ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ
1464

10 динара

18.1.1980. ● ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ ● ГОДИНА XLI

КОМПЛЕТАН СТРИП
АГЕНТ У БЕКСТВУ

Ripley

Веровали или не!

РАДНИЦИ НА ФАРМАМА ИЗ ПЛЕМЕНА

ПАХАВИС

(ИНДИЈА),

НИКАД НИСУ ПОДИЗАЛИ СВОЈУ ПЛАТУ ВЕЋ СУ ЈЕ ОСТАВЉАЛИ ПОСЛОДАВЦИМА УЗ КАМАТУ ОД 25 ПОСТО. ВРЕМЕНОМ СУ ЊИХОВЕ ГАЗДЕ ОСИРОМАШИЛЕ, А РАДНИЦИ СУ ПОСТАЛИ ВЛАСНИЦИ ФАРМИ.

ДА БИ ИМПРЕСИОНИРАО ФАМИЛИЈУ БУДУЋЕ СНАЈЕ,

ЕРЛ ОД КАМБЕРЛЕНДА ЈЕ НАРЕДИО ДА СЕ СРУШИ ДВОРАЦ СКИПТОН И ПОНОВО САГРАДИ, ШТО ЈЕ И УЧИЊЕНО ЗА САМО ПЕТ МЕСЕЦИ.

(1536 ГОД.)

КРОМПИР У ОБЛИКУ ПАТКЕ

ПРОНАШАО ЈЕ БРАЦНИ ПАР МИЛИЈАРД ИЗ ЛОС АНЂЕЛЕСА (КАЛИФОРНИЈА)

ГРАД БОНИФАЧО,

НА КОРЗИЦИ, САЗИДАН НА РТУ ВИСОКОМ 60 МЕТАРА, РЕДОВНО УЗНЕМИРАВАЈУ СВОЈИМ КУКУРИКАЊЕМ ПЕТЛОВИ ИЗ СТ. ТЕРЕЗЕ ДИ ГАЛУРА, ГРАДА НА САРДИНИЈИ, УДАЉЕНОМ ГОТОВО 13км.

Ф.К. РОУЧ,

ИЗ БИВЕРТОНА (ОНТАРИО) УПОТРЕБЉАВАО ЈЕ ЈЕДНУ СИЈАЛИЦУ НЕПРЕКИДНО, ЧЕТРДЕСЕТ ЈЕДНУ ГОДИНУ.

Ако

МОРСКУ ЗВЕЗДУ

ИСЕЧЕТЕ НА КОМАДЕ И БАЦИТЕ НАТРАГ У МОРЕ, ИЗ СВАКОГ ПАРЧЕТА ЋЕ ИЗРАСТИ КОМПЛЕТНА, НОВА ЗВЕЗДА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● становници швајцарског градића Мартини Бурга тридесет дана у години не виде сунце чак и када је време сасвим ведро. Мартини Бург се налази у уској планинској клисури

Јужних Алпа и окружен је висовима који потпуно заклањају зраке ниског зимског сунца. Овај алпски градић редовно се опрости од сунца 9. децембра и следећих тридесет дана у њему чак и када није ноћ, влада сумрак.

● амерички хемичари нашли су начин како да убудуће заштите борове и јеле које страдају пред новогодишње празнике. Посечена у шуми и

унета у собу, јелка почиње да одаје неподношљив задах трулих јаја. Наиме, у многим шумама и парковима дрвеће се прска специјалним хемикалијама које почињу да заударају чим се нађу на собној температури.

● према неким прорачунима на нашу планету годишње се сручи око 450 хиљада милијарди тона кише, града или снега.

● у зоолошком врту италијанског града Гарде недавно је рођено младунче лава потпуно белог крзна. Пошто је албинизам код животиња веома ретка појава, ово младунче постало је права атракција. За сада је познато да још само у Кенији постоје три бела лава.

● истраживања спроведена у Сједињеним Америчким Државама указују да су жене које гледају телевизију у просеку за три килограма теже од оних које пред екраном проводе мање времена.

● зелена салата спада међу најстарије познате намирнице. Јели су је у Кини још у петом веку пре н. е.

● први мотоцикли појавили су се око 1885. године у Немачкој и Француској, а серијски су почели да се производе у Немачкој 1894. године. Мотоциклистички спорт развија се почетком овог века и већ 1907. године у Енглеској се организују прве трке. Први мотоциклистички клуб у Југославији основан је у Загребу 1924. године, када се одржавају и прва такмичења.

ЧУДОВИШТА ИЗ ПЕЋИНА

Џиновска гарупа коју је Џон Перкинс јула 1905. уловио у водама Флориде

ЗАСТАО САМ КАО ГРОМОМ ОШИНУТ — ИЗ УСТА ОГРОМНЕ РИБЕ ВИРИЛА ЈЕ НОГА МОГА ДРУГА ЏЕКА

Док смо радили на муљевитом дну у подножју бушилице за нафту, једна огромна риба све време је клизила поред мене. Ударио сам је великим „француским" кључем који сам држао у руци, али снажни ударац учинио јој се, изгледа као знак моје нежности и пажње. Кад ми се главом окренула, застао сам као громом ошинут. Из њених отворених уста штрчала је нога мога колеге Џека. Дограбио сам његов сигурносни конопац и снажно повукао, али огромна риба није се ни померила. Није чак ни трепнула својим великим очима. Ударио сам је песницом у око и она је, једноставно, испљунула Џека.

ЧОВЕК У ГУТЉАЈУ

Невероватне приче попут ове чују се све чешће. Професионални рониоци и истраживачи океанских дубина изложени су све већој опасности при сусретима са овим огромним и још прилично непознатим становницима мора — џиновским гарупама.

Гарупа живи у подводним пећинама или рупама издубљеним на дну океана у близини Аустралије и Јужне Америке. Ма колико невероватно звучало, ово чудовиште које у једном гутљају воде може да попије и човека, близак је рођак смуђа и гргеча и њиховог медитеранског сродника бранцина.

Све донедавно у књигама о животу морских риба занемариване су приче професионалних ронилаца, ловаца на бисере и кораље и радника на подводним изворима нафте. Наводи се само да гарупе теже до 350 килограма, а дугачке су до два и по метра, троме су, мирољубиве, не нападају људе. Једина опасност за човека који плива у близини гарупа су њихова величина и тежина.

Најсавременија техника дубинског роњења која професионалцима омогућује да се спусте до неслућених дубина и дуже остану на дну океана, помогла је да се боље упознају физичке особине и понашање ових риба. Иначе велике, оне под одговарајућим условима могу да се развију у праве џинове. Изгледа да и у најфантастичнијим рибарским причама, ипак, има истине.

СВЕ СТРАШНИЈИ ДЕТАЉИ

Аустралијски дневни лист „Сидни Хералд" већ годинама непрестано објављује вести о трагичним сусретима дубинских ронилаца са џиновским гарупама. Не осврћући се на сумње, па и подсмех на који су наилазили њихови чланци, новинари овог листа приписивали су мистериозне нестанке ловаца на бисере огромним гарупама које као од шале прогутају човека и сву његову опрему. Једино тако, сматрају они, може да се објасни зашто рониоци нестају без икаквог знака борбе не остављајући ни најмањи траг.

Још 1943, „Сидни Хералд" је објавио кратку причу о гарупама које су напале рониоце док су извлачили олупину неког брода. Привучена лампом на шлему једног од ронилаца, риба је прогутала човека и мирно отпливала.

Све донедавно стручњаци су одмахивали главом на овакве приче, али рониоци који раде на изворима нафте на дну Мексичког залива тврде да оне нису само плод маште и додају им нове, још страшније детаље.

— Имали смо раније обичај да гарупу ударимо по носу и она би се мирно удаљила — каже Фленсер Бартон, вођа ронилачке групе која се, користећи мешавину хелијума и кисеоника, спушта у све веће дубине океана. **— Што се дубље спуштамо, наилазимо на све веће, све агресивније и организованије џиновске гарупе.**

После осамнаест година рада у спасилачким екипама, подводној телевизији и подводном грађевинарству Бартон је признао да се и те како уплашио.

— Пре неки дан, први пут у животу, одбио сам да због једне гарупе изађем из подводне коморе за декомпресију. Ајкуле никада нису успеле да ме прекину у послу, али ова чудовишта заиста су ме уплашила. Једна гарупа јурила ме је прошлог месеца до самог улаза у комору и кроз отворена врата забила нос у хелијумску атмосферу — прича Бартон и тврди да су гарупе које му задају толико неприлика тешке вероватно и целу тону.

— Једна од њих била је тако велика да би лако могла да прогута „фолксваген". Човек не може тек тако да се врзма у близини таквих немани ако не зна сигурно како ће оне према њему да се понашају.

НАПРЕД — НАЈКРУПНИЈЕ

Рониоци из Бартонове екипе потврђују сваку његову реч. Пошто су упознали гарупе и начин на који се хране, они тврде да су ове џиновске рибе опасне и када не показују агресивност. Гарупа зине, усиса огромну количину воде и све што се налази у тој води. Струја те воде тако је јака да је немогуће да јој се жртва одупре.

Изгледа да стално присуство људи који раде под водом све више мами гарупе да им се приближе. Све би било у реду да је у питању само радозналост ових риба. Судећи по њиховој агресивности, изгледа да су се организовале да се заједнички бране од незваних гостију који ремете њихов мир. Најкрупније од њих, тврде рониоци, имају улогу предводника и заштитника и воде бригу о мањим гарупама. Када примете да им се највеће рибе полако приближавају, рониоци постају опрезнији. На знак вође, на изглед мирољубива радозналост претвара се за трен у намилосрдни напад.

О особинама и понашању џиновских гарупа мало се зна. На мањим дубинама оне су најчешће пријатељски расположене према човеку. Радознало га посматрају из својих склоништа и усуђују се да изиђу само ако се човек дуже задржава у њиховој близини. Гарупе, изгледа, поштују строгу територијалну поделу морског дна. Свака гарупа полаже искључиво право лова на свом поседу и остале морају да се придржавају тога закона. Рониоци кажу да никада нису видели да је гарупа, ловећи, зашла у туђу територију.

Младе и сасвим мале гарупе ретко могу да се виде.

Дуго се сматрало да џиновске гарупе нису добре за јело, али у потрази за новим изворима хране човек их све чешће лови. Кажу да је њихово месо укусно и врло мекано.

С. Ђ.

ЗАБАВНИКОВА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

СВЕМИ РАН

Радио-телескоп у држави Западна Вирџинија,

Контролни центар у једној од совјетских ракетних база.

Капсула космичног брода »Џемини-5« спустила се у море 29. августа 1965.

Астронаути Бормен и Ловел у својим свемирским оделима.

Обе свемирске силе, и САД и СССР, своје васионске летелице лансирају са специјално изграђених полигона — космодрома. Ти космодроми, или како их још називају ракетне базе, обично се налазе далеко од насељених места и представљају праве мале градове. Поред обавезних рампи за лансирање ту су и уређаји за пуњење горивом, радарске станице помоћу којих се прати лет ракете и сателита, телескопи пречника и по неколико метара, разне услужне службе, сплет електронских и других апарата. Цео тај, нимало једноставан систем, опслужује читава војска научника, техничара, лекара, мајстора и другог, што стручног, што помоћног особља. Сви они данонoћно бде над својим пројектима. У контролним центрима ракетних база за одмор се једноставно — не зна. Ради се 24 часа. У сменама, наравно.

Две најпознатије ракетне базе у свету су Кејп Кенеди, односно Кејп Канаверал и Бајконур — прва у Сједињеним Државама, а друга у Совјетском Савезу. Поред њих, постоји још и читав низ космодрома на којима се обављају специјални експерименти. Између осталог, у оквиру њих истражују се најотпорније легуре за изградњу ракета, најпогоднији материјали за одела космонаута, припрема специјална храна, конструишу нарочита возила за кретање по свемирским „стазама“ и

КОСМИЧКЕ ЛЕТЕЛИЦЕ

4

МРСКИ ЂЕВУ

пребацивање свемирских путника од једног до другог брода. А већ 1965. године показало се да није далеко дан када ће космонаути доћи у ситуацију да, из овог или оног разлога, размењују посете. Тим пре што се њихов боравак у васиони сваки пут све више продужава.

Американци Чарлс Конрад и Гордон Купер показали су да човеков организам и поред дужег боравка у Земљиној орбити може да извршава веома сложене захтеве и задатке. Тиме су отворили пут својим следбеницима Френку Бормену и Џемсу Ловелу који су после десетодневног боравка у космосу морали да изврше веома важан задатак: да своју летелицу „Џемини-6“ приближе броду „Џемини-7“.

Строго се придржавајући предвиђеног програма, Бормен и Ловел извршили су 14. децембра 1965. све потребне припреме, али до састанка није дошло — због квара на земљи. Само један дан био је довољан да се он отклони и да „Џемини-6“ крене у сусрет „Џеминију-7“. Пошто је извршено сложено маневрисање, два брода нашла су се готово један поред другог: делило их је само метар и 20 сантиметара. Изменивши узајамне честитке, посада обеју летелица сликала се „за успомену“. Потом су заједно направили два круга око Земље и — растали се. Тиме је ера космичког дружења ушла у „развијену“ фазу.

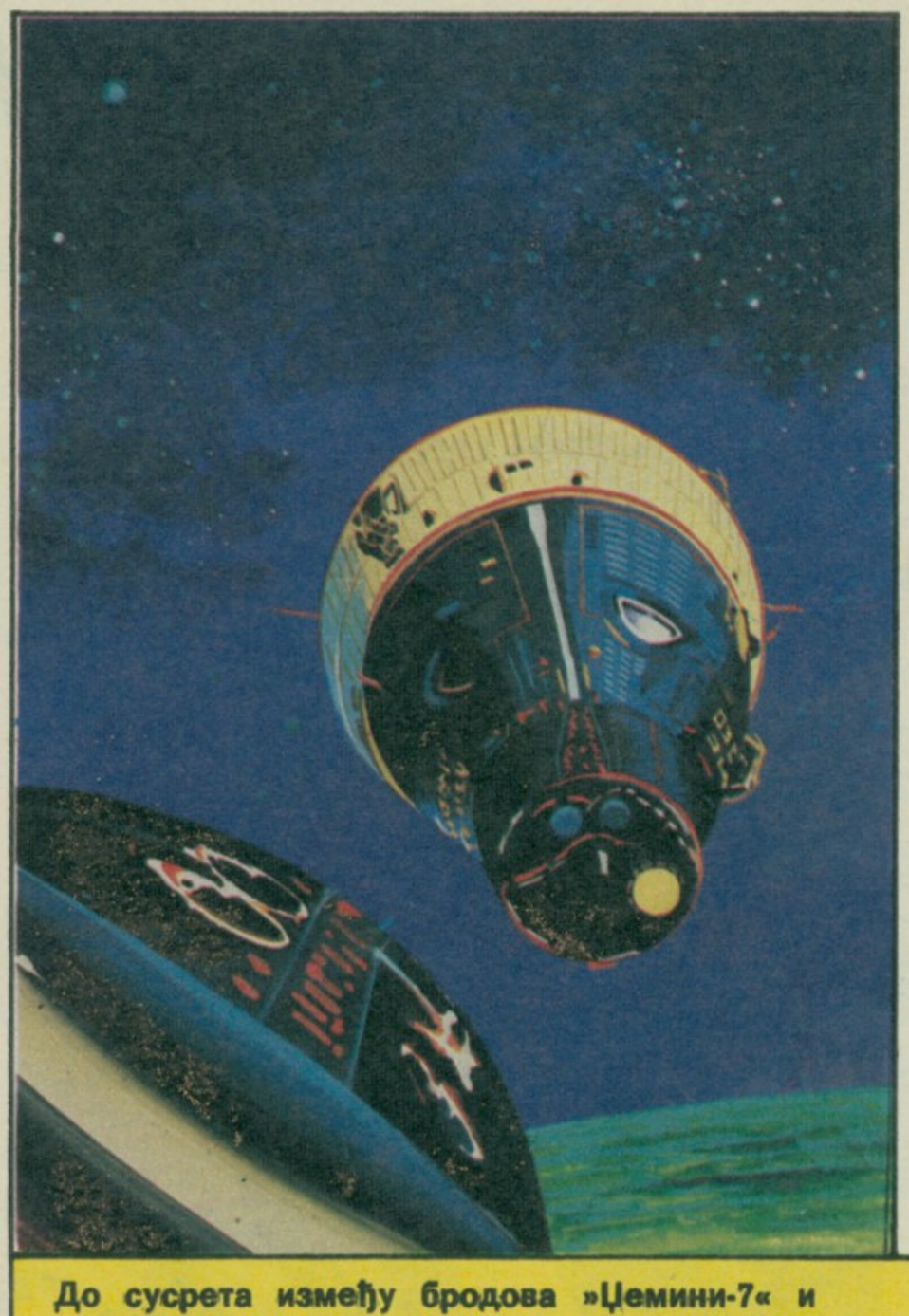

До сусрета између бродова »Џемини-7« и »Џемини-6« дошло је 15. децембра 1965.

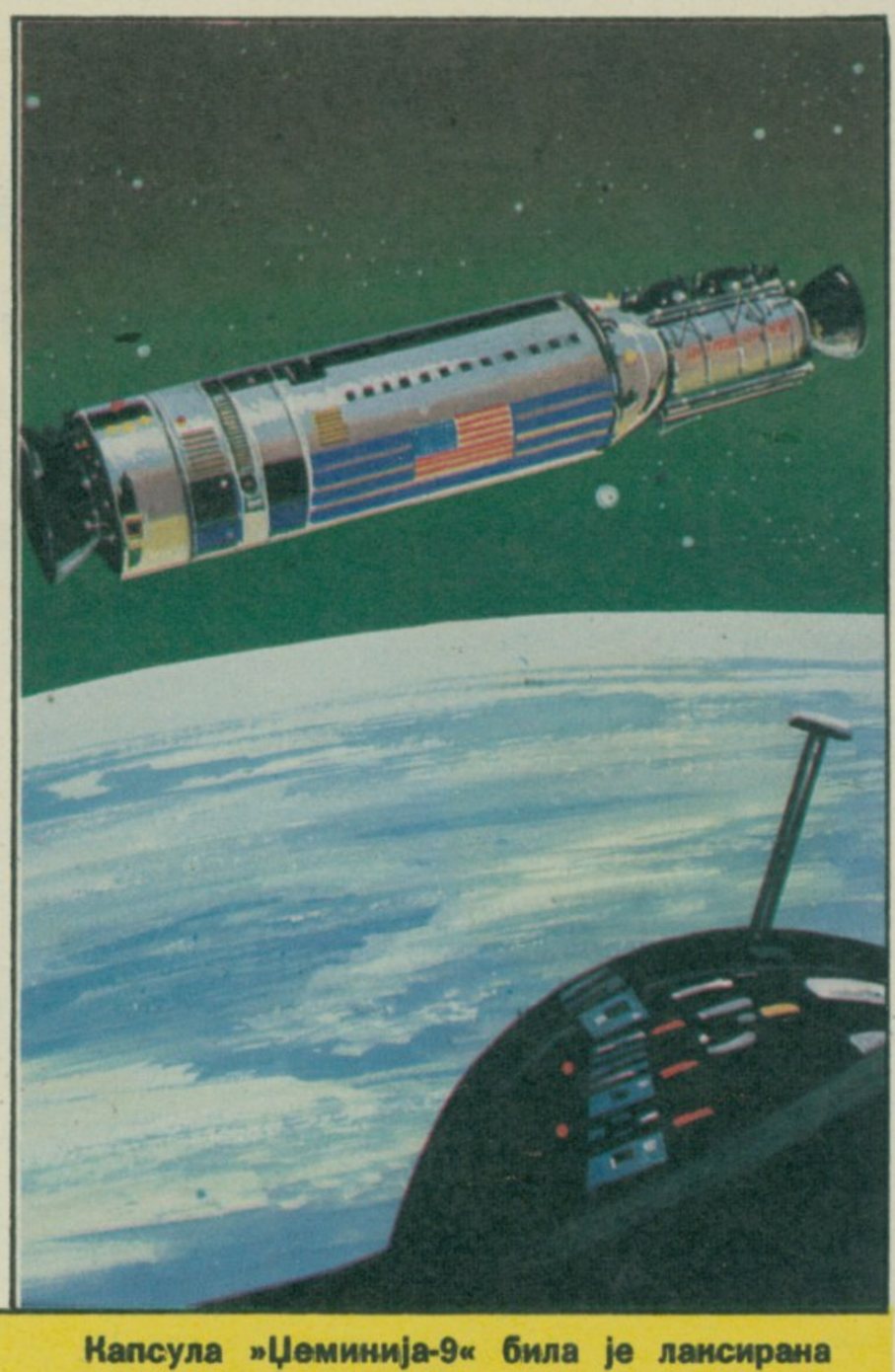

Капсула »Џеминија-9« била је лансирана помоћу ракете-носача »Агена«.

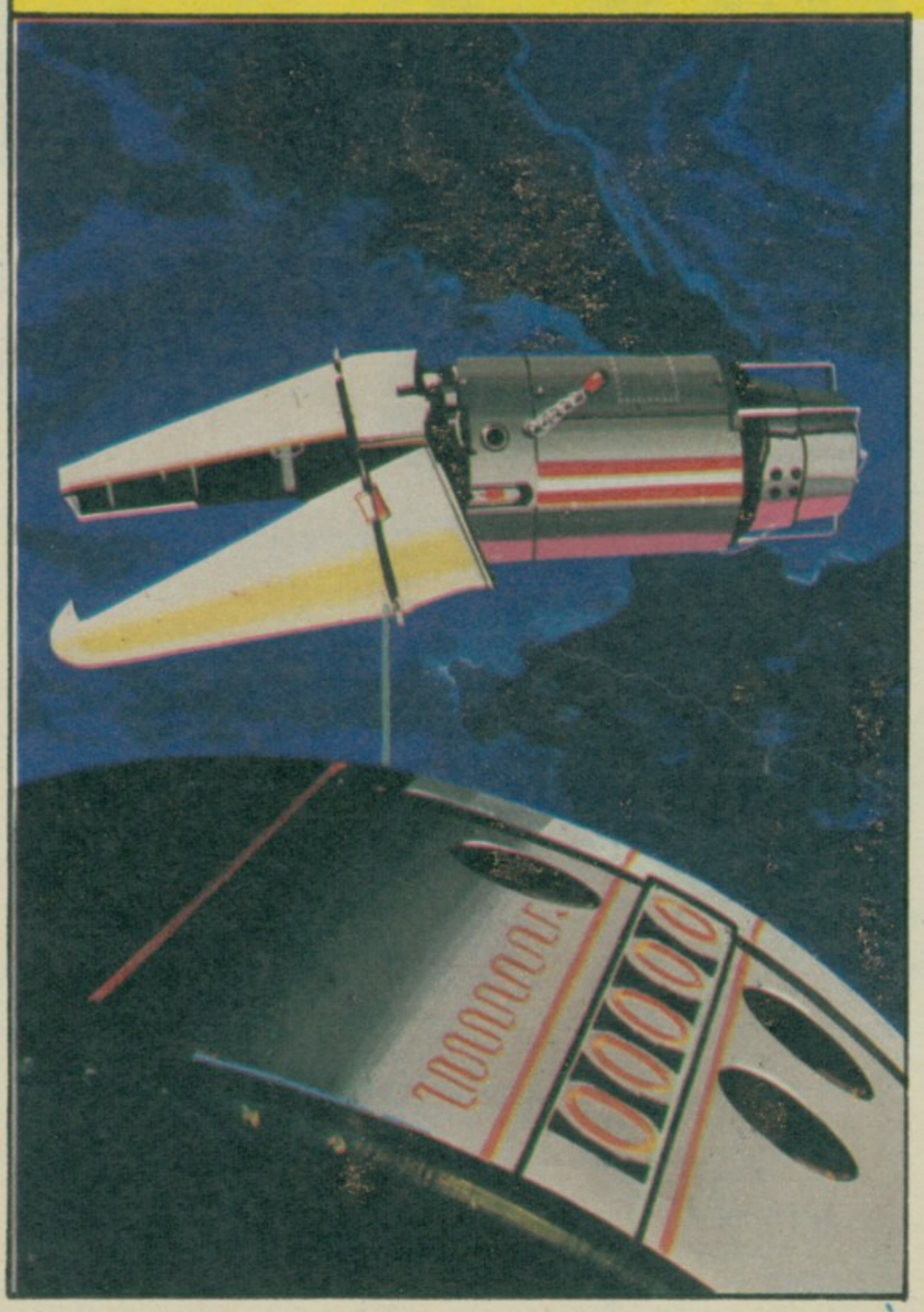

Трећег јуна 1966. сусрели су се »Џемини-9« и »свемирски крокодил«.

Свемирски танси служи као веза између два брода или брода и орбиталне станице.

МАГЛА СЕ ДИГЛА

Прва граната удари у зид црквице коју су усташе претвориле у утврђење. Одмах за првом и друга погоди циљ. Пробивши врата, експлодира у унутрашњости здања.

Припреме за ослобађање Крашића текле су брзо.

Стигла је и Нова година 1943. После подне је падао снег.

Батаљони Тринаесте пролетерске и Кордунашке бригаде управо су затворили обруч око Крашића заузимајући позиције.

Борци Тринаесте били су пуни самопоуздања. У задње су време стално тукли непријатеља. А сад су ту били и Кордунаши с топовима. О Четвртој кордунашкој бригади слушали смо готово невероватне ствари...

ПОЈАВИО СЕ ТОП

У Наредби Оперативног штаба, образованог од представника Тринаесте и Четврте бригаде, говорило се само о три стотине усташа, нешто домобрана и оружника у Крашићу. За то кратко време наша обавештајна служба није успела да сазна за долазак Тридесет пете бојне пристигле у последњи час. А није сазнала ни за пионирску сатнију домобрана која се одмах по доласку бацила на утврђивање Крашића...

У Хрженик, село у непосредној близини Крашића, у којем се касније, за време борбе, налазио штаб Бригаде, управо је улазила бригадна резерва, а за њом остатак митраљеске чете, који није био придодат батаљонима, и минерски вод. На крају се, праћен дивљењем и узвицима, појавио и један брдски топ. Око топа се зачас створила гужва радозналих бораца из резерве.

У Крашићу и на његовим истакнутим положајима непријатељи су мировали.

Успели су да на многим местима саграде бункере. Поново су ископали и оплели бодљикавом жицом ровове око поште које смо пре четрнаест дана разрушили. Добро су осигурали и Шпицерову кућу у којој је био усташки штаб.

Одбраном Крашића руководио је по злу познати усташки официр Иван Шилер. Запамтили су га борци некадашњег Првог пролетерског батаљона. У једној од последњих борби пре пробоја с Батаљоном је био и тек именовани командант Друге оперативне зоне Фрањо Огулинац —Сељно. И том приликом усташе је водио Шилер.

Главнину својих снага Шилер је држао у зградама у близини свога штаба. Укупно је у Крашићу било 500 усташа и око 100 домобрана. У Кању се налазило 300 усташа, а у току борбе кренуло је из Карловца и Јастребског у помоћ Крашићу око 130 Италијана с водом тенкова наоружаних бацачима пламена и 120 усташа које је предводио пуковник Томашевић.

ШТЕДИ МУНИЦИЈУ!

Тринаеста пролетерскка и Четврта кордунашка бригада имале су заједно око 1700 бораца.

Две чете 2. батаљона команданта Симића опрезно су пузале између крстова на старом гробљу. Трудили су се да усташким положајима приђу што ближе. Неколико бораца прошло је ову удаљеност још прошле вечери, али су се морали вратити. Пар корака даље усташе су грчевито браниле ново гробље.

Погурен иза једне надгробне плоче, Ивица одлучи да се пребаци напред у јарак.

— Штити ме! — довикну он Душку.

— Чекај, покушаћу да уђуткам њихов пушкомитраљез — подиже Душко главу.

Стотинак метара удесно усташки митраљез готово није престајо штектати. Душко је добро видео пламичак који се гасио само кад би усташа скинуо прст са обарача. Мирно наслони пушку на камени крст и нанишани у том смеру.

— Мајку ти усташку, нећеш више! — и онда опали. На тренутак усташки митраљез замукну, али одмах затим усмери ватру према месту где су лежали Душко и Ивица.

— Ниси га погодио — рече Ивица другу.

— Штеди муницију, Јована, требаће ти! — зачује се глас усташког митраљесца.

— Док је усташа, биће нама и муниције! — продра се Душко који се готово истога часа изгуби у новом рафалу пушкомитраљеза.

— Не трошите муницију без потребе — јави се комесар чете Кнапић.

Мало улево, где су се налазили борци Врге и Спахе, јави се митраљез. Одмах одјекну повик:

— Напред, пролетери!

А онда праснуше и ручне бомбе.

ДА ПРИЧЕКАМО?

Ускоро се све стиша. Заћута и усташки митраљез на Душковој страни. Као да је и његов стрелац ослушкивао исход онога што се мало даље дешава. А онда не издржа него повика:

— Мајку вам вашу, нећете у Крашић док је нама на рамену глава!

Група бораца у којој су били Душко и Ивица полако се пребацивала напред. Још један педаљ ничије земље нашао се у рукама 1. чете.

У то време на положају 1. батаљона Тринаесте пролетерске код цркве Св. Ивана почела. је права драма.

— Да још мало причекамо? Слажеш ли се, Станко — обрати се командир Раде Бајић свом комесару. Био је свестан ризика. Највише је очекивао од пуцања топом у прво свитање. — Нишаниће кроз цев — настави Бајић — и довољан је само један погодак па да код оних гадова дође до страке и панике. Нама ће тада бити потребно само неколико десетина

метара па да ручним бомбама одлучимо исход борбе. Погледај, само што није свануло!

Станко Филиповић слушао га је пажљиво. Знао је да су од пет ујутро прошла пуна два сата, да ни суседна чета, а ни Кордунаши мало даље од њих, нису успели да продру до цркве. А знао је и то да његови борци овде у мртвом углу не смеју дочекати дан.

Баш тог тренутка зачу се звиждук топовске гранате, прве гранате испаљене из нашег топа. И она пребаци циљ, пребаци бункере испред цркве и изгуби се високо изнад брда. Бајић и Филиповић били су толико

сретни да су мислили само на јуриш.

Мало удесно, из смера суседне чете, зачуше се снажни пуцњи и радосни поклици бораца.

Погледи Бајића и Филиповића још једном се сретоше и они поведоше борце у јуриш.

ПРИПРЕМИ СЕ ДА ГАЂАШ

Десетак минута пре тога Милан Жежељ се вратио са положаја у штаб Бригаде и обавестио Раду Булата о озбиљној ситуацији на гробљу и код цркве. Рекао је да се непријатељ жилаво брани, да су наши губици велики и да ћемо без топа тешко напред.

— Све ми је јасно. Тешко је то кад штабови батаљона од почетка не поступају према наредби! Покушајмо топом, али... Чекај, није ли то свануло?

Не чекајући одговор, командант са својим заменикоМ журним кораком изиђе из куће.

Посада брдског топа, промера 65 милиметара, била је забринута. Магла никако да се разиђе.

— Колико је до цркве? — упита Милан Жежељ старешину батерије који је управо долетео да поздрави другове из штаба Бригаде.

— Само ова магла! — уплете се нишанџија Миле Радовић.

— Можеш ли прецизно гађати, а да не видиш циљ? — упита га Раде Булат, знајући да топ нема нишанског уређаја.

Вртећи неодређено главом, Радовић поче:

— Па знаш, друже команданте, боље је право кроз цев.

— Добро је, припреми се да гађаш цркву!

— Разумем, друже команданте, само минут-два... док се магла мало разиђе...

Међутим после неколико минута магла је постала још гушћа.

— Гађај по елементима, али води рачуна о нашима! — нареди командант.

Артиљерци зачас имповизоваше нишан. Одјекну прва експлозија и за њом радосни поклици бораца окупљених око топа.

Требало је неколико минута да стигне вест о резултату: граната је пребацила циљ! Следила је друга и за њом трећа граната, а онда још две.

Нико, ни око топа ни у штабу 1. батаљона који је био нешто ближи положају, није знао какав је тамо кркљанац настао.

ЉУБО, ПОВЛАЧИ СЕ!

Кад је полетела прва граната, Бајић нареди једном воду своје чете да пузећи крене узбрдо. Требало је прећи само тих неколико метара да би борци могли убацити бомбе тачно у усташке ровове. У тај мах магла се прореди и вод који се приближио бункерима остаде откривен. То потраја врло кратко, али за несрећу довољно: усташке ручне бомбе праћене митраљеским рафалима полетеше међу наше. Свуда су лежали мртви и рањени. Који су могли, пузали су тражећи заклон. Међу њима је био и Славко Ограиншек, рањен у раме и ногу.

Од експлозије бомби Зори Куфрин се учини да снег гори. Видела је како Жарко Милановић пада смртно погођен, а само неколико минута раније разговарала је с њим.

Пузећи под страшном усташком ватром, Зора наиђе на Љубу Бабић.

— Љубо, повлачи се! — повуче Зорица другарицу за ногу, кад зачу како ова крклља. Љуба је у том тренутку издисала.

Зорица Куфрин, која је недавно постала помоћник митраљесца Рудолфа Комбола, није напунила ни седамнаест година. Немоћна да било што предузме, заплака.

Станко Филиповић тражио је командира Раду Бајића. Наишавши на Славка, сагнуо се до његовог лица. Тог часа осети бол у руци. Тек тада, кад је рана почела да се хлади, видео је да је рањен. Придржавајући Славка једном руком, поче да га извлачи. И комесар Станко и његов борац Славко изгубише свест.

Станко се први освестио. Извукао је Славка, а онда се вратио да помогне осталима. Наишао је и на командира Раду Бајића који је лежао с великом црном раном од крхотина наше топовске гранате. До њега је лежала Милка Шкорић која је, вукући пушкомитраљез погинулог Рокнића, застала да ту предахне. Пет корака иза ње лежала је на снегу Марија Фајфер и извлачила торбу с муницијом и неколико пушака. Устала је и отпузала до Милке да заустави крв која јој је текла испод рукава на десној руци.

Магла се поново згусну и обави цркву и цели усташки положај. Пальба се стиша. Усташе су добиле још један крвави круг. Од гробља, Станко би повремено чуо наше усамљене пуцње. Посада топа још је стрпљиво чекала да се магла разиђе. Било је десет сати кад се кроз маглу пробише прве зраке бедног зимског сунца. Пред очима посаде појави се црквица. Наши артиљерци хитро притрчаше топу, још једном помакнуше цев, па се загледаше кроз њу.

— Пали! — одјекне команда и одмах затим — пуцањ. Прва граната удари у зид некадашње црвице коју су усташе претвориле у своје утврђење. И друга граната погоди циљ.

УСТАШЕ СЕ ПРЕДАДОШЕ

Са места одакле је топ тукао, видело се комешање. Још две гранате погодише циљ. Једна од њих накриви торањ.

Након прве испаљене гранате непријатељски војници побегоше из ровова у цркву. Друга их, тренутак касније, истера напоље. У паници су напуштали положаје и бежали према средишту Крашића. Није прошло ни десетак минута, а борци нашег 1. батаљона већ су почели ускакивати у ровове савлађујући отпор неколицине усташа.

Вод с Томом Дијановићем који је нешто раније кренуо да изблиза осмотри положај стигао је први. Неки од њих кренули су за усташама у бегу. Уз пут су грабили још вреле усташке митраљезе. Други улетеше у бившу цркву са машинкама и бомбама. Пред њима се откри стравичан призор: свуда мртви. Само је ту и тамо понеко дизао руке избезумљен од страха. Разбацано оружје, муниција. А испред зграде никако да проради запљењени усташки тешки бацач.

Рањен, с левом руком у завоју, командир Никола Палчић осмотри ситуацију. Оценивши да се усташе неће зауставити пре средишта Крашића, нареди својима да им пресеку пут. Њих тринаесторица јурнуше према Крашићу.

Користећи брешу која је настала падом положаја код црквице, ова група одважних бораца заби се у усташке положаје. Кад су избили на чистину код велике цркве близу центра Крашића, управо су почеле стизати прве групе успаничених усташа.

Тешка црквена врата била су затворена. Пре него што су успели да их отворе, пушчана и митраљеска ватра храбре тринаесторице покоси тридесетак усташа, а шеснаесторица подигоше руке у знак предаје. Остали провалише у околне куће и оданде почеше да пружају отпор.

Уто се из правца гробља зачу пальба. Други батаљон с командантом Симићем кретао је на Крашић са северозападне стране. Борбе у центру места и јуриш бораца 2. батаљона на гробљу натераше усташе да напусте свој положај.

Према Крашићу је наступао и батаљон Четврте кордунашке, онај који је нападао с југа, од села Бресарића.

Непријатељ је био сломљен, али се још није предавао.

Не задржавајући се дуже са усташама који су из кућа око месне цркве почели да пружају отпор, тринаесторица наших бораца кренуше још дубље у непријатељске положаје. Јурнуше поред ватрогасног дома те брзо избише пред велику скупину усташа. Једва да је требало отварати ватру. Усташе се предадоше.

(Из књиге Мате Хорватића („По други пут рођени")

МИНИ-КВИЗ

1. **Шта су мезони?**
2. **Који редни број има уран?**
3. **Електрон је...**
4. **А јон?**
5. **Да ли неутрон кружи око атомског језгра?**

ОДГОВОРИ:

1. Микрочестице које настају при бомбардовању атомског језгра протонима и неутронима. Постоје „пи" и „ми" мезони. Могу бити позитивно или негативно електрисани или неутрални, а састављени су од кошчица електрисаних зрака: 2. Уран има редни број 92, а атомска тежина му је 238,07: 3. Елементарна количина негативног електрицитета, такозвани „квант" електрицитета, јер је то најмања количина која је пронађена. Маса електрона је око 1837,5 пута мања од масе атома водоника: 4. Наелектрисана честица настала од атома или молекула отклањањем електрона из омотача (позитиван јон — катјон) или уводећем новог електрона у омотач (негативан јон — анјон): 5. Не, јер је то електронеутрална честица, а налази се у језгру, поред протона који је позитивно наелектрисан.

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

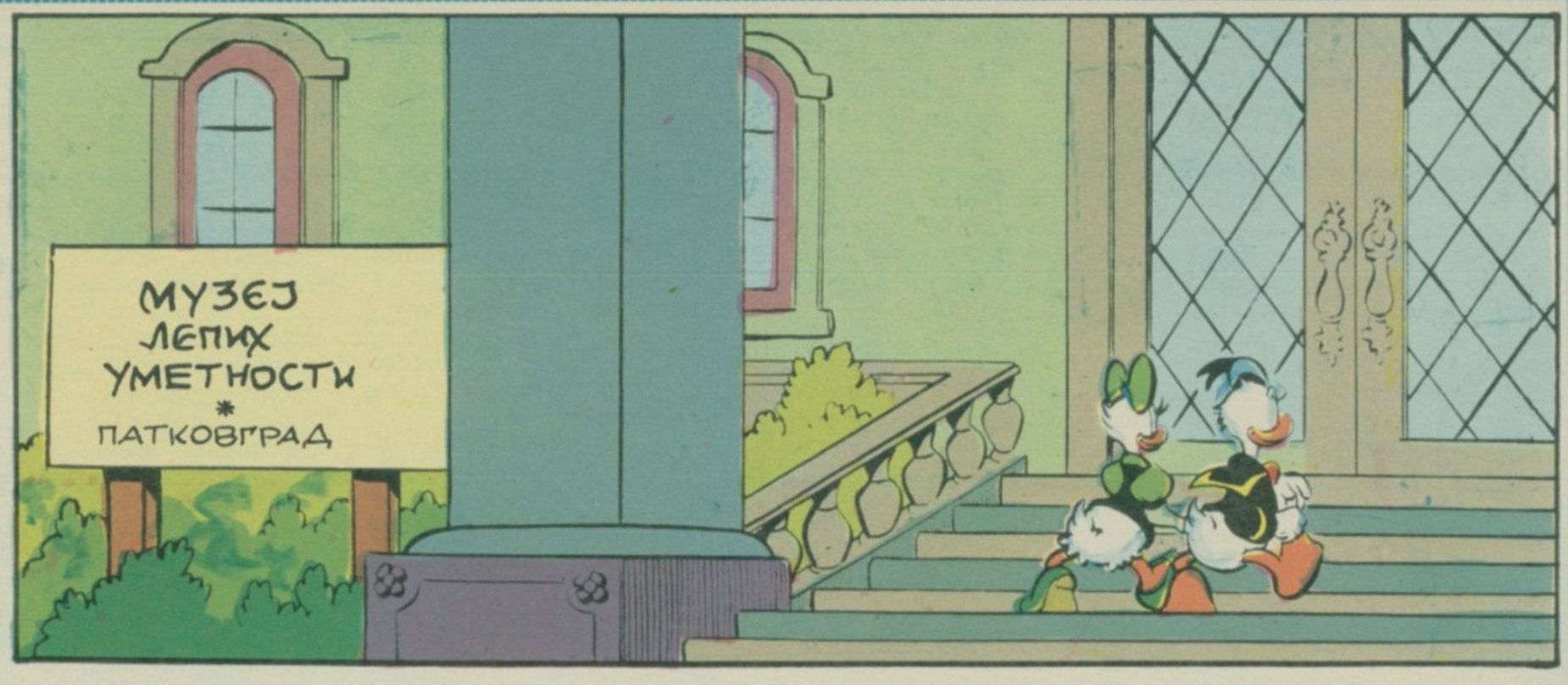

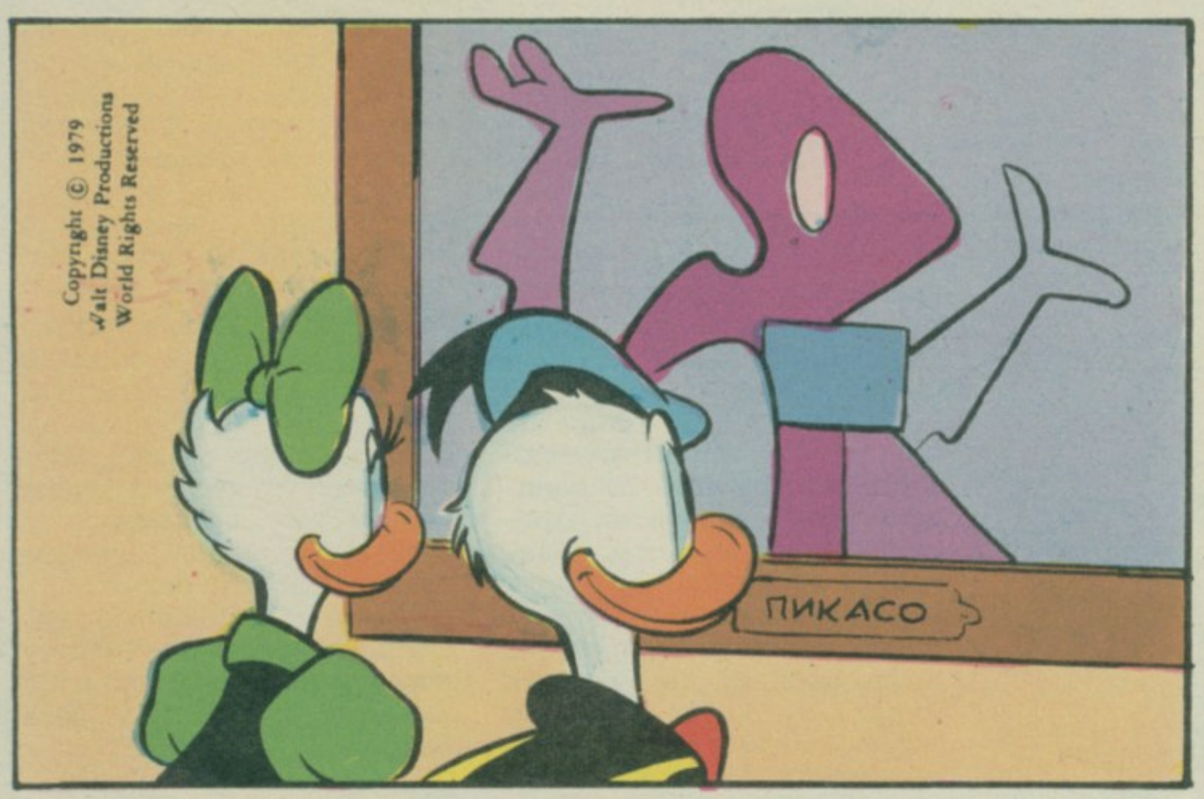

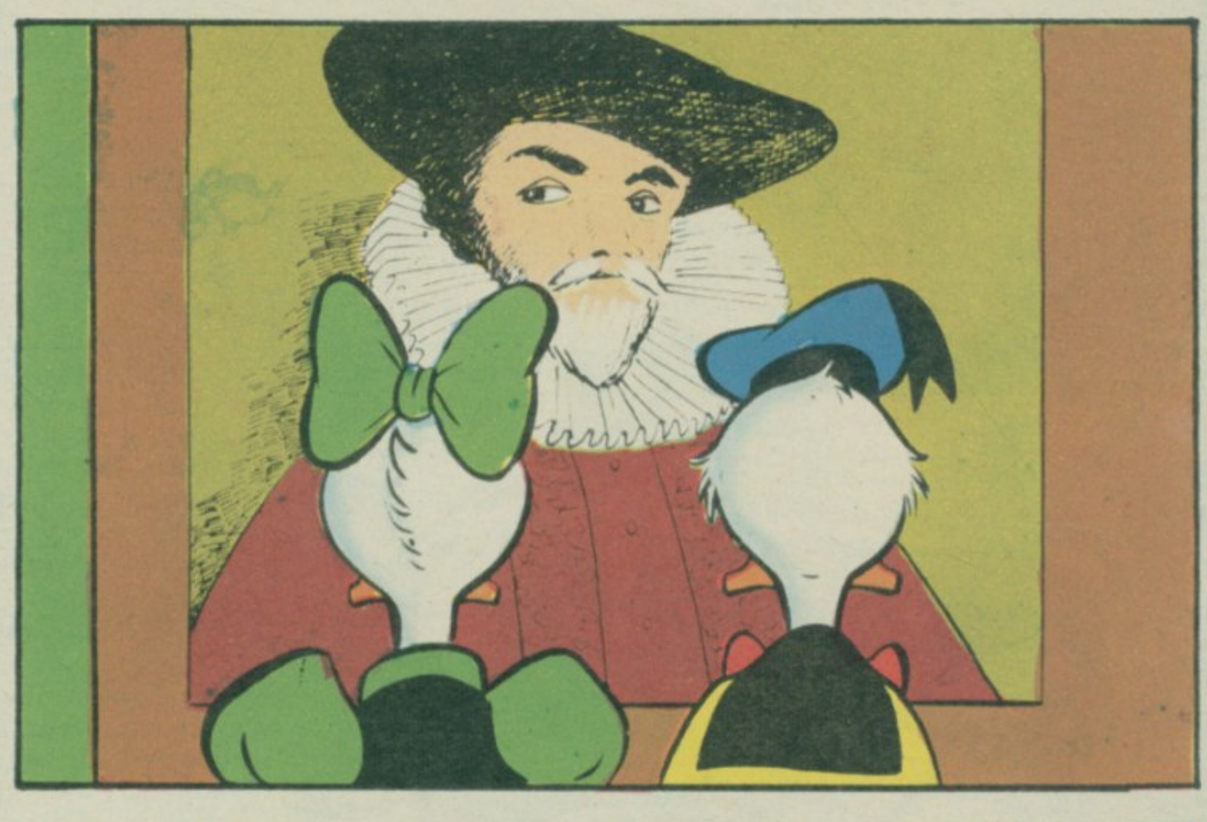

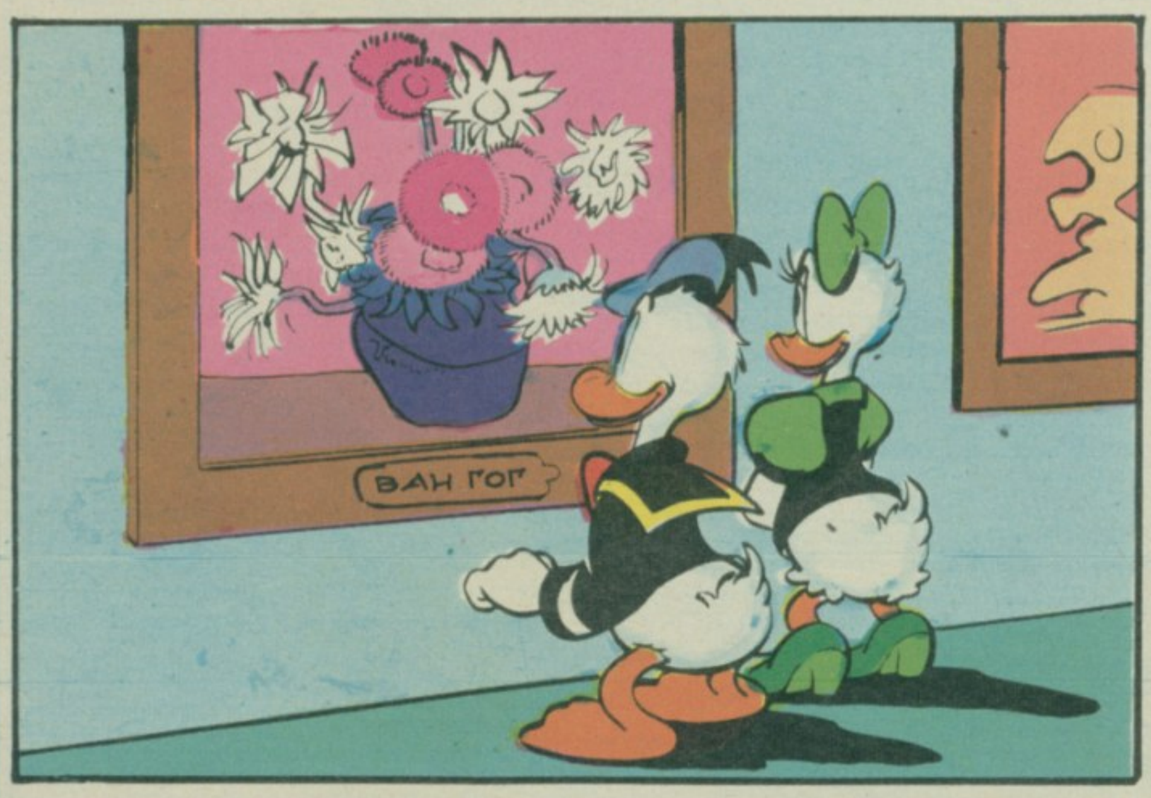

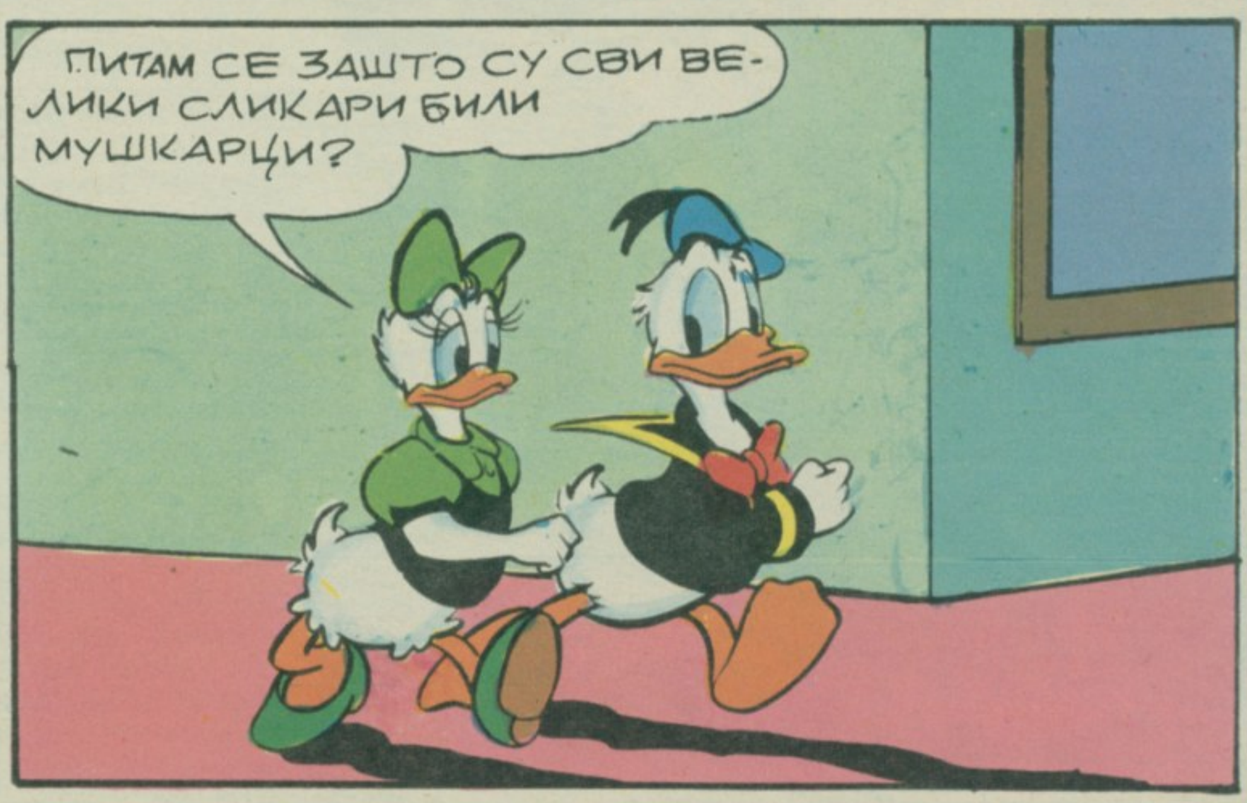

ОРГАНИЗАМ У БРОЈКАМА

МНОГО ВОДЕ МАЛО ПАМЕТИ

НЕКИ МУШКАРЦИ ИМАЈУ ВИШЕ РЕБАРА НЕГО ЖЕНЕ, МИШИЋИ ЧИНЕ 40 ОДСТО УКУПНЕ ТЕЖИНЕ ЊИХОВОГ ОРГАНИЗМА, КОД »СЛАБИЈЕГ ПОЛА« САМО 30 ОДСТО. АЛИ, СРЦЕ ЖЕНЕ БРЖЕ КУЦА.

Човеков организам састоји се од преко сто трилиона ћелија у којима преовлађује вода. Има је око 60 одсто, али је неравномерно распоређена. У масним ткивима има је свега 20, у костима 25, у јетри 70, у мишићима 75, у крви 80 и у мозгу 85 одсто од укупне тежине. Необично је да у крви има мање воде него у прилично компактном мозгу.

Преосталих 40 одсто тежине нашег тела отпада на беланчевине (19 одто), масна ткива (15 одсто), минералне материје (5 одсто) и угљене хидрате (1 одсто).

ПОЛУГА У УВУ

Од хемијских елемената који су саставни део нашег тела најважнији су кисеоник, угљеник, водоник и азот. Око два килограма човекове тежине отпада на калцијум и фосфор који обезбеђују чврстину костију. По неколико десетина грама отпада на калијум, сумпор, натријум и хлор. Гвожђа има само око 6 грама, али његов је значај веома велик јер улази у састав хемоглобина.

Број костију у човечјем скелету не може да се прецизира, пре свега зато што је различит од човека до човека, чак код 20 одсто људи постоје одступања у броју кичмених пршљенова и броју ребара, при чему се тај вишак код мушкараца среће 3 пута чешће него код жена. Сем тога, број костију мења се са узрастом: окоштавање траје до 20. или 25. године живота, а временом неке кости срашћују образујући чврсте шавове. Зато се наводи да човек има „нешто више од 200 костију".

Бутна кост је најдужа — око 27,5 одсто наше висине. Најкраћа кост назива се узенгија и преноси вибрацију бубне опне на осетљиве ћелије унутрашњег уха. Ради као полуга повећавајући притисак звучних таласа. Дужина јој је 3-4 милиметра.

Немогуће је одредити и број мишића. Анатоми сматрају да их у човечјем организму има 400 до 680.

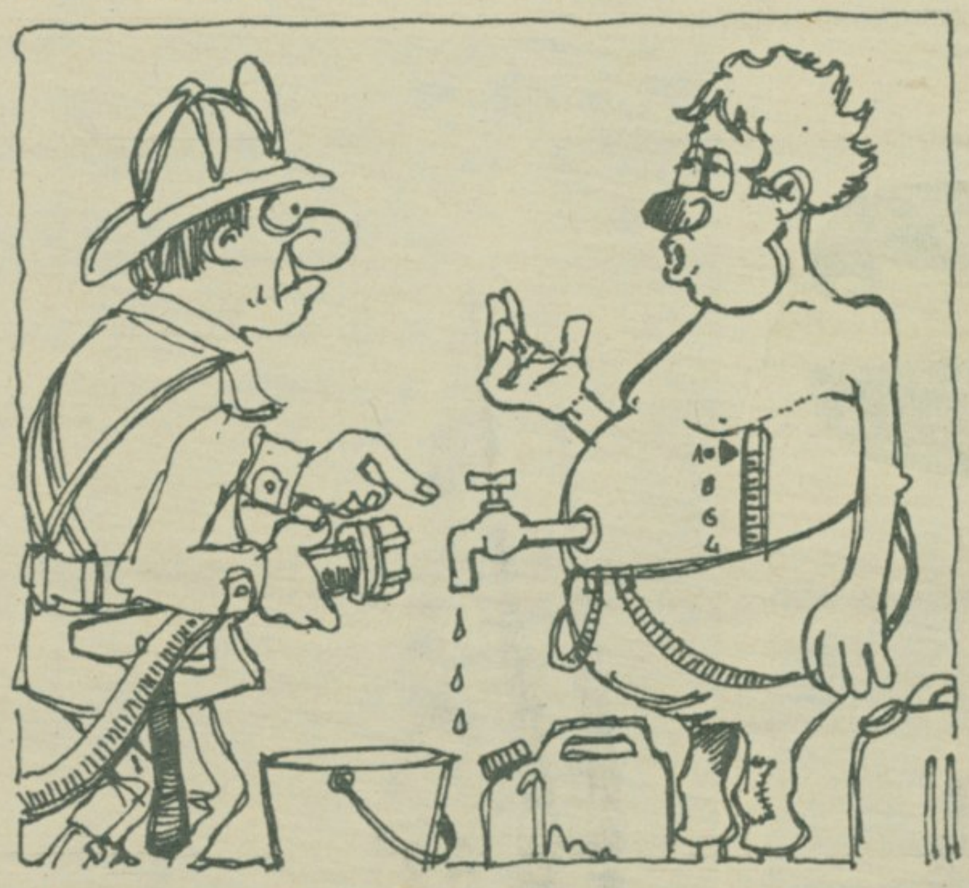

Њихова укупна тежина код мушкараца износи око 40, а код жене око 30 одсто укупне тежине тела.

НЕУМОРНА ПУМПА

У стању мировања, лежећи. човек за 24 часа употреби 400-500 литара кисеоника удишући и издишући 12-20 пута у минуту. Брзина дисања у пролеће је за трећину већа него у јесен.

Срце одраслог човека може за један дан да „препумпа" око 10 хиљада литара крви. У току једног испумпавања у аорту се убацује око 130 милилитара крви. Нормалан пулс у стању мировања износи 60-80 удара у минуту, а срце жена има 6-8 откуцаја више него срца мушкарца.

Укупна дужина крвних судова у човечијем организму износи око 100 хиљада километара!

У стању мировања, крв је у човечијем организму расподељена на следећи начин: четвртина укупне запремине налази се у мишићима, друга четвртина у бубрезима, 15 одсто у крвним судовима зидова органа за варење, 10 одсто у јетри, 8 одсто у мозгу, 4 одсто у коронарним судовима срца и 13 одсто у крвним судовима плућа и осталих органа.

Сваки еритроцит (црвено крвно зрно) садржи око 270 милиона молекула хемоглобина. Ћелије крви стално одумиру и замењују се новим. Живот еритроцита траје 90-125 дана, а леукоцита (белих крвних зрна) од неколико часова до неколико месеци (због њихове разноликости). У организму одраслог човека сваког часа одумре око милијарду еритроцита, 5 милијарди леукоцита и 2 милијарде тромбоцита (крвних „плочица"). Замењују их нове ћелије које се стварају у коштаној сржи и слезини, а за 24 часа измери се око 25 грама крви.

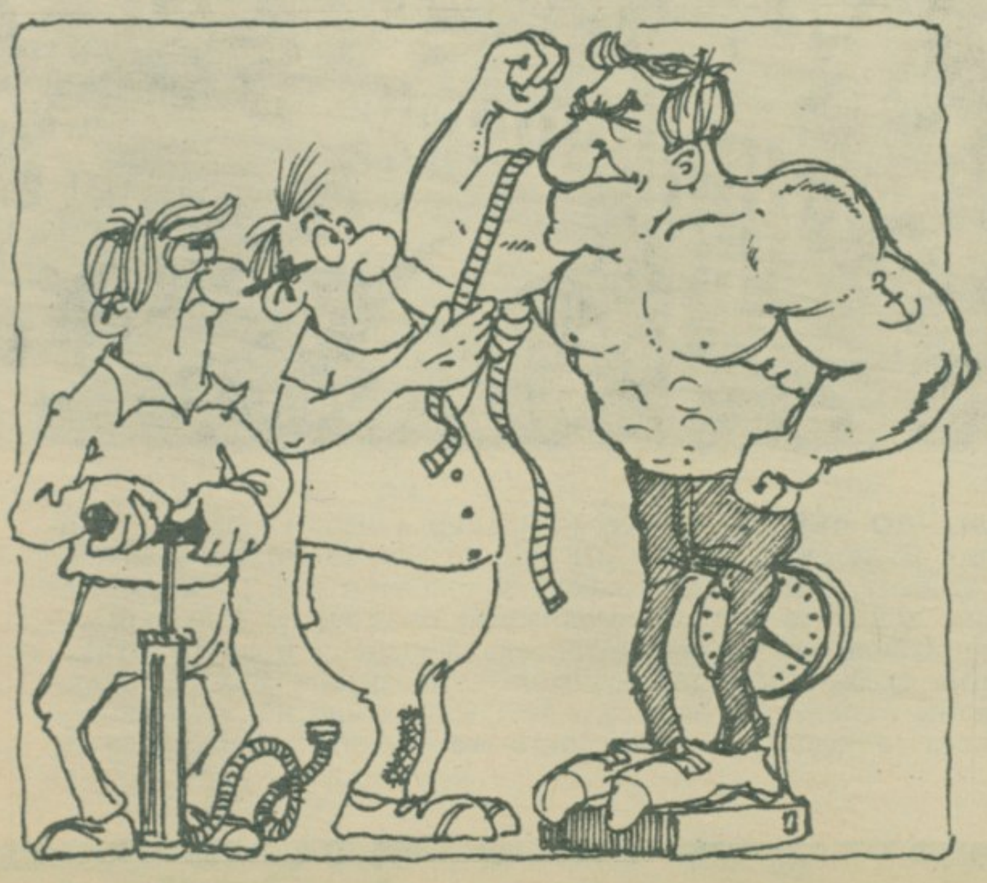

ЈЕДАН, АЛИ ВРЕДАН

Коштана срж одраслог човека је растресита маса која испуњава шупљине неких костију и има је у организму око 2600 грама. За 70 година живота она произведе око 650 килограма еритроцита и око једну тону леукоцита.

Нервни систем човека садржи око 10 милијарди неурона (нервних ћелија) и седам пута више других ћелија које их потхрањују и подржавају. Само један одсто неурона бави се „самосталном делатношћу" — прима осећаје из спољне средине и „командује" мишићима. Осталих 99 одсто су међућелије, као појачавајуће и предајне станице.

Најкрупнији неурони могу да буду и 1000 пута већи од најситнијих. Најтања нервна влакна имају полупречник од свега 0,5 микрометра, а најдебља — 20 микрона.

Више од половине свих неурона смештено је у хемисферама великог мозга. Тежина човечјег мозга износи 46. део тежине тела. Поређења ради: маса мозга код слона износи свега 560. део слонове тежине.

Површина коре великог мозга креће се од 1470 до 1670 квадратних сантиметара. У њу се „улива" око 2.600 000 и „излива" око 40 хиљада нервних влакана. Отприлике половина излазних влакана преноси команде мишића очне јабучице, управљајући осетљивим, брзим и сложеним покретима очију. Остали нерви управљају мимиком, жвакањем, гутањем и делатношћу унутрашњих органа. Од улазних нервних влакана два милиона су визуелни.

СУЗА ОКО ЧУВА

Површина човекове коже износи око 2 квадратна метра. По њој је расејано око 250 хиљада осетила хладноће, 30 хиљада — топлоте, око милион — бола, око пола милиона осетила опипа и три милиона знојних жлезда. За један минут кроз кожу протече око 460 милиона крви.

У унутрашњем уху има око 25 хиљада ћелија које реагују на звук. Јачина звука који оне региструју је између 16 хиљада и 20 хиљада херца. Ухо је најосетљивије на звук од 2 хиљаде до 2300 херца. Човек може да разликује 3-4 хиљаде звукова различите јачине.

На језику се налази око 9 хиљада осетила укуса. Оптимална температура за њихов рад је 24°Ц.

Површина зоне за регистровање мириса у носу достиже 5 квадратних сантиметара. Та зона садржи око милион мирисних нервних завршетака и да би се у њима појавио импулс, потребно је да на сваки нерв доспе око 8 молекула мирисне материје.

Чак и „најчвршћи" мушкарци пролију сваког дана 1-3 милилитра суза. Излучују их сузне жлезде, и то непрестано, влажећи рожњачу чувајући је од прашине, дима и штетних пара.

У метаболизам човека укључено је око 700 фермената који никада не мирују. У нашем организму заиста ври као у мравињаку, чак и када спавамо.

ТРГОВЦИ СУ ЗА

Слабљење државне власти у 13. веку довело је до оснивања многих удружења у Немачној која су својим члановима, најчешће трговцима, пружала канву-танву заштиту. Године 1241. градови Либек и Хамбург договорили су се да ће обезбедити пловидбу на важном трговачком путу Балтик-Северно море. Придружили су им се још неки градови, међу првима Линебург, Бремен, Ростон, а убрзо их је у том савезу било око деведесет. Тако је ојачала Ханза, у средњем веку најпре удружење немачких трговаца у иностранству које је требало да штити њихове заједничке интересе. Ханза је достигла врхунац у 14. веку. Рат против Данске, који су предводили трговци Либека, донео јој је превласт на Балтику. Од 13. до 15. века седиште Ханзе је Либек, град основан у 12. веку поред старог словенског насеља Линбице. Још у то време, Либек је био у могућности да контролише готово сву трговину која се одвијала на том подручју. Цветао је заједно са Ханзом а и данас је једна од највећих лука и индустријских центара СР Немачке.

ПОСЛЕДЊИ ЗНАК ЖИВОТА — После открића нових земаља и нових трговачких путева, Либек више није био што и некада — важна трговачка веза између Истока и Запада. Тада је и Ханза почела да слаби: године 1612. имала је само 14 грдова. Последњи састанак одржала је 1669. године у Либеку и то је, кажу, био и последњи знак њеног живота. Градска кућа у Либеку, грађена кроз два века, од тринаестог до петнаестог, у златно доба Ханзе и Либека, једна је од најлепших грађевина овог града.

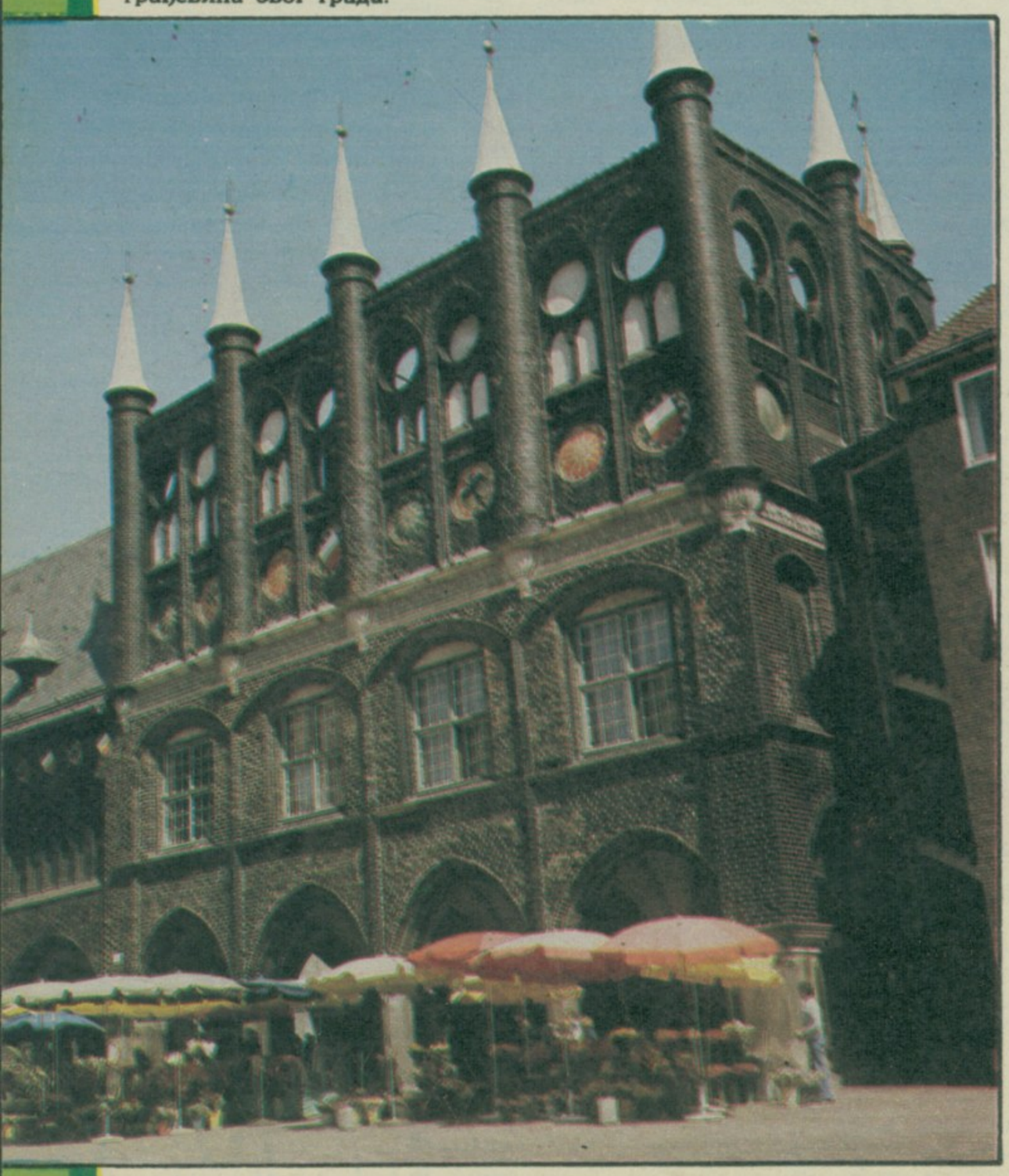

КИЛОМЕТРИМА ДО ЛЕПЕ МУЗИКЕ — Велики немачки композитор и оргуљаш Дитрих Букстехуде (1637-1707) дуго је свирао оргуље у цркви Ст. Мариен у Либеку, велелепној грађевини подигнутој у 13. веку. На вечерње црквене концерте које је организовао Букстехуде долазили су љубитељи лепе музике из удаљених градова пешачећи и по неколико дана. Међу њима су били и касније чувени композитори Бах и Хендл. У већ поодмаклим годинама Букстехуде је 1705. примио на подучавање младог Баха који је као мајстор на оргуљама касније надмашио учитеља.

- PAT

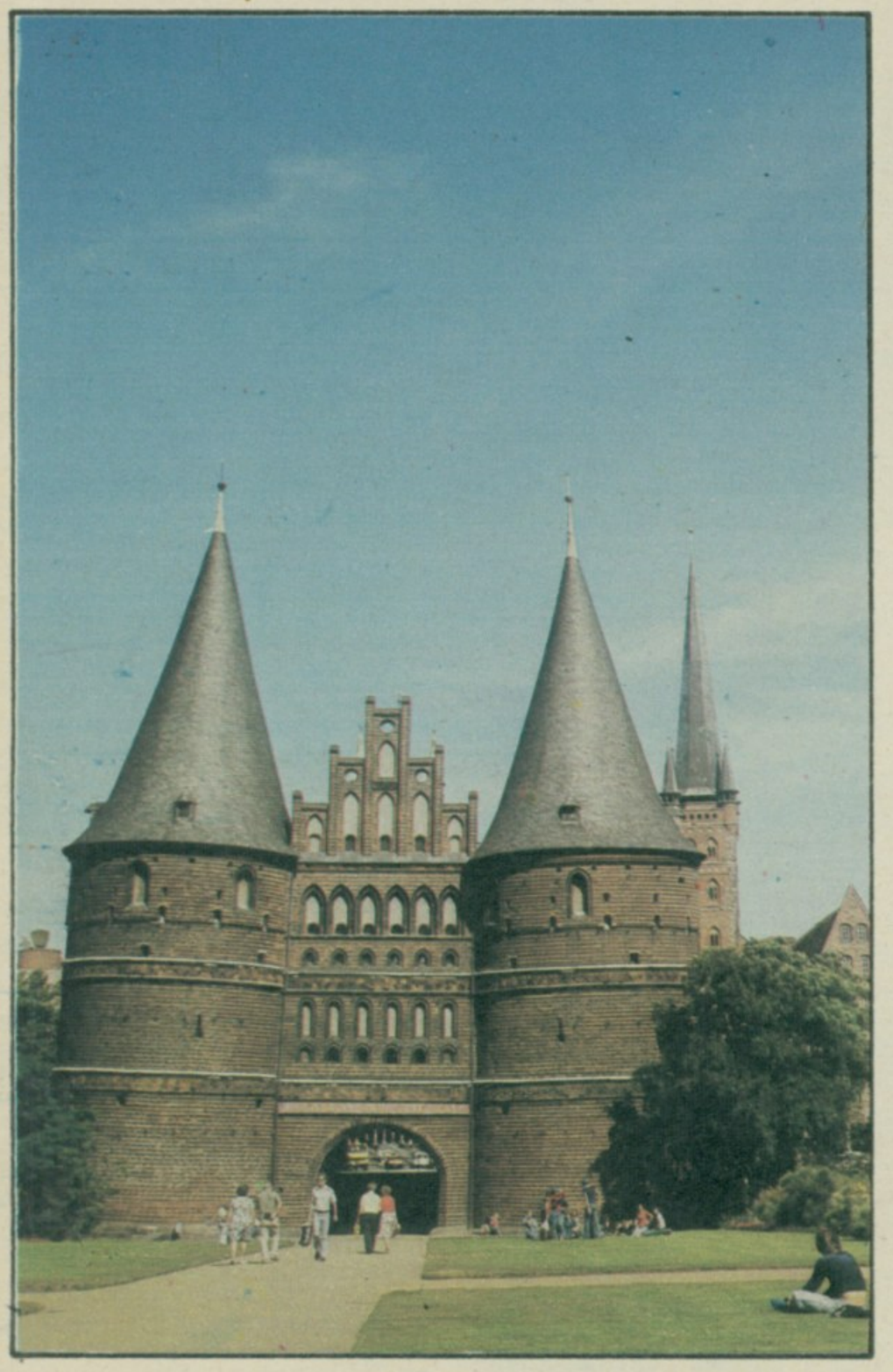

НИЧУ БОЛНИЦЕ — На синоду у немачком граду Ахену 816. године одлучено је да сваки манастир мора да има и посебне просторије за лечење и негу оболелих путника, ходочасника и просјака. Тако су на западу почеле да ничу болнице. Једна од старијих и, за оно време, најопремљенијих била је и болница Св. Духа у Либеку подигнута 1267. године.

ОПАСАН КАНАЛИМА — Холстентор (на слици лево), врата која воде у покрајину Холштајн, била су главна капија средњовековног Либека смештеног на острву реке Траве и опасаног системом канала у којима су пристајали тада највећи трговачки бродови. Врата су изграђена 1470. године. На Холстентор се наслањају и велики магацини за со (десно), типичне грађевине тог доба. Једна од најзначајнијих грађевина старог града је и зграда бродарског друштва, тада најјачег удружења у Либеку.

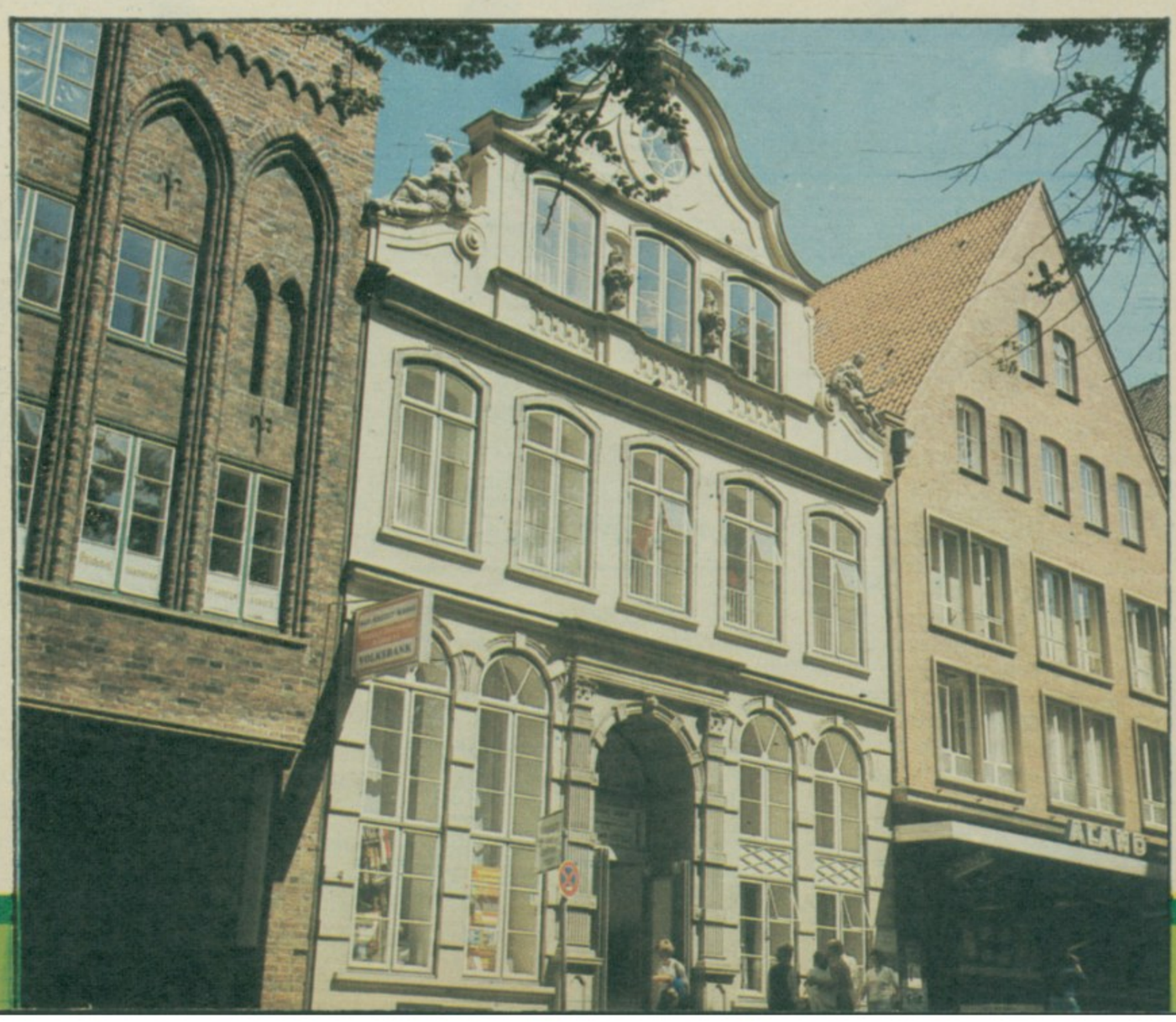

КУЋА БРАЋЕ МАН — У овој кући живело је неколико генерација познате трговачке породице Ман. У њој су рођени велики немачки књижевници Томас и Хајнрих. Томас Ман (1875-1955) имао је само двадесет пет година кад је написао „Буденброкове“, једно од највећих дела не само немачке него и светске књижевности у којем описује успон и пропаст богате трговачке породице и за који је 1929. године добио Нобелову награду. Када је Хитлер дошао на власт, Томас Ман напушта домовину. Дела његовог брата Хајнриха, огорченог противника фашизма, нацисти су забрањивали и спаљивали. По роману Хајнриха Мана „Професор Унрат“ снимљен је и познати филм „Плави анђео“. У избеглиштву је био један од највећих писаца антифашиста. Умро је у Санта Моники, у Калифорнији, а Томас у Цириху.

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

Текст и снимци:
М. Вујовић

НА ЛЕЂИМА ВЕТРА

АКО РАТНИК ИЗ ПЛЕМЕНА СА ВИСОРАВНИ НЕЏЕД КРЕНЕ У БОРБУ, ПОРОДИЦА ЖЕЛИ СРЕЋУ ЊЕГОВОМ КОЊУ А АКО СЕ КОЊ ВРАТИ САМ, ТУГА ЗБОГ РАТНИКОВЕ СМРТИ НИ ИЗДАЛЕКА НИЈЕ ТАКО ВЕЛИКА КАО РАДОСТ ШТО СЕ КОЊ СПАСАО.

Коњ је одиграо велику улогу у историји, можда већу него било која друга животиња. Дуго времена био је најбрже и најсигурније превозно средство, а војницима и ловцима огромна помоћ у окршајима и лову.

Не зна се тачно где је и када човек први пут појахао коња — у Кини, Монголији или на Кавказу. Ковајач изразио је захвалност верном хату подигавши му велики споменик и основавши град Букефалос у Индији.

Ако ратник из неког племена са висоравни Нецед на Арабијском полуострву крене у опасну борбу, породица жели срећу његовом коњу, а не њему. А ако се после битке коњ сам врати у шатор, туга због ратникове смрти није ни издалека тако велика као радост што се коњ спасао. Али, ако коња у борби убију или отму па се јахач врати кући сам, породица га лоше дочекује. Јадиковању нема краја, а жалост траје неколико месеци.

Широка прса и снажне ноге главне су одлике пунокрвног тркачког коња.

ПРИПИТОМЉЕН И УПРЕГНУТ

Пре неких 55 милиона година тропским шумама Северне Америке и Европе лутала је животиња величине лисице са кратким ногама које су подсећале на псеће шапе. Био је то давни предак данашњег коња Eohippus.

С променом климе, тропске шуме и мочваре претворили су се у ливаде, и Eohippus је морао да се прилагоди новонасталим условима. Врат му се издужио и постао савитљивији да би лакше могао да пасе, јер је почео да се храни травом уместо лишћем. Средњи прст на нози развио се и постепено добио облик копита. Ноге су му се издужиле па је могао да побегне опасним зверима, а огромне ноздрве помагале су му да у трку лакше дише.

У леденом добу коњ је ишчезао са америчког копна, али је познато да је у каменом добу ловљен у Европи, јер су се људи хранили његовим месом.

Праисторијски ловац најпре је ловио коња као дивљу животињу и у палеолиту га сликао на пећинским зидовима. У Алтамири, пећини на Пиринејима, пре сто година откривене су, између осталих, веома лепе и верне зидне слике дивљих коња.

Тек око 4500. године пре наше ере човек је схватио праве вредности ове брзе и снажне животиње. Коњ је припитомљен и служио је углавном за вучу и преношење терета.

Кад је направљен точак, упрегли су га у кола. Ипак, протекле су године пре него што је припитомљен за јахање.

У 19. веку пре н. е. узгој коња и њихово обучавање за вучење ратних кола једна је од најважнијих државних активности, на пример, у Сирији — краљевске ергеле на северу земље имале су око 150 хиљада грла. Пет векова касније појавила се и расправа о дресирању коња за трке с колима. У Грчкој се коњ у почетку употребљавао само за вучење терета. У „Илијади“ се још не помињу коњаници, али се јунаци боре на колима у која су упрегнути коњи.

Различите цивилизације одгојиле су различите пасмине коња. У земљама са топлом климом, где се од коња тражило да буде брз и издржљив, одгајени су мали, али врло хитри коњи. У средњем веку у Европи су били чувени крупни и снажни фландријски коњи. Они су носили витезове чија је опрема понекад тежила више од сто килограма. Кад је пронађено ватрено оружје, ова врста коња почела је да се употребљава у земљорадњи. Исту судбину доживео је и велики „перчерон“, коњ за вучу кочија, када је усавршена железница и направљен први аутомобил.

ПОНИ-ЕКСПРЕС

Шпански конквистадори поново су пренели коња на америчко тле и унели револуцију у живот примитивних индијанских племена. Јашући на коњима, Индијанци су пратили стада бизона, а били су им велика помоћ и у рату са белим људима који су и сами користили коње за освајање пространстава западно од реке Мисисипи.

Освајање америчког запада не би могло да се замисли без коња. Чувени „Пони експрес“ омогућио је брзо преношење поште с једне на другу страну Америке.

Данас питоми коњ живи на читавој Земљиној кугли Нема га само у најхладнијим крајевима и на неколико острва где човеку не би ни био од користи.

Од свих пасмина данас је најпознатији арапски коњ. Његов одгој трајао је хиљадама година и изведен је са много вештине тако да „арапин“ има савршен облик и изванредне особине.

У очима Арапа коњ је најплеменитија од свих животиња, па код њих ужива поштовање које се указује отменом човеку. Тек кад наврши другу годину живота, на њега стављају седло, а после треће почињу да га навикавају да користи сву снагу. Одгој сматрају завршеним када коњ напуни седам година.

ЕНГЛЕЗ ИЛИ АРАПИН?

Нигде као у пустињи људи не знају колико је коњ користан. Добро дресиран арапски расни коњ тамо вреди злата. Често се дешава да јахач на свом коњу пет-шест дана узастопце прелази раздаљине од стотинак километара. А кад после тога пусти животињу да се два дана одмори, она може поново за исто време да превали исто растојање.

Енглези су, што се одгајања коња тиче, равноправни са Арапима. Тркачки коњ резултат је упорног настојања да се одгаји пасмина која ће брзином надмашити све остале. Доказано је да су арапски, турски и берберски коњи праоци овог тркача који у очима Енглеза представља најлепшег од свих коња, али по мишљењу непристрасних познавалаца по лепоти ипак заостаје за арапским.

Данас у свету живи само једна врста дивљег коња. То је такозвани монголски, а донедавно је живео и европски па се претпоставља да све лакше врсте домаћих коња воде порекло од ова два родоначелника, а тешке расе од тешког кватерног коња.

М. Ш.

левка коња је степа, а из степе су кренули и први велики освајачки ратови. Скити, Персијанци, Сармати, Келти, Готи, Авари и Хуни пронели су своју моћ и страховладу на коњским леђима.

— **Тамо где мој коњ стане, трава више не расте** — тријумфално је узвикнуо Атила, Бич Божји.

Пророкову зелену заставу Арапи су у освајачким ратовима донели до готово свих граница познатог света. На леђима легендарне фантастичне животиње, полукоња-полукамиле, пророк Мухамед, син коњара и камилара, одјахао је у џенет, рај по исламском веровању.

Коњ Александра Македонског Букефало спасао је великом владару живот жртвујући свој. Велики ос-

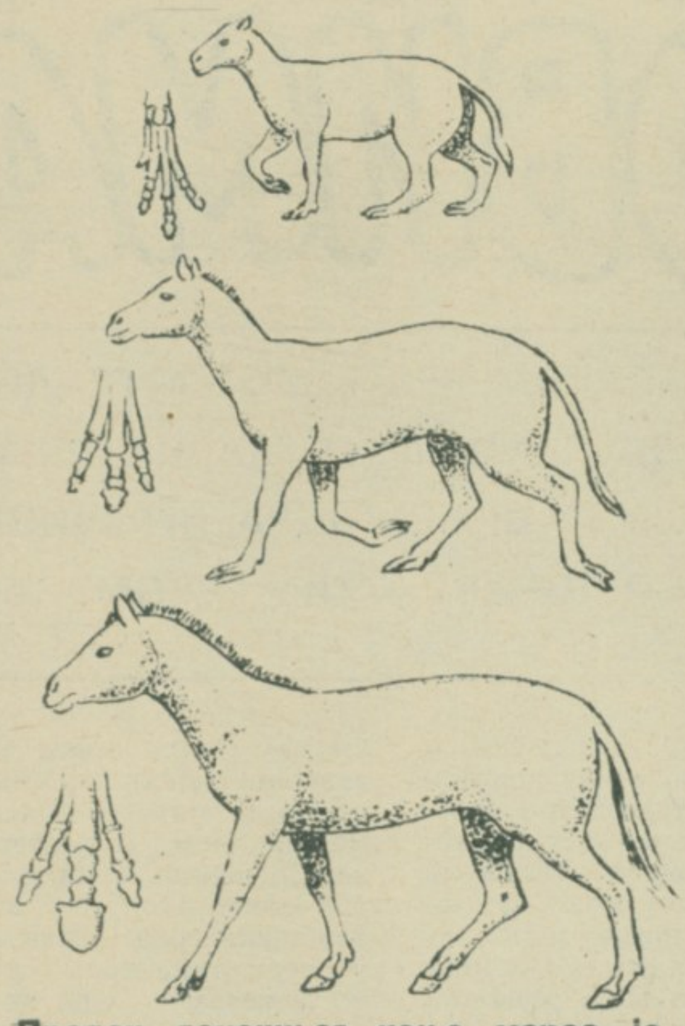

Предак данашњег коња морао је да се прилагоди промењеној клими Средњи прст на нози развио се у снажно заштитно копито.

Шетландски пони — једна од најситнијих пасмина коња.

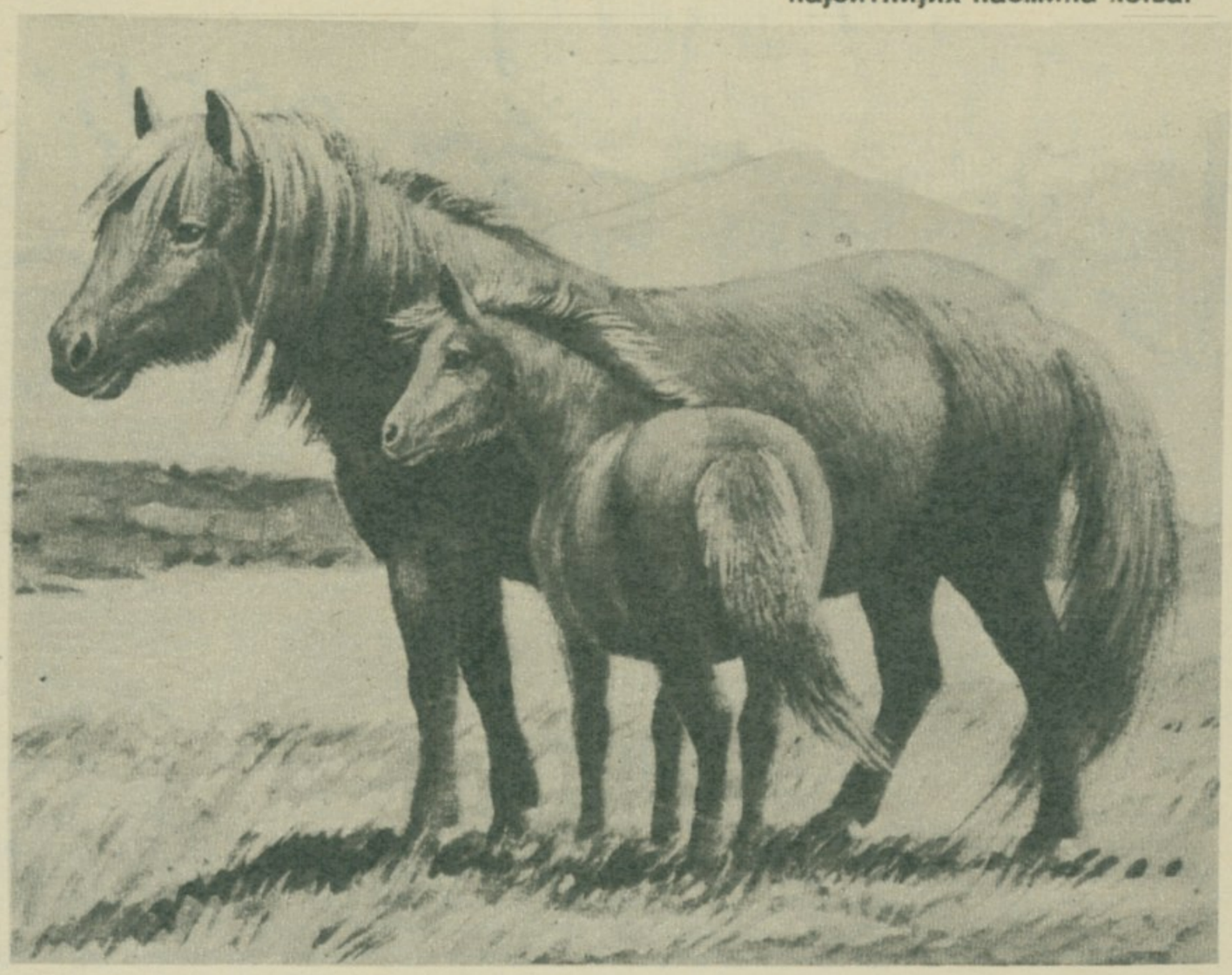

Потомци некадашњих ратних коња веома су снажни и крупни и данас се користе у земљорадњи.

ПАКАО НА ТОЧКОВИМА

У СКЛЕПАНИМ, КРАТКОВЕКИМ ГРАДИЋИМА НА КРАЈУ ПРУГЕ ГЛАВНА ЗАБАВА БИЛИ СУ ПИЋЕ, КОЦКА, ИГРАЧИЦЕ И ПУЦЊАВА — ТИМ РЕДОМ.

Теретни воз кретао се кроз мркли мрак према својој судбини. Те августовске ноћи 1867. године ратници индијанског племена Чејена, на челу са поглавицом Ђурећом Ногом, чекали су воз близу Палм Крика у Небраски. Распоредили су се дуж пруге пошто су претходно, како је један од њих касније испричао, „привезали дебло попреко на шине". Затим су поседали са обе стране пруге и ћутке ишчекивали даљи развој догађаја.

ГВОЗДЕНИ ПУТ

На препреку је убрзо налетела дресина са неколико пружних радника које су Индијанци одмах напали. У неравноправној борби изгинули су сви изузев Енглеза по имену Томсон који је остао без скалпа, али је у општем метежу успео да се притаји и избегне смрт. Штавише, док је крадимице пузио према безбеднијем месту, Томсон је нашао свој скалп! На жалост, ни хирурзима не би пошло за руком да га пришију за лобању јер је сувише оштећен. . .

Разјарени Чејени ишчупали су шине и прагове и од њих направили праву барикаду на прузи.

Док се теретни воз „гвозденим путем" приближавао судбоносном месту, Индијанци су имали времена да се присете како су дошли до закључка да је „гвоздени коњ" њихов смртни непријатељ: на њихову територију долазило је све више белаца којима нису веровали. Час одмазде беше увелико куцнуо . . .

Машиновођа теретног воза није на време приметио шта му се испречило на путу, па је локомотива, уз језиво шкрипање кочница, ударила у барикаду. Од силине потреса ложач је ударио главом у ужарени котао и остао на месту мртав, док су машиновођу Индијанци извукли из локомотиве и убили.

Железничари који су се налазили у последњем вагону композиције успели су у међувремену, да побегну и нешто касније зауставе други воз, док је пламен који је лизао из оштећене локомотиве теретне композиције осветљавао тамно небо над преријом.

ЧУДНА СКУПИНА

Док су се радници железничке компаније „Централ Пацифик", који су били углавном кинеског порекла, стално сукобљавали са Индијанцима градећи „гвоздени пут" кроз планине Сијера Неваде у Калифорнији, радници „Унион Пацифика" подизали су пругу пробијајући се из правца истока према западу.

Иако у чаркама са Индијанцима нису искусили ништа тако страшно као што је барикада на прузи, близина ратоборних племена и стална опасност која је од њих претила ипак су успоравали радове. Зато је генерал Доџ, задужен за обезбеђење „Унион Пацифика", из предострожности затражио и добио пет хиљада војника који су данонођно патролирали завршеним секторима пруге.

Индијанци више нису представљали озбиљну препреку, изузев кад би неки радник био довољно неопрезан да се сувише удаљи од логора.

Пружни радници „Унион Пацифика" били су иначе чудна скупина ветерана грађанског рата, ослобођених робова, Британаца, Немаца и, нарочито, Ираца. Живели су у такозваном „радничком возу" који је полако напредовао дуж тек постављених шина.

У првом вагону који се налазио испред локомотиве биле су алатке и ковачница, а иза локомотиве су стајала три повећа вагона која су радницима служила као кола за спавање. Иако су могли да приме много уморних људи, лежајева ипак није било довољно па су неки радници спавали у мрежама разапетим између њих, па чак и испод вагона. У вагон-ресторану могло је да обедује 125 људи у исто време. Службени вагон био је последњи у композицији, а свежи череци говеђег меса који су висили са прозора показивали су да се у њему налазе још и кухиња и остава.

На крају пруге ницали су „градови" као печурке после кише, али су нестајали са лица земље чим би тај сектор трасе био завршен. Неки су ипак опстали, попут злогласног Чејена или Цулесберга, али је већина била кратког века, као било који каубојски град у Канзасу у јеку догона крда говеда из Тексаса. У тим склепаним градићима главна забава били су пиће, коцка, играчице и пуцњава, те су пружни радници врло брзо и лако остајали без мукотрпно стечене зараде, па и живота.

Убиства нису била реткост, а прасак револвера био је свакодневна ствар у „паклу на точковима" — како су називани овакви градови који су се потпуно разликовали од уредних кинеских логора подизаних дуж трасе „Централ Пацифика".

Радило се од сванућа до смираја дана, па је утолико веће чудо што су људи уопште имали снаге да увече уживају у сумњивим задовољствима која су им градићи нудили.

„Унион Пацифик“ је у зиму 1866/67. због хладноће био принуђен да потпуно обустави радове. Те зиме је беспосленим пружним радницима лако полазило за руком да утроше време и новац у Норд Плати, на реци Мисури.

Па ипак, са првим пролећним данима, радници су се вратили на посао. Њихова имена су заборављена, али не и њихово дело. У међувремену, цела земља је напето ишчекивала вест да је северноамерички континент коначно премошћен железничком пругом.

Д. П.

СЛОВЕНИ ОСВАЈАЈУ БАЛКАН

ВОЈСКА ИСКОПАНИХ ОЧИЈУ

ЦАР САМУИЛО БИО ЈЕ СЛОМЉЕН. ЊЕГОВЕ РАТНИКЕ СТИГЛА ЈЕ СТРАШНА ОСВЕТА ПОБЕДНИКА.

Стравична колона вијугала је козјим стазама од Преспе ка Охриду. Био је врео августовски дан 1014. године. Муве су у ројевима налетале на осакаћену војску. Толико слепих на једном путу нико није видео, нигде на свету, ни до тада ни после.

Слепи војници, гладни и жедни, ишли су своме цару Самуилу. Јер, битку је водио он, он је битку и изгубио. Цар се са пратњом спасао на брзим коњима. Он не зна шта се догодило са његовом војском.

Колона се вукла према престоници. Ратници су певали песму о старом словенском богу Даждбогу. Истина, сада су били хришћани, али стари словенски бог и још старија легенда, тамо иза Карпата, памтила се као песма. Даждбог је овога пута био нарочито присутан: они више неће видети сунце...

ЗЛИ ГЛАСИ

Цар Самуило видао је своје ране после битке код Беласице. Тврди царски град на брду изнад Охрида светлуцао је са својим великим кулама у језеру.

Град је чувао Самуилов син Гаврило Радомир. Била је то мала посада, али довољно снажна да ове тврде камене зидове одбрани од првих напада непријатеља, све док у помоћ не стигну Брсјаци, словенско племе које се два века пре тога населило између Охрида и Вилазора.

Остаци Самуилове војске браниле су древне тврђаве Битољ, Прилеп, Штип и Воден... Међутим, главнина — преко 14 хиљада ратника — пала је у ропство византијског цара Василија II и његовог архистратига Нићифора Урана...

Били су то претежно Брсјаци који су чинили основу Самуилове војске. Уз њих су ратовали и Струмљани, насељеници око реке Стримона, затим Ринхини, Сагудати и Драгуити... словенска племена насељена у јужним пределима Балкана, у залеђу Јегејског мора...

Заваљен на суром медвеђем крзну, у главној одаји централне куле царског града у Охриду, окружен најбољим видарима, цар Самуило слушао је вест коју му је донео војвода Несторица:

— Господару, у Битољу сам чуо да је Василије пустио заробљенике. Глас је донео Грк Јаникије који је носио восак у Солун да га тамо трампи за со.

Цар македонских Словена није могао да верује: било би то сувише лепо — поново имати ону војничку силу која је освајала Дукљу, походила Тесалију и стално упрожавала тврди град Солун.

— Само, господару... Грк Јаникије свашта прича! Али, лаже та козја брада!

— Шта прича?! — придиже се нервозно Самуило.

— Кажу... каже он... — муцао је војвода Несторица.

Повративши дах, Самуило грмну:

— Та изреци, војводо! Знам ја да су то зли гласови.

— Каже он... — петљао је даље Несторица — **да нам је војска тешко изранављена.**

— Битка је била тешка — с муком рече Самуило.

— Могуће је. Можда се зато и смиловао. А можда су то ране за видање...

Војвода Несторица је ћутао. Није имао снаге да каже да је већ видео Самуилову и своју војску и да ране нису за лечење. Изјахао је напред да цара припреми на несрећу. Војска ослепелих већ се примицала.

Са околних брда силазили су Брсјаци и Ринхини — Словени из околних насеља. По старом обичају, наричући, и људи и жене чупали су косе као да иду у сретање својим мртвима.

ДРАГОЦВЕТ ГОВОРИ ЗА СВЕ

У ствари, збило се оно што се морало десити у оном суровом времену. Македонски цар Самуило, владар словенских племена насељених на тлу Македоније, снажно је уздрмао престоље Византије.

Најезда Словена на Балкан била је завршена. Староседеоци Грци и Илири потиснути су или на море или у планине.

Одлични ратници, претежно пешаци, Словени су, уједињени са Аварима, продрли у Јужну Европу; с тим да Авари оду, а они — остану...

И те августовске вечери 1014. године дошао је крај једном од првих покушаја Словена да организују своју државну заједницу на Балкану.

Самуило је изишао на главна врата свог царског града. На кулама су били начичкани Брсјаци остали да бране ово прво словенско камено утврђење. У подножју брега, све до обале и језера, стајали су војници које је он, двадесетак дана раније, повео с намером да скрши византијског цара, да постане једини цар Балкана.

Самуило, онако крупан и јак, сада је био и рањеник и тежак болесник. Сувише узбуђења било је у његовом кратком животу, сувише победа и пораза.

Држао се за срце и плакао. Зауставио се код једног ратника чије је једино око било зрак светлости у овом царству људске тмине.

— Ко си ти? — упитао је цар.

— Ја сам твој тисућетник, царе господине. Из племена сам Ринхина, под Солуном. Зовем се Драгоцвет, праунук сам кнеза Первунда.

Цар није морао ништа даље да пита. Драгоцвет је притискајући рану на левом оку крзном од ласице, којим је била украшена његова капа, почео тужну причу:

— Ти знаш, царе господине, да смо под господством ти ишли да тучемо Грке. Али ти Ромејци, као што сам знаш, још увек су војнички изученији од нас. Ми смо људи сточари а рало и пољевина ради орања за нас су нове ствари које смо овде научили, да нам ту деца живе...

— Пусти то, Драгоцвете. Шта је било после битке?

— Самуило, царе, овако је то било: сећаш се кад смо дошли у близину планине Беласице. Струмицу смо освојили лако, сам то знаш, ти си водио војску. Али заседе у планини нас дочекаше и ми смо пали у ропство, а ти са пратњом сачувао главу.

— Ко је ослепео војску?

—Цар Василије рече да су Словени главна опасност за Ромејско Царство. Он, мој господине, рече да нас све ослепе, а сваком стотом да оставе по једно око — да дођемо к теби.

Гаврило Радомир, син Самуилов, знајући очеву болест, био је уз њега. Први је прихватио крупно тело у паду! Самуило је био мртав.

Ј. М.

ПИОНИРИ ВАЗДУХОПЛОВСТВА

ЛЕТЕЛИ СУ У КОРПИ

Ускоро је снажан налет ветра искренуо балон а оштре гране поцепале гумирано платно.

Џон Вајз из Ланкестера, у Пенсилванији, још као дечак са великим интересовањем читао је о балонима који су, испуњени топлим ваздухом, могли да се уздигну високо и прелете, за оно време, велике раздаљине. Први овакав балон конструисала су браћа Монголфије у Француској 1782. године.

Џон је дуго маштао да и сам направи овакву летелицу и отисне се небеским пространствима. Још као четрнаестогодишњак направио је први мали балон и поносно га понео на узвишицу изнад своје куће. Запалио је ватру испод отвора на доњем делу балона и необична летелица је, услед загревања ваздуха, ускоро почела да се диже.

Строго забрањена игра

— **Мој балон лети!** — одушевљено је повикао родитељима који су га са прага запањено посматрали. Међутим, Џонова радост трајала је кратко. После непуног минута балон је пао на кров куће и изазвао велики пожар. Иако су уз помоћ суседа успели да угасе пожар, Џонови родитељи строго су забранили сину овакве игре.

Дечакову жељу нису могли да поколебају ни прекор родитеља ни први неуспех. Једно време престао је да прави балоне и почео да експериментише са змајевима и падобранима. Читао је о летелицама све до чега би дошао.

Када је одрастао, Џон се запослио у фабрици музичких инструмената. Није зарађивао много, али после неколико година ипак је успео да уштеди довољно новца да оствари свој дугогодишњи сан. Као двадесет седмогодишњак конструисао је први велики балон испуњен водоником и кренуо на своје ваздушно крстарење.

Први Џонов лет није дуго трајао. Прелетео је свега 15 километара, али је био задовољан што је путовање прошло без икаквих незгода.

Прелетети Атлантик

Почетком 19. века о летењу балонима маштали су многи младићи. Такмичили су се чији ће балон дуже остати у ваздуху и ко ће да прелети већу раздаљину. Млади аеронаути често су пред мноштвом гледалаца приказивали своју умешност у овом опасном спорту.

И Џон Вајз је ускоро постао познат међу аеронаутичарима. Због изузетне храбрости и вештине добио је надимак Професор. Али, Џон није желео да само одушевљава гледаоце.

Пажљивим посматрањем уочио је да се ваздушна струја креће од запада ка истоку. Да би ово и доказао, одважни младић одлучио је да у балону прелети Атлантски океан. Али, требало је много новца да се направи балон за прекоокеански лет. Вајз је замолио Конгрес за новчану помоћ, међутим, захтев му је одбијен. За многе су такве идеје биле чиста лудост.

Да би доказао да се балоном могу прелетети велике раздаљине и убедио, пре свега, чланове Конгреса, Вајз је одлучио да крене на пут од Сен Луја до Њујорка. Један пријатељ, богат послован човек, понудио му је да преузме све трошкове овог путовања. Тако је у пролеће 1859. године почела изградња до тада највећег балона на свету.

У олуји

Џиновски балон завршен је за свега два месеца. Његов пречник износио је готово 20 метара, а корпа је могла да понесе посаду од три члана. Надајући се да ће се једног дана у њему отиснути преко Атлантског океана, дао је балону име „Атлантик".

Првог јула 1859. године, у 6 часова и 45 минута, „Атлантик" се, са три члана посаде, винуо у небо. У њему су били: Вајз, његов пријатељ који је финансирао цео подухват и један новинар из Сен Луја. Понели су, између осталог, и читав сандук писама која је требало испоручити у Њујорку. Била је то прва пошта послата ваздушним путем.

Први часови путовања прошли су углавном мирно. Када су се у зору нашли изнад језера Ири, Вајз је, да би развио монотонију путовања, испустио из балона већу количину гаса и тако га спустио на тридесетак метара изнад воде. Успео је чак да преко мегафона разговара са капетаном брода који је пловио језером.

Изнад Нијагариних водопада извео је другачији маневар. Врећице баласта, а најчешће је то био песак, избачене су из корпе и олакшани балон дигао се на висину од преко 3000 метара. Тројицу путника обузимало је све јаче узбуђење.

Скоро до самог циља све је било у реду, а онда се изненада дигла олуја. Снажни ветрови неочекивано су променили правац кретања балона и понели га брзином од 150 километара на час према језеру Онтарио.

Никада није пронађен

Узалуд је Вајз покушавао да се бори против невремена. „Атлантик" се ускоро нашао изнад језера летећи тако ниско да су огромни таласи готово досезали до корпе.

Нису смели оклевати — требало је да што пре подигну балон на безбедну висину. Вајз је без размишљања из корпе избацио све врећице баласта, а ускоро се и сандук са поштом нашао у узбурканој води језера.

Балон се мало подигао и наставио да лети. После пуног сата неизвесности прелетели су језеро и нашли се изнад шумовитог пропланка. Летећи ниско, балон је лако могао закачити крошње дрвећа.

Ускоро је снажан налет ветра искренуо балон, а гране су поцепале гумирано платно. За свега неколико секунди „Атлантик" је, потпуно спласнувши, ударио о тле. На срећу, нико од путника није био повређен.

На овом, до тада најдужем ваздушном путовању, балон је, по Вајзовим прорачунима, за 19 часова и 50 минута прелетео раздаљину од готово 2 хиљаде километара — рекорд који није оборен пуних 50 година.

Вајз никада није прелетео Атлантик, али је доказао да је његова теорија и кретању ваздушних струја тачна. После првог великог путовања потпуно се посветио аеронаутици и остатак живота провео летећи и усавршавајући балоне.

На последњи лет кренуо је са 72 године. Балон се изгубио у олуји изнад језера Мичиген и никада није пронађен.

М. Ш.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

НЕМОЈ САМО ДА СЕДИШ! ТРЕБА ДА СЕ МАЛО РАЗМРДАШ!

ТО ТИ НИЈЕ ЛОША ИДЕЈА!

ИДЕМ ДА СЕ ПРОШЕТАМ, ХЕЛГА!

СТОЈ!

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ПОВЕДИ ХАМЛЕТА И КУПИ СВЕ ОВО ЗА ВЕЧЕРУ!

АЛИ, ХЕЛГА...

И ДА НИСИ ПРИШАО НИ БЛИЗУ КРИМЕ!

ТИ, СРЕЋНИ ПСУ! МОЖЕШ ДА ИДЕШ ГДЕ ТИ ЈЕ ВОЉА И НЕМАШ НИКОГ ДА ТИ НАРЕЂУЈЕ!

ВУУУФ!

ГРР... ШМРК!

ПРАВО КАЖЕШ!

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

БЕЗ ИЗЛАЗА

Чим се домогао правог, али кратког дела пута, возач аутобуса почео је да претиче дугачки шлепер. Неочекивано, из супротног правца појавила се захуктала цистерна.

Је ли ово врућина, ил' се то мени само чини у овој мојој кабини? Свако гледа да се држи столице, ја се ухватио цистерне! Али, ако, не бих ја волан мењао ни за шта на свету. Само да је овај друм шири. Не буде ли гужве и застоја на путу, ето мене до вечери у Панчеву. Види овога како вози!

Недељко Ђорђевић испрати погледом возача једне „шкоде" који је неопрезно улетео у „маказе" и чвршће стеже волан своје цистерне. Котрљала се путем на дванаест огромних точкова. Празна, а тешка шеснаест тона.

Иза њега је остао Нови Пазар, а испред се налазила најтежа деоница до Панчева — пут до Краљева. Возио је поред реке Ибра са доста кривина и оштећених па „крпљених" места.

МАЈКО МОЈА!

Млади возач најбе се у мислима код куће. Лепо је у Новом Пазару, али се у родном селу Шавцима осећао најбоље. Ту је становао са родитељима, женом и двоје мале деце, а на посао у новопазарски „Санџактранс" одлазио аутобусом. Од града га је делило свега десетак километара. Зато му вожња аутобусом није падала тешко. У селу је имао имање; од њега и плате пристојно се живело.

Данас је по распореду морао да оде у Панчево, укрца девет тона мазута и врати се у Нови Пазар.

Био је 6. август 1979. године.

Цистерна је замицала из кривине у кривину. Поред Недељка су промицали прекрасни предели. Није обраћао пажњу на њих, толико пута их је видео. Кривине је знао напамет. Цистерна је грабила напред, прошла поред Рашке, минула и Ушће. Ускоро ће стићи у Краљево.

У близини села Бресник смањио је гас. Пред њим се нашла добро му позната кривина. Била је непрегледна и избијала на прав, али кратак део пута иза којег се настављала друга кривина. У завој је ушао брзином од око 60 километарара на час и истом брзином излетео из њега.

Тог тренутка се следио.

У сусрет њему, потпуно закрчивши пут, ишли су упоредо дугачки шлепер и аутобус његовог предузећа. Возач аутобуса који је неопрезно започео претицање, уместо да. када је видео цистерну, нагло укочи, застане и врати се иза шлепера на своју страну пута, дао је гас покушавајући да се извуче из „маказа".

На несрећу, тиме је учинио и другу грешку. Аутобус се „мучио" цедећи из мотора сву снагу, али на тако кратком растојању није могао да претекне шлепер.

Две грдосије, као два Голијата ухваћени руку подруку, тутњале су, а према њима далеко јача цистерна за коју сада на путу једноставно није било места!

— Мајко моја! — крикнуо је млади возач цистерне.

КАО ДА СЕ ПЛАНИНА РУШИ

Тежак волан учинио се Недељку још тежим. Шта да учини? Мућевито је реаговао и свом снагом притиснуо папучицу кочнице, али му је било јасно да од тога неће бити нарочите користи. Растојање између њега и аутобуса било је сувише мало да се захуктала цистерна заустави.

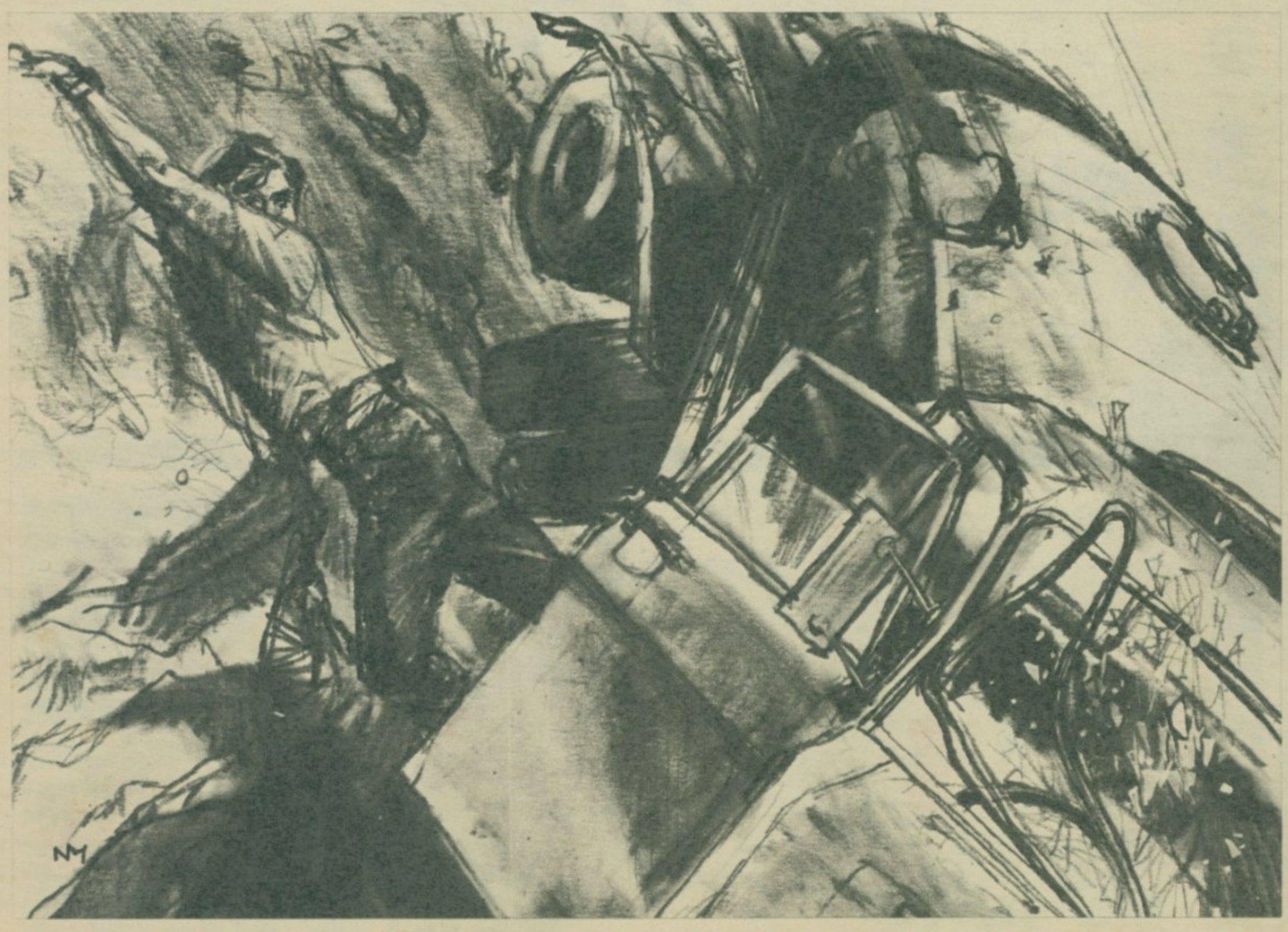

Случајно остао жив: Недељко Ђорђевић

Метри су промицали, хидраулик кочнице силно шумио, а секунди истицали. Недељку падоше на памет путници у аутобусу. Цистерна ће се попут циновског танета забити скоро до половине аутобуса! Страх какав никад у животу није осетио гушио га је; ни он није имао изгледа да преживи.

Поглед му је склизнуо на провалију поред друма. Завршавала се на обали Ибра. Спазио је поред пута мало проширење подзидано камењем. Ако стигне до њега, можда ће аутобус успети да се провуче. Дао је гас. Срце му је заиграло од радости кад се докопао проширења. Међутим радост је трајала кратко: цистерна је стала предњим десним точком на саму ивицу потпорног зида. Зид није издржао, поклекао је и повукао у провалију дубоку преко тридесет метара дива од шеснаест тона и храброг возача.

Зачуо се тресак и ломљава као да се руши планина. Цистерна се котрљала низ стрмину. Кабина, точкови, осовине, велико буре цистерне, постоље за њу, све то претварало се у гомилу крша разносећи све пред собом! Крај пута био је — Ибар!

Чим се тешко возило први пут превртнуло, Недељку се навукао мрак на очи. Шлепер се зауставио. Зауставио се и аутобус. Путници, њих око тридесетак похрлили су напоље. Било им је јасно да њиховом спасиоцу који је несебично жртвовао себе — нема помоћи. Колико су се изненадили кад су га угледали живог. Седео је на земљи у неком шибљу и унезверено се осврtao.

* * *

Изгледало је невероватно, али било је истинито. Недељко је испао из возачке кабине а да га при том ниједан део цистерне није закачио. Није се чак ни огребао!

Недељко Ђорђевић, за кога људи кажу да је оличење доброте и скромности, није добио од свог предузећа никакву награду. Не љути се он. И вели да возач оног кобног аутобуса вози и данас, као да се ништа није догодило. А била је милиција и извршила увиђај.

Ако нико други, ми му можемо рећи „хвала" и овим текстом макар мало се одужити храбром возачу који је био спреман да жртвује себе да би спасао друге.

Миленко Тодоровић

БИМ И БУМ

BABALU стрип

АГЕНТ У БЕКСТВУ: СТРАХ ОД ЛАВИРИНТА

ФИЛ ЏЕКСОН, АГЕНТ БРИТАНСКЕ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ, ЛАЖНО ЈЕ ОПТУЖЕН И ОСУЂЕН НА СМРТ. У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ ЈЕ ОСЛОБОЂЕН. ОГОРЧЕН НА СВОЈЕ ПРЕТПОСТАВЉЕНЕ, ФИЛ БЕЖИ У ФРАНЦУСКУ. ЗНАО ЈЕ ДА ЋЕ БРИТАНСКА ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА НАСТАВИТИ ДА ГА ПРОГОНИ ЈЕР НИЈЕ СМЕЛА ДОЗВОЛИТИ ДА ЊЕН НАЈБОЉИ АГЕНТ ЛУТА ПО СВЕТУ ...

БИЛА ЈЕ НЕДЕЉА 1917. ГОДИНЕ. ШЕФ БРИТАНСКЕ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ ОДВЕО ЈЕ СВОЈУ ДЕЦУ У ЗАБАВНИ ПАРК. С ЊИМ ЈЕ БИО И АГЕНТ КОРТНИ...

SELECCIONES ILUSTRADAS - Derechos Reservados - ESPAÑA

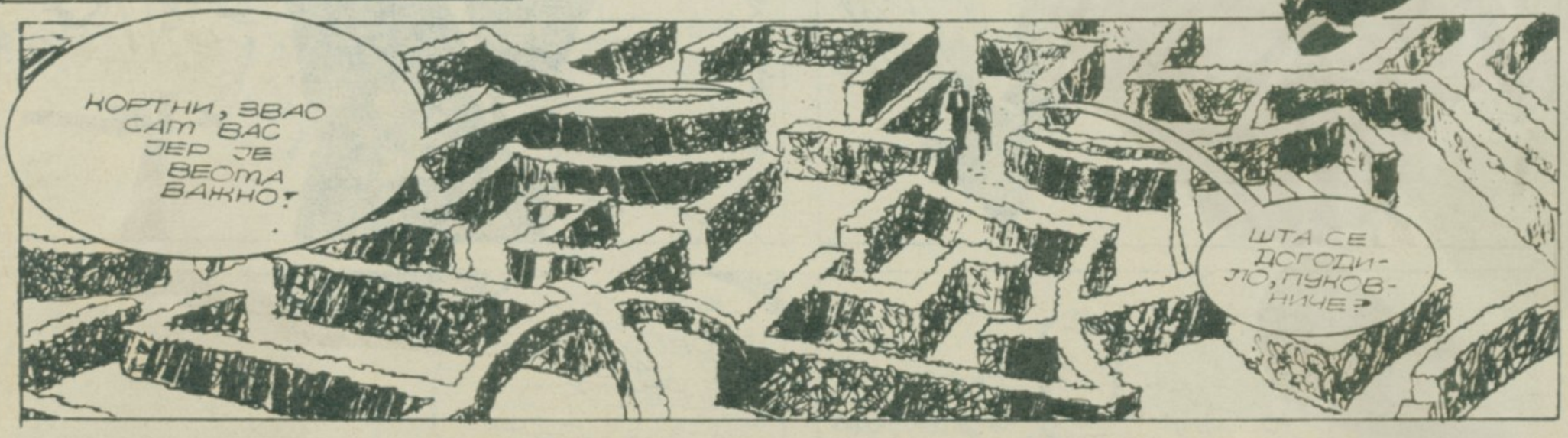

МОРАМО ГА ВРАТИТИ У ЛОНДОН, НОРТНИ!

УЧИНИЛИ СТО СВЕ ДА ГА ПРОНАЂЕТО, АЛИ БЕЗ УСПЕХА! НАО ФАНТОМ ЈЕ!

РАЗМИШЉАО САМ НАД ТИМ ДА ТУ ДОСКОЧИТО! НОЛИКО ЗНАМ, ФИЛОВА СЕСТРА ЖИВИ У ЛИВЕРПУЛУ!

СХВАТИО САМ ВАС! ОДЛИЧНА ИДЕЈА!

НА ЖАЛОСТ, ТО ЈЕ ЈЕДИНО РЕШЕЊЕ!

ИЗНЕНАДА...

ПОГЛЕДАЈТЕ! ДЕЦА СУ ВЕЋ ПРОНАШЛА ИЗЛАЗ ИЗ ЛАВИРИНТА!

НАД ПРЕ!

ШТА ВАМ ЈЕ, НОРТНИ? ПОСТАЛИ СТЕ НЕРВОЗНИ!

НЕ ВОЛИМ ЛАВИРИНТЕ!

ЈЕДНОМ САМ, КАО ДЕТЕ, ПРОВЕО НЕКОЛИКО ЧАСОВА У ОВАКВОМ ЛАВИРИНТУ И СИЛНО СЕ ИСПРЕПАДАО! ОТАДА ПАТИМ ОД КЛАУСТРОФОБИЈЕ!

ФИЛ ЈЕ ЗНАО ЗА ОВАЈ МОЈ СТРАХ И УВЕК МИ СЕ СМЕЈАО ЗБОГ ТОГА!

ОВУДА, НОРТНИ!

НИСТО ДУГО ЛУТАЛИ!

МИСЛИО САМ ДА НИКАД НЕЋЕМО ИЗИЋИ!

ЗАБОРАВИО САМ ДА СТЕ ВИ И ЧЕКСОН БИЛИ ДОБРИ ПРИЈАТЕЉИ!

БИЛИ? УВЕК МИ ЈЕ ЗАВИДЕО, МАДА ТО НИЈЕ ОТВОРЕНО КАЗАО!

ИСПРЕД ТЕТКА АГАТИНЕ КУЋЕ ЗАУСТАВИО СЕ АУТО...

ХО ЛИ ЈЕ ТО?

МОЖДА ЈЕ ДЕВОЈКА НАПОЉУ! АКО СЕ ПОЈАВИ, БУДИТЕ ПАЖЉИВИ ПРЕМА ЊОЈ!

НОГА ТРАЖИТЕ ?

ВАШУ СЕСТРИЧИНУ СЕНДИ?

ШТА ЋЕ ВАМ? И КО СТЕ ВИ?

БОЉЕ ДА УБЕТ УНУТРА?

АЛИ...

НЕДАЛЕКО ОД КУЋЕ...

ВИДИМО СЕ СУТРА, СЕНДИ?

ЗДРАВО?

ТО МОРА ДА ЈЕ ОНА?

ОБАВЕСТИЋУ НОРТНИЈА?

ВАША СЕСТРИЧИНА ЈЕ УПРАВО СТИГЛА?

ПОНАШАТЕ СЕ КАО НАСИЉНИК? НИСТЕ СЕ НИ ПРЕДСТАВИЛИ, НИ КАЗАЛИ ШТА ХОЋЕТЕ?

4

МОРАМ ДА РАЗГОВАРАМ С ВАМА, СЕНДИ!

О ЧЕМУ? КО СТЕ ВИ?

САЗНАЋЕТЕ! ПОБИТЕ СА МНОМ!

ПУСТИТЕ МЕ!

КУДА ВОДИТЕ СЕНДИ?

ОСТАНИТЕ СА АГАТОМ И ПОТРИТЕ НА ЊУ!

ПУСТИТЕ МЕ!

НЕ БРИНИТЕ! НИШТА СЕ НЕКЕ ДОГОДИТИ ВАШОЈ СЕСТРИЧИНИ!

НЕЧУВЕНО!

ЈАДНА МОЈА СЕНДИ!

НЕОЧЕКИВАНО БРЗО...

ААХ!

НЕЋЕТЕ СЕ ТАНО ЛАНО ИЗВУЋИ!

КУДА ЋЕТЕ? ВРАТИТЕ СЕ, ПУЦАЋУ!

БАНГ!

ПАФ! ПАФ! ПАФ!

МОРАМ ЈЕ ЗАУСТАВИТИ?

БАМ!

ТРАС!

НАКАВ БЕЗОВРАЗНИК!

ЖАО МИ ЈЕ ЗБОГ ОВОГ! САМИ СТЕ КРИВИ!

ЗА ТО ВРЕМЕ У КАНЦЕЛАРИЈИ ПУКОВНИКА ХАРИЈЕТА...

НЕ БОЈТЕ СЕ! НЕЋЕМО ВАМ НИШТА! ЖЕЛИМО САМО ДА САЗНАМО НЕШТО!

ГДЕ ВАМ ЈЕ БРАТ? СИГУРНО ЗНАТЕ!

И ДА ЗНАМ, НЕ БИХ ВАМ РЕКЛА!

ДО ЂАВОЛА!

СЕНДИ, СТВАР ЈЕ ОЗБИЉНА! СХВАТИТЕ...

ЗНАМ ДА МНОГО ВОЛИТЕ БРАТА! ЗАТО ТРЕБА ДА МУ ПОМОГНЕТЕ АКО ЖЕЛИТЕ ДА МУ СПАСЕТЕ ЖИВОТ!

ШТА ХОЋЕТЕ ДА НАЂЕТЕ?

ОН МОРА ДА СЕ ВРАТИ У ЗЕТЉУ, А САМО ВИ МОЖЕТЕ ДА ГА НАТЕРАТЕ НА ТО! АНО МУ НЕ ПОМОГНЕТЕ, ПАШЋЕ У РУКЕ НЕМЦИМА!

АЛИ!.. РЕКЛА САМ ВАМ ДА НЕ ЗНАМ ГДЕ ЈЕ!

У РЕДУ! УПОЗОРАВАМ ВАС ДА МУ ТИМЕ УОПШТЕ НЕ ПОМАЖЕТЕ, НАПРОТИВ!

ВРАТИТЕ ЈЕ КУЋИ!

ДА, ПУНОВНИЧЕ!

НЕШТО СМО ИПАК ПОСТИГЛИ! УПЛАШИЛИ СМО ЈЕ! СИГУРНО ЋЕ ПОКУШАТИ ДА ОБАВЕСТИ ФИЛА ШТА СЕ ДОГОДИЛО!

ПОТРИТЕ НАЊУ И ДАЊУ И НОЋУ!

НАСНИЈЕ, КОД КУЋЕ...

ГАДОВИ! ПРЕТЕ ЈЕДНОМ ДЕТЕТУ! ШТО СА ТИМ НИСУ РАЗГОВАРАЛИ?

НИШТА ИМ НИСАМ РЕКЛА!

У СВОМ ПОСЛЕДЊЕМ ПИСМУ ФИЛ ТЕ ЈЕ ОПОМЕНУО ДА МУ СЕ ЈАВИШ САМО АКО ЈЕ МНОГО ВАЖНО!

МИСЛИМ ДА ЈЕ САДА ДОШАО ТАЈ ТРЕНУТАК!

СУТРАДАН...

ЕНО ЈЕ!

СИГУРНО ШАЉЕ ПИСМО ФИЛУ !

ТРЕНУТАН, МАЛА!

ОХ!

ЈОН ВИЉЕТСОН, ПОШТАНСКИ ПРЕГРАЂАК 276, ПАРИЗ?

ВРАТИТЕ МИ ПИСМО! КАКО СЕ УСУЂУЈЕТЕ?

ШТО ЈЕ ЦИОН ВИЉЕТСОН? ЗАР НИЈЕ БИЛО ЈЕДНОСТАВНИЈЕ ДА СИ НАПИСАЛА ОНЈЕ ЏЕНСОН?

ЈОН ЈЕ МОЈ ПРИЈАТЕЉ ИЗ ПАРИЗА И НЕМАТЕ ПРАВО ДА МИ УЗМЕТЕ ПИСМО!

ПУКОВНИК ХАРИЈЕТ ЋЕ ОДЛУЧИТИ ШТА ЋЕ БИТИ С ПИСМОМ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

ПИСМО ЈЕ СИГУРНО ЗА ОНЈЕ ЏЕНСОНА!

ТО ЋЕМО УСКОРО САЗНАТИ! ПОСЛАЋЕМО ПИСМО ДАНАС И МОТРИТИ НА ОНАЈ ПОШТАНСКИ ПРЕГРАЂАК!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ У ПАРИЗУ...

ВЕСТИ СА ЗАПАДНОГ ФРОНТА!

БОРБЕ НА ИСТОЧНОМ ФРОНТУ

УСТАНИМО СВИ

ПР... РИЈАТ

ЈЕДАН ЧОВЕК УШАО ЈЕ У ПОШТУ...

ХЕЈ! ГЛЕДАЈ ОНОГ!

АЛИ, ОВО НИЈЕ ЏЕКСОН!

ПРАТИ ГА! МОЖДА НЕ НАС ОДВЕСТИ ДО ФИЛА!

ПОШТА

ЗА ЊИМ!

РАН

РЕСТОР НОД

ЈЕСИ ЛИ НАШАО НЕШТО, ЖЕЛЕНЕ?

ОВО ПИСМО! ПОСЛАТО ЈЕ ПРЕ ШЕСТ ДАНА!

ОД СЕНДИ ЈЕ? РЕКАО САМ ЈОЈ ДА ТИ ПИШЕ САМО АКО ЈЕ НЕШТО ХИТНО! ШТА ЛИ СЕ ДОГОДИЛО?

МИСЛИМ ДА СУ МЕ ПРАТИЛИ? НАПОЉУ СУ ?

КОРТНИЈЕВИ ЉУДИ? ПРЕПОЗНАО САМ ИХ? ОВО МИ ЛИЧИ НА КЛОПКУ!

ШТА ДА РАДИМО?

СЛУШАЈ?

ЗДРАВО, ФИЛЕ? ИЗНЕНАЂЕН СИ?

МОРА ДА ЈЕ НЕНА ГРЕШКА, ТОТЦИЈ?

НИЈЕ? МИ СТО ИЗ ОБАВЕШТАЈНЕ СЛУЖБЕ? УСТАЈ?

У РЕДУ...

СТАНИ, ФИЛЕ! ПУЦАЋУ!

НЕ ПОНУШАВАЈ НИШТА! ЈУРТНИ НЕ БИ ИМАО НИШТА ПРОТИВ ДА ТЕ ЛИКВИДИРАМО!

КАО ШТО САМ МОГАО ДА ПРЕТПОСТАВИМ! ЈУРТНИ ЈЕ УТЕШАН У СВЕ ОВО!

ТВОЈ ОДМОР У ФРАНЦУСКОЈ ЈЕ ЗАВРШЕН, ФИЛЕ!

КАКО СТЕ МЕ ПРОНАШЛИ?

ПОМОЋУ ПИСМА! МОТРИЛИ СМО НА ТВОЈУ СЕСТРУ!

АКО СТЕ ЈОЈ УЧИНИЛИ НЕШТО НАЖАО...

НИСМО, ВЕРУЈ МИ! МАЛО СМО ЈЕ УПЛАШИЛИ...

УВЕК САМ БИО ПАМЕТНИЈИ ОД ТЕБЕ! ТО САМ САД И ДОКАЗАО! ПРИЗНАЈ ДА САМ У ПРАВУ!

ИДИ ДО БАВОЛА!

ХОТЕЛ РЕПУБЛИКЕ

ОВДЕ ЋЕМО ПРЕНОЋИТИ! СУТРА СЕ ВРАЋАМО У ЛОНДОН! СИГУРНО ЈЕДВА ЧЕКАШ ДА ДОЂЕШ КУЋИ!

ХА, ХА, ХА!

ВЕЖИТЕ ГА ЗА КРЕВЕТ! АКО ПОКУША ДА ПОБЕГНЕ, СЛОБОДНО ПУЦАЈТЕ!

ПИТАМ СЕ ШТА ЋЕ УЧИНИТИ С ТОБОМ? ИМАШ ЛИ НЕКУ ИДЕЈУ?

ТИ ЗНАШ КОЛИКО САМ АМБИЦИОЗАН! ЖЕЛИМ ДА ПОСТАНЕМ ГЛАВНИ И ТИ ЋЕШ МИ У ТОМЕ ПОМОЋИ!

ЗВРРР!

ЗВРРР!

ОСТАВИ МЕ НА МИРУ, НОРТНИ! УХВАТИО СИ МЕ И ПУКОВНИК ЋЕ ТИ БИТИ ЗАХВАЛАН ДО ГРОБА!

ДА?

СЛУШАЈТЕ ME ПАЖЉИВО! АКО НЕ ПУСТИТЕ ФИЛА ЏЕКСОНА, ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА НЕЋЕ ВИШЕ НИШТА САЗНАТИ ОД МЕНЕ!

ЏЕТМИНИ!

КО СТЕ ВИ?

ЏЕТМИНИ, ВОЛЕО БИХ ЛИЧНО ДА ВАС УПОЗНАМ! НАША ОБАВЕШТАЈНА СЛУЖБА ЈЕ ЗАДОВОЉНА ВАШИМ РАДОМ! МИСЛИЛИ СТЕ ДИВНЕ СТВАРИ ЗА НАШУ ЗЕМЉУ!

ПУСТИТЕ ФИЛА! ЈАВИЋУ ВАМ СЕ КРОЗ ПОЛА ЧАСА!

ЧЕКАЈТЕ!

КЛИК!

ЏЕТМИНИ! КАКО ЈЕ САЗНАО...

СИГУРНО НЕШТО НРЉАВ ЗОВЕ! КАКО ЈЕ ПОЧЕО ДА ЈАХА ЧАК ОВДЕ?

ЏЕТМИНИ ИМА МНОГО ПРИЈАТЕЉА! ОН УНАПРЕД ЗНА ШТА ЋЕ СЕ ДОГОДИТИ! ПАМЕТАН ЈЕ. МОЖДА ПАМЕТНИЈИ ОД ТЕБЕ!

ОЧИГЛЕДНО ГА ДОБРО ПОЗНАЈЕШ! РЕКАО МИ ЈЕ ДА АКО ТЕ НЕ ОСЛОБОДИМ КРОЗ ПОЛА ЧАСА, НИКАД НАМ ВИШЕ НЕЋЕ СЛАТИ ОБАВЕШТЕЊА! ДА НИСТЕ ВАС ДВОЈИЦА ПРИЈАТЕЉИ?

ЈЕСТО!

НАД БИХ УСПЕО ДА НАТЕРАМ ФИЛА ДА ME ОДВЕДЕ ДО ЧЕТИНИЈА! ИТАО БИХ ОБОЈИЦУ У РУНАТА!

ПОМОЗИ МИ ДА ГА УХВАТИМ, А ЈА ЋУ УЧИНИТИ ЗА ТЕБЕ СВЕ ШТО МОГУ!

ТРАЖИШ ОД МЕНЕ ДА ИЗДАМ ЧЕТИНИЈА?

МОРАМО ДА ЗНАМО НО СЕ КРИЈЕ ИЗА ТОГ ИМЕНА! ТИ НАМ ЈЕДИНО МОЖЕШ ПОМОЋИ У ТОМЕ! УЧИНИ НАМ ТО И НЕЋЕШ ЗАЖАЛИТИ!

МАЛО КАСНИЈЕ У ЛОНДОНУ...

ДОБРЕ ВЕСТИ ОД ЊОРТНИЈА, ПУКОВНИЧЕ!

У РЕДУ, АЛИ САМО ПОД ЈЕДНИМ УСЛОВОМ! ОСТАВИТЕ МОЈУ СЕСТРУ НА МИРУ!

AG

Џексон је у наших рукама. Преко њега ћемо успоставити контакт са Челинијем, под условом да пустите сенди.

Картини

МОЖЕШ ДА ИДЕШ, СЕНДИ!

ШТА ЈЕ С ФИЛОМ?

УХВАТИЛИ СТО ГА? УСКОРО ЋЕШ ГА ВИДЕТИ! САВЕТУЈЕМ ТИ ДА О ОВОМЕ НИКОМ НЕ ПРИЧАШ!

МАЛО НАСНИЈЕ . . .

СЕНДИ!

МИЈА МОЈА! КАНО СИ? ШТА СУ ТИ РАДИЛИ?

ОБЈАСНИЋУ ТИ КАСНИЈЕ! УХВАТИЛИ СУ ФИЛА! АКО ИМ ПОБЕГНЕ, ВРАТИЋЕ СЕ ПО МЕНЕ И ПРИСИЛИТИ ГА ДА СЕ ПРЕДА! МОРАМО ЗАТО ШТО ПРЕ ОДАВДЕ!

17

ЗА ТО ВРЕМЕ ...

ДА, ОСЛОБОДИЛИ СУ МЕ! ХВАЛА, ШЕТИНИ! МОРАМ ДА РАЗГОВАРАМ С ТОБОМ! ХИТНО ЈЕ! ВИДИМСЕ НА СТАРОМ МЕСТУ КРОЗ ПЕТНАЕСТ МИНУТА!

НЕ СВИЂА МИ СЕ ОВО, НОРТНИ! ИЗДАЈУ ДРУГА! АЛИ, ТИ ДРЖИШ СВЕ КАРТЕ У РУКАМА!

УВЕК САМ БИО ПАМЕТНИЈИ ОД ТЕБЕ!

КАСНИЈЕ ...

УХВАТИЋУ ЧЕТИНИЈА И ОБОЈИЦУ ВРАТИТИ У ЛОНДОН! СВИ ЋЕ МИ СЕ ДИВИТИ!

СТИГЛИ СМО!

САМО БЕЗ ТРИКОВА, ФИЛЕ!

ТИ ИДИ НАПРЕД! АКО НЕШТО ЊУШАШ, ПУЦАЈУ!

ЗНАМ!

КАКВО ЈЕ ОВО МЕСТО? НЕ ВИДИМ НИШТА!

НЕ УЗБУЂУЈ СЕ! УСКОРО ЋЕШ СРЕСТИ ЧЕТИНИЈА!

ФИЛЕ, НЕ СВИЂА МИ СЕ ОВДЕ! ПРСТ ПРЕД ОНОМ СЕ НЕ ВИДИ!

ТИ ОСТАЈЕШ ОВДЕ, НОРТНИ!

ПРОКЛЕТ БИО!

КЛИК

ГДЕ САМ?

НАДАМ СЕ ДА ЋЕШ СЕ ИЗВУЋИ, НОРТНИ!

ЛАВИРИНТ

ДО БАВОТА, ФИЛЕ, ИЗВЕ-ДИ ТЕ ОДАВДЕ?

ОВО ЈЕ ПИВАН ЛАВИРИНТ, КОРТНИ! УКИВАЋЕШ ДОН БУДЕШ ТРАЖИО ИЗЛАЗ ЗБОГОМ!

ЗНАМ ДА ПАТИШ ОД КЛАУСТРОФОБИЈЕ, КОРТНИ! КРОЗ НЕКОЛИКО ЧАСОВА ЋЕШ ИЗВИЋИ, А ЈА ЋУ ДОТЛЕ БИТИ ДАЛЕКО

ИДИ ДО ВРАГА, ФИЛЕ! ИМА ЛИ НЕКОГ ОВДЕ? ПОМОЗИ-ТЕ МИ!

ХОЋУ НАПОЉЕ!

УЧИНИО САМ СВЕ ШТО СИ КАЗАО, ФИЛЕ! ОБЈАСНИ МИ САДА КО ЈЕ ТАЈ ЧЕТИНИЋ!

ТЕБИ МОГУ ДА НАЂЕМ САМ ТАЈ ЛУКАВИ ЛУКОВНИК ПРОГОНИ, НАСТАВИО САМ ДА РАДИМ ЗА СВОЈУ ЗЕТЉУ!

КРАЈ

У ИДУЋЕМ БРОЈУ КОМПЛЕТАН СТРИП: **флаш гордон**

ГОГАЈ

By Bud Sagendorf

ПОКУШАЈ ДАНАС ДА НЕ УПАДНЕШ У НЕКУ ГУЖВУ!

ДОБРО, ОЛИВА! ДАНАС ЋУ БИТИ САМО ПОСМАТРАЧ!

'ЕЈ, ЏРВЕ!

МЕНИ КАЖЕШ?

?

ЈЕС', КРЖЉАВКО! ЧУЈЕМ ДА ОВДЕ ЖИВИ ЈЕДАН МНОГО ПРЂАВ МОРНАР!

ТАКО КАЖУ!

Е, ПА, ЈА ДОШ'О ДА МУ ПОКАЖЕМ КО ЈЕ НАЈЈАЧИ МОРНАР НА СВЕТУ!

ЈЕ Л'?

ОВА БРАДА ЈЕ ТВРЂА ОД ЧЕЛИКА! УДАРИ ДА СЕ УВЕРИШ!

КАД СИ БАШ НАВАЛИО!

БУП

НИКАД НЕЋЕ НАЋИ ОНО ШТО ТРАЖИ АКО СТАЛНО БУДЕ БРОЈАО ЗВЕЗДЕ!

?

BUD SAGENDORF 11-25

©1979 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

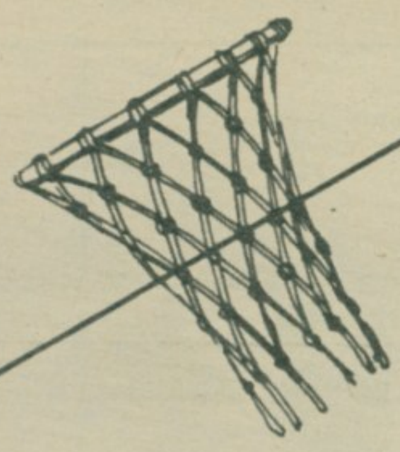

КАЗНА ЗБОГ КОРА

ИГРАЛИШТЕ. Правоугаоник. Дужина 26 m, ширина 14 m. Средишном линијом подељено је на два дела. Испред попречних линија уцртан простор у облику трапеза, са базом дужине 6 m, а врхом 3,60 m. То уједно представља линију слободног бацања, која је удаљена од табле 4,60 m. Око ње описан круг.

ТАБЛЕ. Од дрвета или прозирног материјала, дебљине 3 cm. Налазе се на конструкцијама које су иза попречних линија (изван игралишта). Табле удаљене 1,20 m од попречне линије и надвисују игралиште. Широке 1,80 m, високе 1,20 m, а на њима је кош.

КОШЕВИ. Састоје се од обруча и мреже. Обручи од гвожђа дебљине 2 cm а унутрашњи пречник 45 cm. Мрежа дугачка 40 cm, при дну отворена. Горњи руб коша причвршћен на плочу на висини 3,05 m од тла (40 cm од доњег руба плоче). Обруч удаљен 15 cm од табле. Рубови табле оивичени линијама ширине 5 cm.

ЛОПТА. Од гуменог унутрашњег дела који је прекривен омотачем од синтетичког материјала, коже или гуме комбиноване са кожом. Обим 75—78 cm, тежина 600-650 gr.

ОПРЕМА ИГРАЧА. Кратка гаћице, мајице без рукава и патике. На мајици, с предње и задње стране, играчи носе бројеве од 4-13 (на турнирима до 15).

ТЕХНИЧКИ ПРИБОР. Домаћа екипа обезбеђује: два хронометра (један за мерење тока утакмице, а други за мерење прекида игре). Семафор за мерење 30 sec и семафор за показивање резултата и броја грешака. Сирену и пиштаљку за мериоца времена и записничара, и један сто за њих. Такође и две клупе за тренера и замене.

СЕМАФОР. Иза обе конструкције коша је семафор са шест сијалица. Пале се свих шест на оба семафора кад једна екипа освоји лопту. Сваких пет секунди се гаси једна сијалица па играчи могу да прате време истека права за држање лопте (30 sec).

ДРУГИ СЕМАФОР. У дворани је и семафор који показује резултат и време које преостаје до краја полувремена или до краја утакмице.

ЕКИПЕ. По 10 играча. Екипу води тренер који може имати заменика. На турниру где се игра више од 5 утакмица, екипа може имати 12 играча. Екипа се на игралишту састоји од 5 играча а остали су заменици.

ЗАМЕНА ИГРАЧА. Кад је часовник заустављен због прекршаја — када је лопта „мртва" или је „тајм-аут". Измена се мора извршити у року 20 секунди. Играч може бити измењен неограничен број пута.

ПОЧЕТАК. Игра започиње када први судија у централном кругу подбаци лопту између два противничка играча и један од скакача одбије лопту. Сваки од двојице скакача има право да два пута дотакне лопту. Осталих 8 играча морају бити изван круга. Игра се наставља кад исправно одбијену лопту при одбацивању дотакне један од 8 осталих играча.

ИГРА ЛОПТОМ. Дозвољено: лопту хватати, додавати, бацати, одбијати, котрљати и поигравати с њом (водити је) у било ком правцу уз ограничења прописана правилима. Забрањено: лопту ударити песницом или ногом. Случајно ударање лопте ногом (стопалом) није прекршај.

ПОИГРАВАЊЕ С ЛОПТОМ. Играч може лопту да покрене одбијањем, ударањем, котрљањем и да је опет додирне пре другог играча. При вођењу, играч може да користи истовремено само једну руку и лопта мора да дотакне тле. Док лопта није у додиру са руком, играч може учинити неограничен број корака. Вођење се завршава када играч обема рукама такне лопту или му лопта застане у једној руци. Ако настави да води лопту после тога (друго поигравање) то је прекршај.

КОРАЦИ. Играч који поседује лопту може да учини ногама два додира тла. Пре трећег додира, треба да се ослободи лопте додавањем или шутирањем на кош. После другог додира, када се стајна нога подигне, забрањено је водити лопту. Први додир настаје у моменту када играч који стоји на тлу, ухвати лопту. Или са ухваћеном лоптом доскочи на тле једном ногом или обема ногама, али истовремено. Други додир настаје кад, после првог додира, једна нога или обе ноге истовремено дотакну тле. После другог додира играч може да подигне ногу која је први пут дотакла тле (стајну ногу) или да скочи и да лопту дода или да је баци на кош. Повредом овог правила настају „кораци", што се кажњава одузимањем лопте.

СИЛАЗНИ ПУТ ЛОПТЕ. Играчи не смеју додирнути лопту која се налази у силазном путу изван нивоа обруча. Ако је додирне нападач, постигнути погодак не важи — лопту добија противник. Ако лопту додирне одбрамбени играч, досуђују се два поена (као да је кош постигнут).

ВРАЋАЊЕ ЛОПТЕ У ЗАДЊЕ ПОЉЕ. Лопта се не сме вратити из предњег у задње поље. Казна: одузимање лопте.

ЛИЧНЕ И ТЕХНИЧКЕ ГРЕШКЕ. Играчу је забрањено да се сударa, да гура или да удара противника, као и да га активно спречава у кретању. Због таквих прекршаја досуђују се личне грешке. Због неспортског понашања, које није у вези са личним додиром, техничка грешка. Личне и техничке грешке се бележе у записник и после 5 грешака, играч напушта игру. Уместо њега улази замена. За тешку неспортску грешку, играч мора бити искључен. Такође и за понављену намеру личну грешку.

ПОЕНИ. Погодак је постигнут ако играч правилно убаци лопту у противнички кош. Погодак из игре вреди два, а из слободног бацања један поен.

КАЗНЕ ЗА ГРЕШКЕ. СЛОБОДНО БАЦАЊЕ. Свака грешка се бележи у записник. Осим тога (изузев личне грешке од стране нападача и у случају када је нападач фаулиран а не налази се у ситуацији за постизање коша), грешке се кажњавају и слободним бацањима. И то: а) ако је грешка учињена у моменту шута на кош а кош је постигнут — једно слободно бацање, б) кад погодак није постигнут, три покушаја (уколико је из прва два покушаја бар један промашен), с) после 10 грешака (личних и техничких) од стра-

КА

КОШАРКА ПО ПРАВИЛИМА

не једне екипе у оба полувремена, по два слободна бацања за случајеве за које се не предвиђају слободна бацања, d) за учињену техничку грешку од стране играча, по два слободна бацања и е) за техничку грешку тренера, противничка екипа изводи једно слободно бацање и убацивање лопте из аута са средине уздужне линије.

ПРАВО ИЗБОРА. Екипа има право да уместо слободних бацања изабере убацивање лопте из аута иза уздужне линије игралишта.

ПРАВИЛО 3 — 5 — 10 И 30 СЕКУНДИ. Играч у нападу, без обзира да ли поседује лопту или не, не сме да се задржава у ограниченом простору (трапезу) више од 3 секунде. Лопта из аута мора бити враћена у игру за 5 секунди. Играч мора да изведе слободно бацање у року од 5 секунди. Екипа која поседује лопту у свом задњем пољу, мора је пренети у предње поље у року од 10 секунди. Екипа која поседује лопту, мора завршити напад шутом на кош у времену од 30 секунди. Прекршај против ових временских ограничења кажњава се губитком лопте.

ТАЈМ-АУТ. Екипа има право да у сваком полувремену затражи по два тајм-аута, а по један у сваком продужетку игре. Ово време се користи за тактички договор и кратак одмор играча. Тајм-аут тражи тренер и траје 1 минут. Неискоришћени тајм-аут се не може пренети у следеће полувреме или продужетак.

МРТВА ЛОПТА. Лопта је „мртва": када судије звиждуком прекину игру или на знак мериоца времена, или кад је постигнут погодак.

ЛОПТА НИЈЕ „МРТВА". Када се у моменту судијског знака већ налази у лету. И када је нападач фаулиран за време покушаја да постигне погодак, а започето кретање наставља и завршава шутом ... У оба случаја постигнути кош важи, без обзира што је судија раније дао знак.

ПРЕКИД ВРЕМЕНА (МРТВО ВРЕМЕ). На знак судије и мериоца за „30 секунди", сат за игру се зауставља. Мерилац времена покреће сат када се лопта поново убацује у игру.

ТРАЈАЊЕ ИГРЕ. Два полувремена по 20 минута чисте игре (при сваком прекиду, мерилац времена зауставља сат за игру — мртво време). Одмор траје 10 минута.

ЗАВРШЕТАК ИГРЕ. Игра се завршава победом једне екипе. Ако је резултат у регуларном времену нерешен, игра се продужава за 5 минута све док једна екипа не постигне више кошева од друге.

СУДИЈЕ И ПОМОЋНИЦИ. У-такмицу воде први и други судија а помажу им записничари, мерилац времена и мерилац времена за 30 секунди. Одлуку доноси судија који је звиждао. Признавање коша у случају спора право је првог судије. Ако су звиждала обојица судија за различите прекршаје, који су се десили истовремено, примениће се тежа казна. Судије се споразумевају са својим помоћницима давањем знакова рукама и прстима.

(Из књиге Дарка Шаренца „Џепни лексикон 25 спортова")

4

КАКО СЕ ТО РАДИ

СНИМИТЕ ФИЛМ

КОЈИ СИСТЕМ ИЗОШТРАВАЊА

МАТ СТАКЛО
ОМОГУЋАВА ВРЛО ПРЕЦИЗНО ИЗОШТРАВАЊЕ, АЛИ ЗАТАМЊУЈЕ СЛИКУ.

МИКРОПРИЗМА
ЧИНИ ДА СЕ СЛИКА РАСПЛИНЕ КАД НИЈЕ ИЗОШТРЕНА.

ИЗОШТРАВАЊЕ У ТРАЖИЛУ

АУТОМАТСКО ИЗОШТРАВАЊЕ У БУДУЋНОСТИ

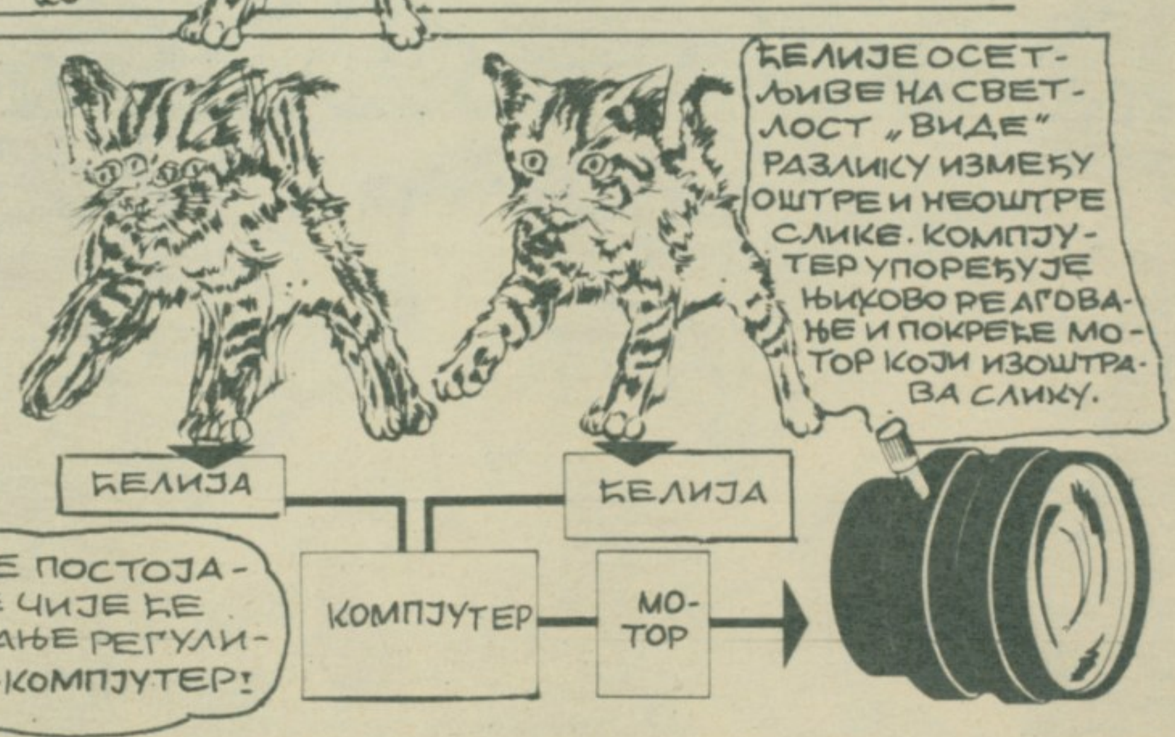

АУТОМАТСКА КОНТРОЛА ЕКСПОЗИЦИЈЕ

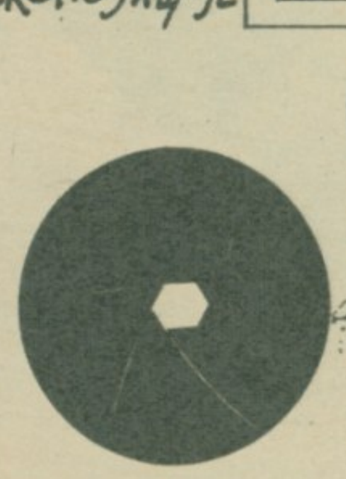

ЈАРКА СВЕТЛОСТ

ОТВОР БЛЕНДЕ СЕ ЗАТВАРА И ПРОПУШТА МАЊЕ СВЕТЛОСТИ.

СЛАБА СВЕТЛОСТ

ОТВОР БЛЕНДЕ СЕ ОТВАРА И ПРОПУШТА ВИШЕ СВЕТЛОСТИ.

ТВРЂАВА ГРАЂЕНА КРВЉУ

ЗЛАТНИ МЕТАК ЗА ТИРАНИНА

ВЕЛЕЛЕПНА ГРАЂЕВИНА ХАИЋАНСКОГ КРАЉА АНРИЈА КРИСТОФА ИМА МРАЧНУ И НЕСЛАВНУ ИСТОРИЈУ. ЊЕНА ИЗГРАДЊА ОДНЕЛА ЈЕ ВИШЕ ОД 30 ХИЉАДА ЉУДСКИХ ЖИВОТА.

На стрмом узвишењу близу северне обале Хаитија уздиже се Лаферијер, тврђава Анрија Кристофа, једног од најокрутнијих краљева који су икада владали овом државом. Данас је напуштена. Њене зидине обрасле су лишћем и маховином, а три стотине топова на бедемима нагриза рђа. Становници острва верују да је место укљето и не усуђују се да му приђу.

Страх мештана није неоснован — у овим крајевима преноси се с колена на колено. Јер „Крвава тврђава", како је називају, има неславну историју. Њена изградња коштала је више од 30 хиљада људских живота.

ОТКУПЉЕНА СЛОБОДА

Анри Кристоф рођен је 1767. у бројној сиромашној породици и као дечак продат је власнику једне крчме. Прао је подове, чистио ципеле гостима и преносио сандуке са намирницама. Када је после неколико година службовања стекао наклоност крчмара, постављен је за главног келнера.

У време Анријевог робовања Хаити су били француска колонија. Богати француски робовласници поступали су сурово са својим робовима, али је Анри био довољно лукав да не покаже мржњу. Радио је ћутке и штедео сваки динар напојнице. Када је навршио 20 година, имао је довољно новца да откупи своју слободу.

Робови су се 1791. подигли против окрутних господара и Анри је, иако слободан, приступио устаницима. Ово је била прилика да искали дугогодишњу мржњу.

Французи нису успели да угуше побуну. После првих сукоба већина досељеника је у паници напустила острво, а они који су остали поубијани су.

После повлачења Француза Хаити су неколико година били поприште сукоба и немира. Држави, тек ослобођеној од колонијалних освајача, била је потребна чврста управа, а за круну су се борили не само племићи већ и ослобођени робови и пустолови свих врста.

КАТЕДРАЛА ЗА КРУНИСАЊЕ

Ниједан од претендената на круну није успео да се одржи на власти дуже од неколико месеци. То је пошло за руком тек Анрију Кристофу.

Када се Кристоф докопао власти, одлучио је да државом управља у стилу европских монарха. Захтевао је да буде званично крунисан и устоличен. Како на целом Хаитију није постојала катедрала за свечани чин, Анри је наредио да се одмах приступи изградњи. За свега два месеца катедрала је завршена и Кристоф је устоличен 1811.

Првих месеци краљ је био благ и праведан и народ га је волео. На жалост, укус моћи променио је нарав некадашњег роба и борца за независност Хаитија за правду. Анри је постао тиранин кога ће будућа поколења упознати и запамтити као најкрвавијег краља у историји Хаитија.

Да би се обезбедио од освајачких напада, Анри је одлучио да изнад свог дворца подигне тврђаву са јаким бедемима, у коју ће, у случају опасности, моћи да се пресели двор и војска од 5 хиљада људи.

Наредба о изградњи прочитана је пред народом јавно — по краљевој заповести у њој су морали да узму учешће сви физички способни становници острва, чак и жене и деца.

Анри је одредио и дан када грађевина мора да буде завршена, а да би народ натерао на послушност, објавио је да ће свако опирање бити кажњено смрћу.

Тврђава је грађена од огромних камених блокова које су мушкарци на својим рукама извлачили до врха планине. Дешавало се да се камени блок откотрља уназад и са собом повуче у смрт на десетине радника. Други су умирали од исцрпљености, а неки су и због најмање грешке убијани да би се заплашили остали.

КРВ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА

Сам краљ често је долазио да надгледа радове. Једном су га радници замолили да им да још двадесетак људи да би извукли огроман камени блок који пола дана нису успели да помере с места.

Разгневљени краљ схватио је њихову молбу као дрскост. Постројио је раднике и наредио да сваки четврти иступи корак напред. А онда је војницима довикнуо да их посеку. Преосталима је дао два сата времена да блок конопцима извуку на врх и припретио да ће, ако се његова заповест не изврши, сваком грећем бити одрубљена глава.

Несрећни људи прионули су на посао, а када се Анри вратио, блок је био померен за свега 50 метара. Краљ је извршио претњу, а преживели су, како је забележено, надљудским напорима до вечери обавили посао и избегли смрт.

Тврђава је подигнута у предвиђеном року, али је њена изградња стајала много људских живота. Крв проливену да би се удовољило краљевим жељама народ никада није заборавио. Анри је навукао огромну мржњу својих поданика и било је само питање тренутка када ће им прекипети.

Краљ је постао обазрив и сумњичав. Имао је читаву војску доушника, а оне који су потказани као издајници бацао је одмах у страшне тамнице у дну тврђаве. Тамнице су биле у облику боца у које су осуђени спуштани конопцем кроз узани отвор на врху. Када би се једном нашли унутра, излаза није било. За кратко време умирали су од глади и жеђи.

Анријева страховлада можда би и потрајала да средином 1820. није изненада тешко оболео. Лежао је неколико месеци и ноге су му остале парализоване па је могао да хода само уз помоћ штака.

ОГЛАСИЛА СЕ ПУШКА

Вест о болести омрзнутог тиранина брзо се проширила. Анри је знао да ће, ако не докаже народу да је још способан да влада, ускоро бити збачен. Зато је и наредио да се испред његове палате одржи велика војна парада.

Један сат пре почетка краљ је наложио својим слугама да му добро истрљају тело румом и бибером. Затим је сео у носиљку, а слуге су га изнеле на терасу где га је чекао оседлан коњ. У својој најсвечанијој униформи Анри је уз огроман напор воље устао из носиљке и кренуо према коњу. Успео је да направи три корака и, када се већ руком ухватио за седло, ноге су га издале.

Клицање народа нагло је замрло. У потпуној тишини два генерала су му помогла да се врати у носиљку и однели га у његове одаје. А онда се негде у даљини огласила прва побуњеничка пушка.

Схвативши да му преостаје мало времена, Анри је позвао жену и децу да се последњи пут поздраве. Када су по његовој заповести сви напустили одају, извадио је из тајне фиоке златан метак који је чувао за овакву прилику, ставио га у револверску цев и прислонио обарач уз слепоочницу. Дубоко је уздахнуо и опалио.

М. Ш.

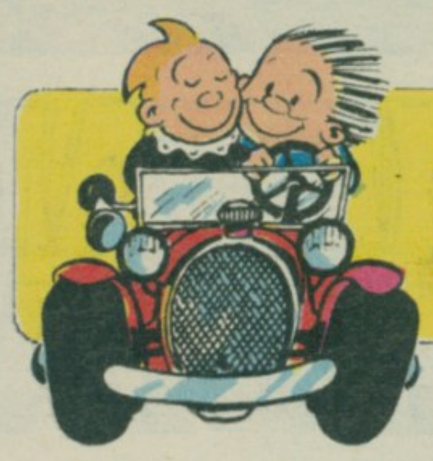

ЗАБАВНИКОВ САЛОН АУТОМОБИЛА

3

СТАРИЦЕ И

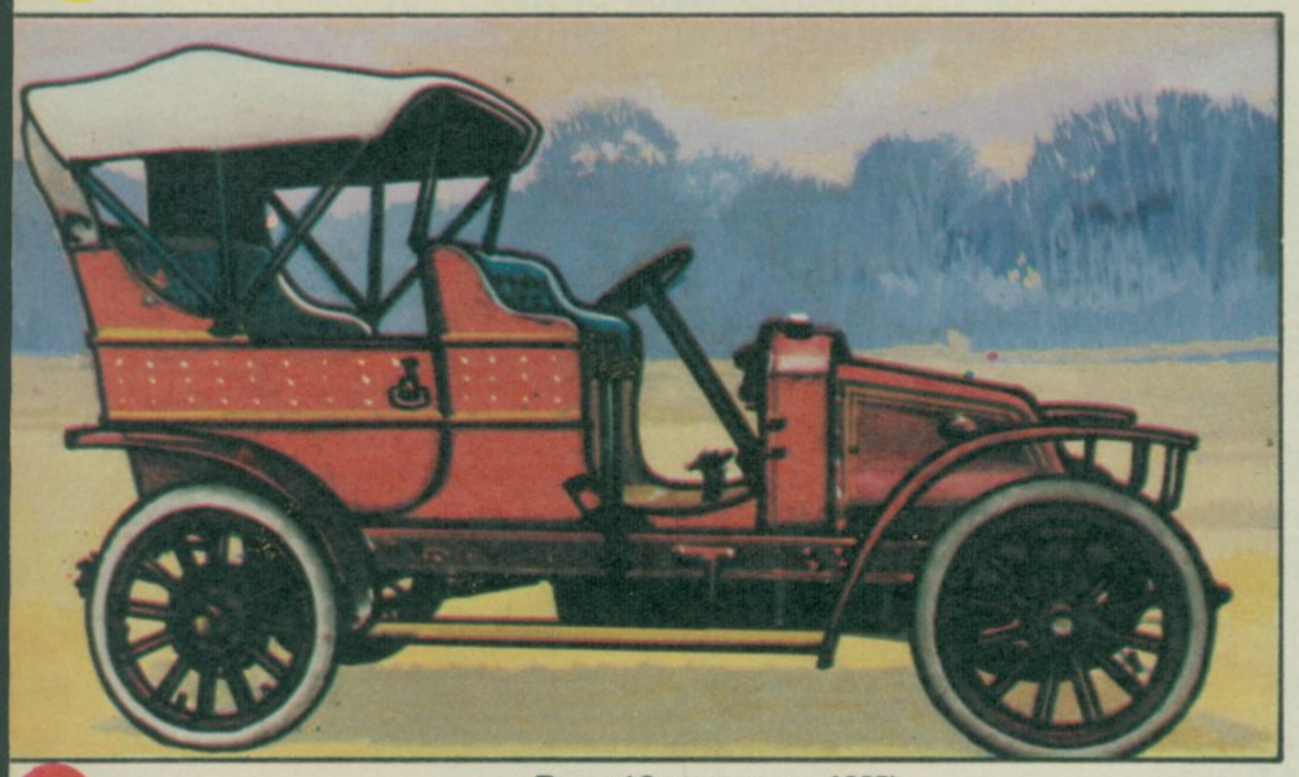

Рено (Француска, 1905)

Луис Рено и његова браћа Марсел и Фернан основали су 1898. у Биланкуру и све до данас чувену фабрику „Рено". Почели су веома скромно у малој радионици сачуваној до данас. Захваљујући великој вољи и таленту браће, фирма се брзо развијала, а модел на слици појавио се 1905, када је већ фабрика за собом имала значајне успехе. Монтиран на дрвеној шасији, што у оно време и није било необично, овај модел је имао мотор од 4 цилиндра са 14 КС.

Оно што је представљало новост, био је хладњак који су браћа Рено сместила испод поклопца мотора. Остали модели тога времена имали су хладњак монтиран испред каросерије, на месту где се данас обично налази браник.

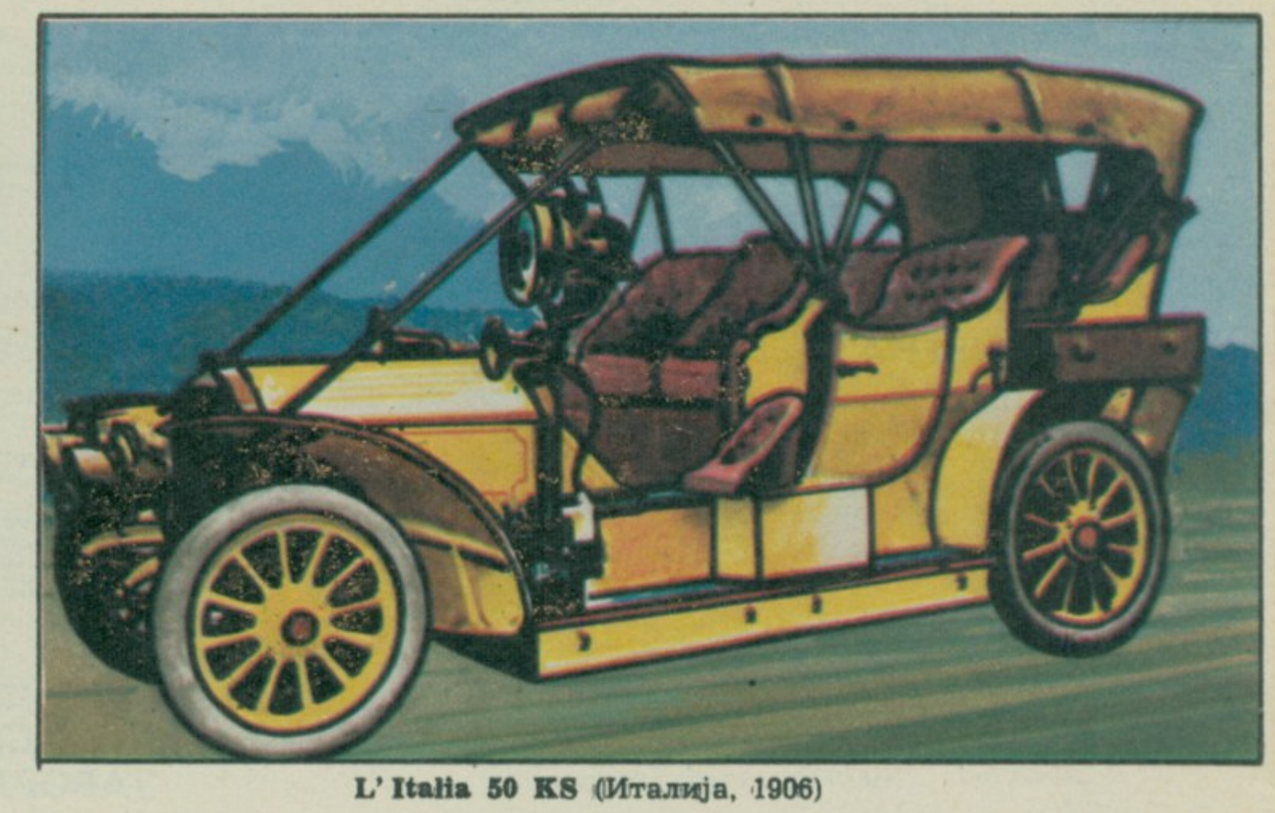

L' Italia 50 KS (Италија, 1906)

Италијанска фабрика „Итала" остала је позната по великим и репрезентативним колима која су уз то била и веома издржљива. Фирма је основана 1904. а кола која се овде виде направљена су 1906. за италијанску краљицу Маргарету. Израђена веома прецизно од скупоценог материјала, ова кола са веома удобним седиштима била су „достојна" да приме краљеве и њихову пратњу. Ради бољег осветљавања пута ноћу, уместо карбидних, монтирани су фарови на петролеј. Сматра се да је највећи успех постигнут 1907. победом у аутомобилском маратону од Пекинга до Париза. Фабрика се самостално бавила производњом аутомобила све до 1934.

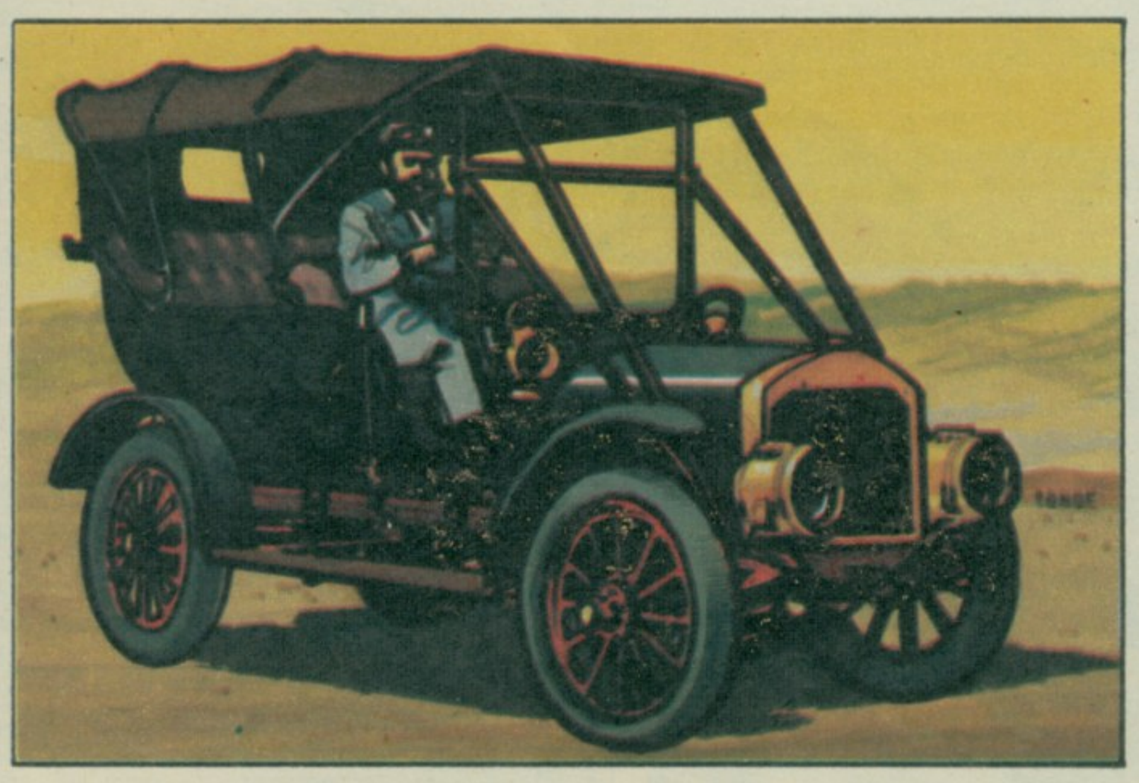

Оверланд (САД, 1907)

Фабрика „Оверланд" основана је 1903, а 1909. спојила се са „Вилисом". Међутим, аутомобили ове фабрике постали су веома познати тек много касније када је у II светском рату лансиран прослављени „џип". Модел који је овде представљен настао је 1907. Зналцима аутомобилизма ни данас не може да промакне да славни „џип" своју солидност дугује традицији фабрике која је отпочела управо са овим колима. Захваљујући перфекцији са којом су били израђени сви делови, модел „оверленда" 1907. заслужено је нашао истакнуто место у аутомобилској историји. После многих финансијских криза, фирма је опстала и до данас под окриљем АМС.

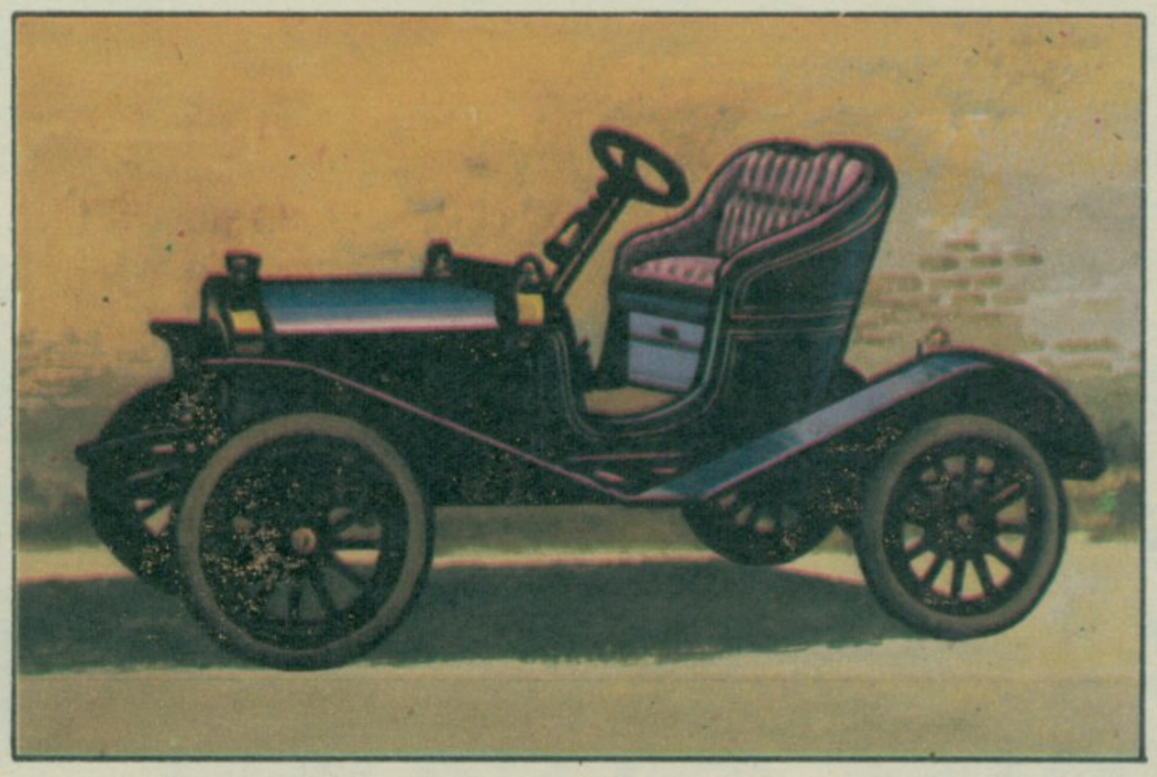

Кадилак (САД, 1908)

Хенри Лиленд касније председник концерна Џенерал моторс, основао је 1903. у Детроиту ову познату америчку фабрику аутомобила. Квалитет израде учинио је да ова фирма све до данас остане у самом врху светске производње. „Кадилакова" возила су од самог почетка веома прецизно прављена и ово на слици је једно од три таква којима је то и доказано. Сва три су после дужег вожења расклопљена, делови су им измешани а затим су возила поново склопљена. Тако састављена сва три су поново одлично радила, штавише, непосредно после тога с успехом су учествовала и у једној трци. Значај овог експеримента огледа се у томе што су до тог времена возила била занатски прављена и свако посебно подешавано, тако да је замена делова била практично неизводљива.

НА ДРУМОВИМА

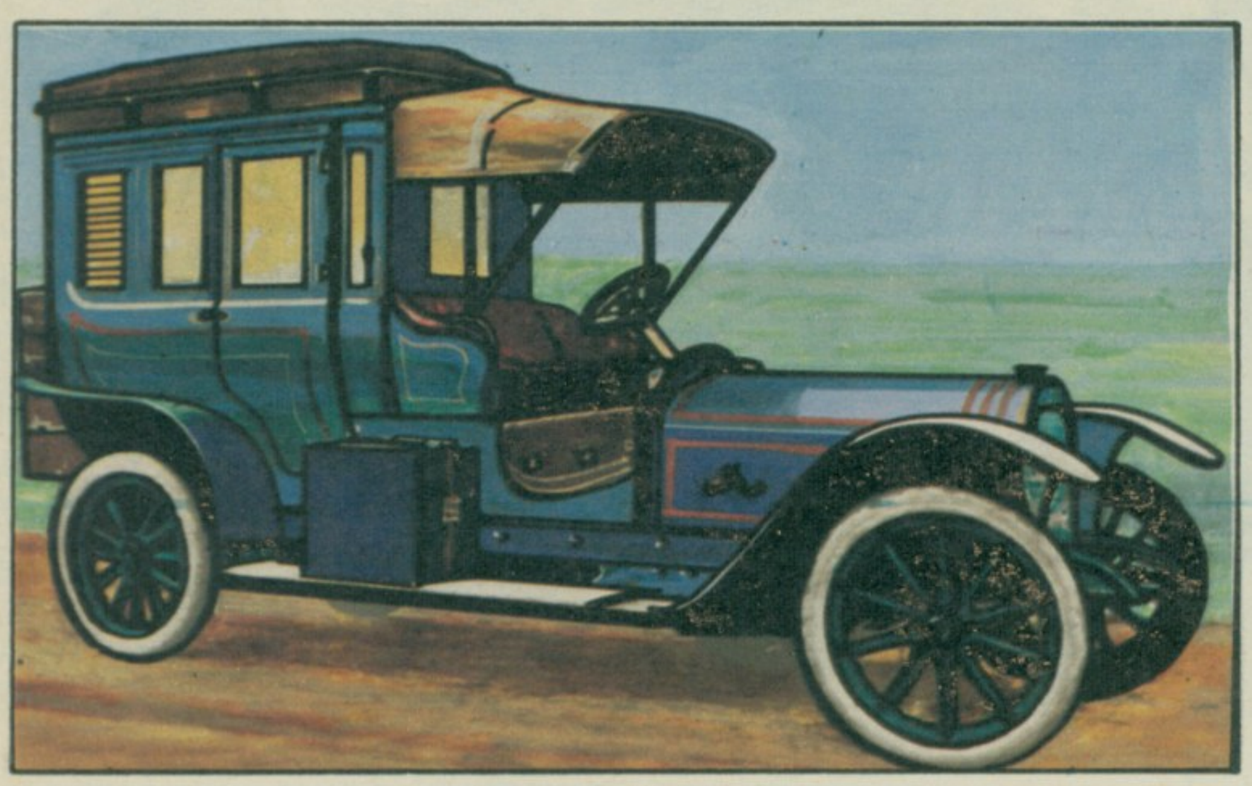

Мерцедес (Немачка, 1906)

У фабрици једног од пионира аутомобилизма Готлиба Дајмлера направљен је овај модел, један од првих са мотором од 6 цилиндара. Аутомобили направљени у Дајмлеровој фабрици добили су 1901. име „мерцедес". Наиме, богати аустроугарски конзул у Ници Емил Јелинек био је велики љубитељ Дајмлерових кола. Тражећи име за модел који је купио, угледао је своју кћерку Мерцедес („грација") и по њој дао име моделу. Овај на слици настао је 1906. и имао је каросерију изграђену од племенитог дрвета и веома добар мотор са 70 KS. Фабрика је до данас задржала првобитно схватање о градњи кола.

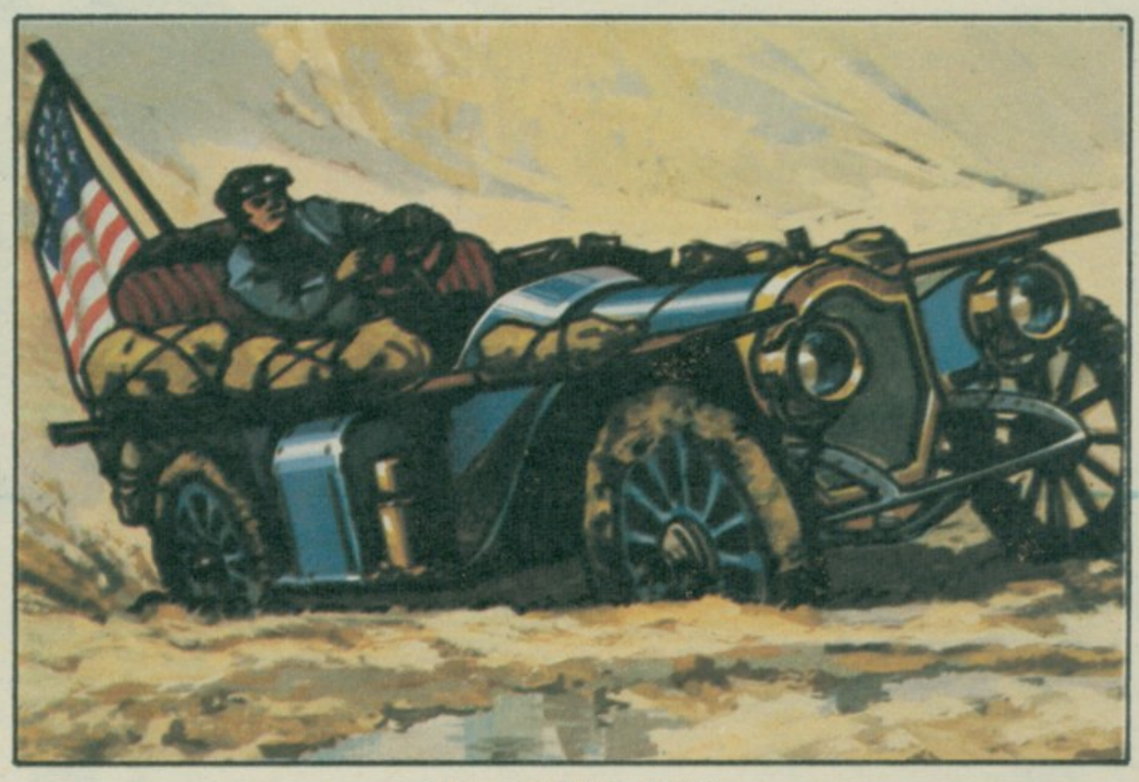

Томас (САД, 1908)

Дванаестог фебруара 1908. почела је маратонска трка од Њујорка до Париза. Стартовало је шест посада у тада најбољим колима на свету. Преко 50 хиљада људи окупило се на Тајмс скверу да поздрави учеснике а још око 150 хиљада гледалаца нашло се на улицама којима су возила пролазила. Стаза дугачка 20 хиљада километара водила је преко Аљаске, Кине, Русије и Европе. После многих тешкоћа и непредвиђених ситуација, на циљ у Париз стигле су 26. јула 1908. само 3 посаде. Победило је возило на слици Томас — Флаер. Победник је данас изложен у аутомобилском музеју у граду Рено САД.

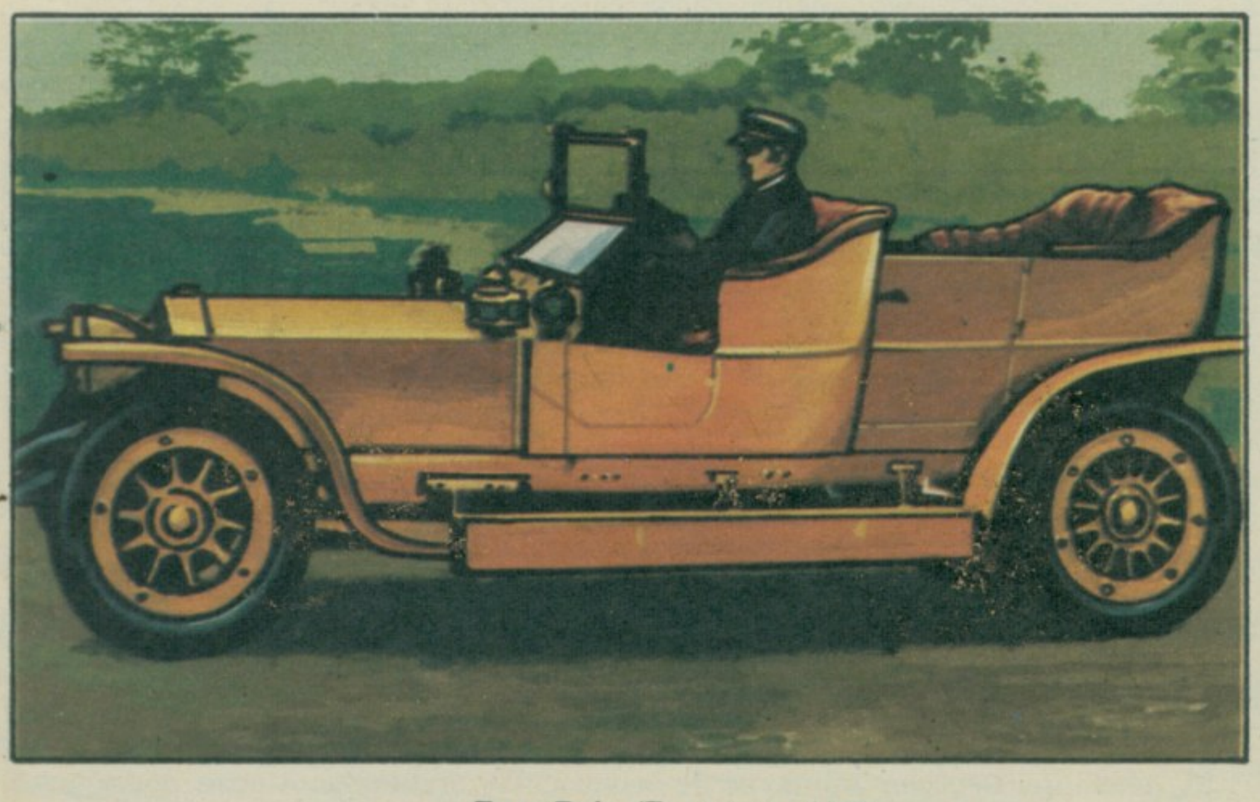

Ролс-Ројс (Енглеска, 1907)

Оснивачи ове чувене фабрике били су генијални конструктор Хенри Ројс и веома предузимљиви Чарлс Ролс. Они су 1904. основали своју фабрику у Манчестеру и на самом почетку почели да праве изванредно добра и луксузна кола, али и веома скупа. Модел који је представљен направљен је 1907. и није, по традицији фабрике, узимао у обзир никакве економске резоне, али је, заузврат, имао веома много луксузних детаља. Његов механизам био је у тој мери добар да су остале фабрике успеле да прихвате његова техничка решења тек неколико година касније. Представници Ролс-Ројса тврде да се од свих аутомобила које су до данас направили 70% још увек вози.

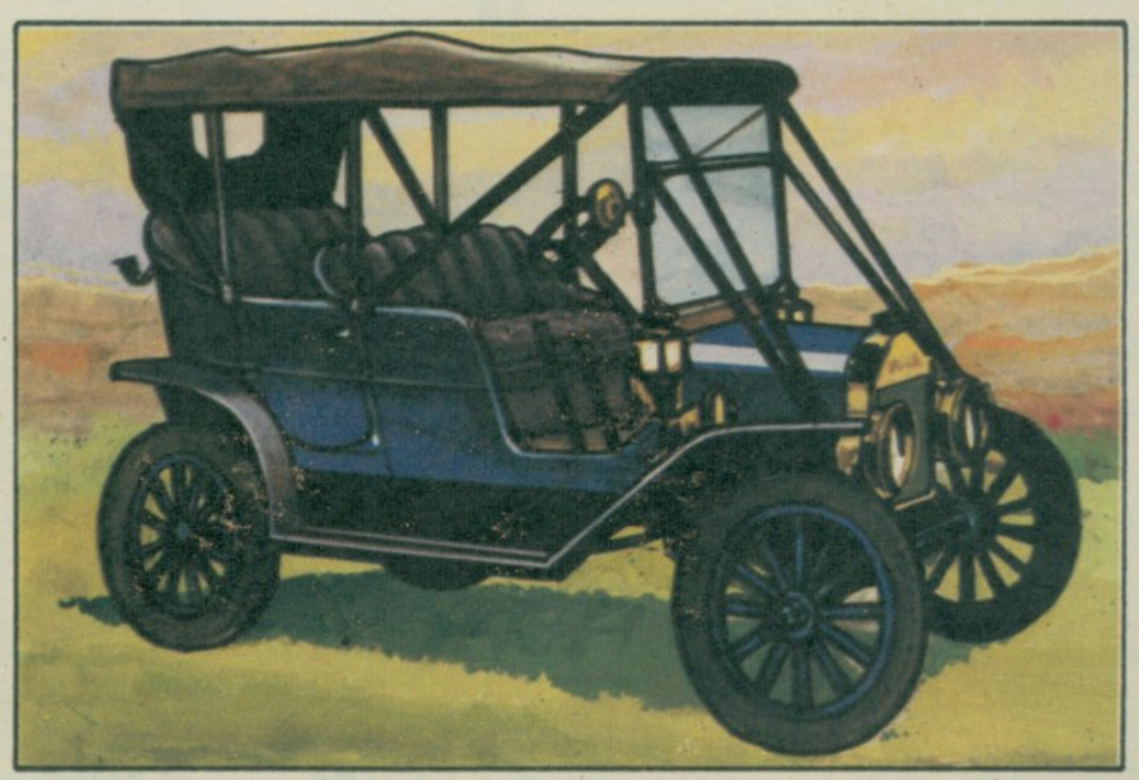

Форд — Т (САД, 1909)

Фордова „Лимена Лујза", како је популарно назван овај модел, био је аутомобил који је Америци и свету донео највише новина и практично довео до масовне моторизације. Прављен је пуних 19 година у различитим варијантама и серијама, тако да је произведено преко 15 милиона „Лимених Лујзи". Све до пред крај производње Фолксвагенове „бубе" овај модел је држао светски примат по броју направљених кола. За његову израду употребљавана је легура челика знатно отпорнија од до тада коришћеног материјала за израду аутомобила. Ово и низ других техничких решења допринели су да возило буде лако а истовремено и веома поуздано.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЛЕЊА ПЕСМА

Композитор: В. Стефановски
Текст: Г. Стефановски

Широко море, размишљам
да л' да се бацим ил' одшетам,
Ипак идем на кафицу
баш ме брига за купање,
то ми није најважније.

Киша лије, невреме
ал' мени је добро за сунчање
Постоји само овде и сад
могу играти на сваки број,
увек добити део свој.

Сви некуд јуре, трче и лете,
и свако хоће добити све.
Не бринем пуно куд ја да кренем
стићи ћу негде, па било где.

Многе стазе, раскршћа
свуд бих да будем, један ја.
Ал' онда схватим просту ствар:
Кад већ не могу бити свуд,
нигде не журим, нисам луд.

Сви некуд јуре, трче и лете...
Ноћ дубока, спава све
ја тада вежбам шетање.
То што радим је права ствар,
знам да уђем у сваки број
и да поново останем свој.

Сви некуд јуре, трче и лете...

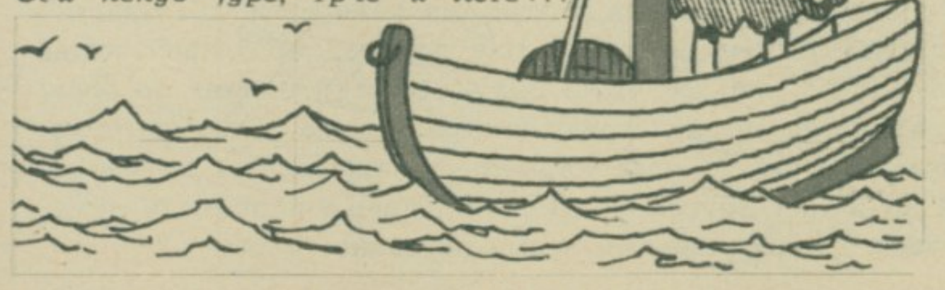

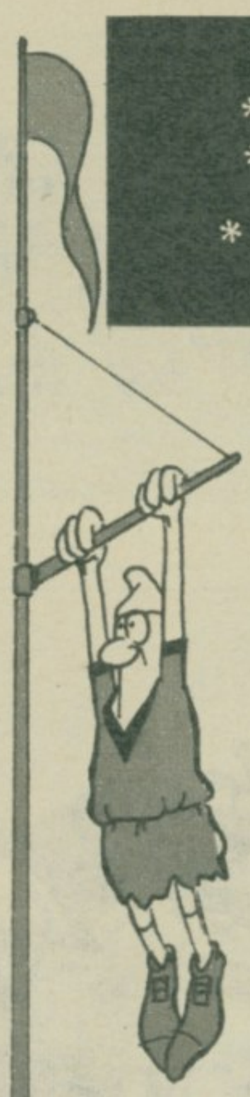

ХИТ-СТРАНА

ЛЕБ И СОЛ

Тренутно најквалитетнија југословенска група, скопски састав ЛЕБ И СОЛ, крајем прошле године понудила је љубитељима рок-музике можда своје највредније музичко дело, албум „Ручни рад“ који у себи носи финоћу, прецизност и уметност.

Многи критичари који су преслушали плочу кажу да су нам четворица младих Скопљанаца својом музиком дочарали оно што вековима успевају у резбарству и филигранству надалеко знани мајстори овог поднебља. „Ручни рад“ дакле има симболике, али је очигледно да су Влатко, Коки, Богдан и Гаро мајстори музичког филиграна. На плочи се налази седам композиција: „Лења песма“. „Ребус“, „Хогар“, „Ручни рад“, „Кумова слама“, „Пут у ведро“ и „Верни пас“. У последње две нумере групи се у току реализације прикључио и познати југословенски саксофониста и композитор Миливој Марковић.

Група ЛЕБ И СОЛ постоји нешто више од две и по године, али је за веома кратко време успела да се избори за назив „најцењеније југословенске групе“. Прву плочу снимили су 1977. године, а звала се „Леб и сол 1“. Албум је продат у тиражу од 23000 примерака тако да, поред сребрне плоче, ускоро треба очекивати и златно признање. Њихов следећи ЛП изишао је под називом „Леб и сол 2“ и проглашен је за плочу године. На фестивалу „Опатија 78“ група је добила специјално признање за најуспешније коришћење фолклорних елемената у композицији „Абер дојде, Донке“. Исте године још једно велико признање уручено је члановима групе: Награда 7 секретара СКОЈ-а.

Чланови групе су уверени да ће убудуће бити још награда и признања јер љубав према музици, очигледан таленат и предан рад донеће и нова дискографска остварења. Сада је то „Ручни рад“ а сутра, нема разлога да им не верујемо, можда нешто још боље и савршеније. Прва јавна промоција најновије ЛП плоче одржана је у Београду 11. и 12. овог месеца у Великој дворани Дома синдиката. Ретко задовољство, да на делу виде ову четворицу младих уметника, прво се указало Београђанима, а ускоро ће и млади из других крајева наше земље моћи уживо да их гледају јер је за пролеће заказана велика турнеја по Југославији.

Музику за ЛП „Ручни рад“ створили су **Влатко Стефановски**, (композитор, певач и гитариста), **Коки Димушевски** (фендер, електрични и акустични клавир, мог и логан мелотрон), **Бодан Арсовски** (басиста) и **Гаро Тавитијан** (бубњар).

ПЛОЧЕ ЗА НАЈМЛАЂЕ

Крајем прошле године Продукција грамофонских плоча Радио телевизије Београд пријатно је изненадила најмлађе. После доста уложеног рада и труда у децембру су се појавиле две велике плоче намењене младим дискофилима: „Јакци-дракци“ и „Плави чуперак“. Интерпретатори су Радмила Микић и Миња Субота.

У реализацији плоче „Јакци-дракци“ Радмили Микић доста су помогли познати домаћи песници Божидар Тимотијевић, Вера Торбица, Љубивоје Ршумовић, Перо Зубац, Гвидо Тартаља, Мирослав Антић, као и колеге музичари и композитори Миливој Марковић, Дејан Цетковић, Александар Кораћ и Миња Субота.

Плочом „Плави чуперак“ Миња Субота наставља свој успешан композиторски и извођачки рад када је у питању музика за децу. Од „Телефонијаде“, преко „Аждаја своме чеду тепа“, „ Шансона“, „Када се роди дете“, „Ечке течке“ па све до албума „Миња и Ршум“ и овог „Плавог чуперка“ провлачи се нит изузетно симпатичних, лако прихватљивих песама са текстовима наших најпознатијих песника.

Читаоци јављају...

ВЕСТИ ИЗ ПУЛЕ

Недавно се у Пули појавила веома амбициозна и млада група са помало чудним називом ПОГРЕШАН СТАН, али и са изврсном музиком. Група негује тешки рок и свира своје композиције. За сада наступају по основним школама. Мнoги верују да ће се за ову групу још чути.

ПОГРЕШАН СТАН сачињавају: Златко Јовандић (клавијатуре и

вокал), Крунослав Микашиновић (ритам-гитара), Диего Божушко (бубњеви), Дарио Божушко (соло-гитара) и Елвис Милета (бас-гитара и вокал).

Жељко Тумбас,
Крањчевићева 5/1
52000 Пула
(хонорар 150 дин)

• ГЕНЕРАЦИЈА 5 •

Једна од најперспективнијих група београдске поп-сцене ГЕНЕРАЦИЈА 5 поново се огласила малом плочом. Реч је о синглу са нумерама „Уморан од свега“ и „Ти само буди довољно далеко“ које ћемо чути и у другом делу филма „Луде године“. Обе нумере компоновао је Корнелије Ковач, док се као аутори текстова појављују Бора Ђорђевић („Уморан од свега“) и Марина Туцаковић („Ти само буди довољно далеко“). Аранжмане су написали сами чланови групе који однедавно имају новог вокалног солисту **Горана Милошевића.** Инструментална постава остала је непромењена: бас свира **Душан Петровић,** инструменте с клавијатурама **Драган Илић,** соло-гитару **Драган Јовановић,** бубњеве **Бобан Ђорђевић.**

Поклонике музике ГЕНЕРАЦИЈЕ 5, којих је сваког дана све више, можемо информисати да је састав припремио своју прву ЛП плочу и она ће се ускоро појавити. Комплетан тираж првог хит-сингла „Свему дође крај“ већ је одавно распродат, а на „Рок-спектаклу 79“, на стадиону ЈНА у Београду, ГЕНЕРАЦИЈА 5 била је једна од најзапаженијих и музички најкомплетнијих постава које су тога дана наступале.

АДРЕСА: Драган Илић
(за ГЕНЕРАЦИЈУ 5)
Бориса Кидрича 66
11000 Београд

МУЗИЧКИ РЕЧНИК

Ц

ЦИС — Цис је за полустепен хроматски повишен први степен С-дур лествице.

ЦИТРА — Цитра је музички инструмент са жицама разапетим на резонантну кутију. У употреби је у алпским земљама (Словенији, Баварској, Аустрији) као народни инструмент. Најстарије сачуване цитре потичу из друге половине 17. века, али у широј употреби су у првим деценијама 19. века.

АМБАСАДОРИ

АМБАСАДОРИ су једна од наших најпопуларнијих група. Они се већ пуну деценију налазе у самом врху и после паузе поново нам се јављају, али овога пута малом плочом. „Нека иде све до врага“ и „Покушај бар мало“ називи су композиција које су се нашле на синглу и представљају најаву за ЛП.

Материјал за нову ЛП плочу је припремљен и када се обаве завршна миксовања она ће се појавити под називом „Нека иде све до врага“. Ово је мало необичан начин промоције једне плоче јер је до сада било уобичајено да се са већ издате велике плоче скине најкомерцијалнија нумера. Очигледно, АМБАСАДОРИ, уверени у своју вредност и у оно што су припремили, настоје да својим поштоваоцима прекрате чекање и јаве им се бар сингл-плочом. Група, коју са успехом већ годинама води Слободан Вујовић, недавно је добила новог вокалног солисту, али звук је и даље остао исти, лако препознатљив, пријатан за слушање и како су га многи одавно назвали — амбасадорски.

НАША КАРИКАТУРА

РИК ВЕЈКМЕН
(RICK WAKEMAN)

РОБИН ТРАУЕР (ROBIN TROWER)

Ових дана стижу вести о новом албуму РОБИНА ТРАУЕРА чији је назив „Жртве беса“ (»Victims of the Fury«). Трауер ће промовисати албум турнејом по Европи и то ће бити његов први наступ на нашем континенту после четворогодишње паузе. Као и раније, по свом саставу РОБИН ТРАУЕР БЕНД (ROBIN TROWER BAND) је класични трио. Поред Трауера, ту су још и бас-гитариста Џим Дјуер (Jim Dewer) и бубњар **Бил Лорден** (Bill Lordan).

Робин Трауер је скренуо пажњу публике на себе 1973. године својом првом соло-плочом „Двапут одбачен од јуче“ (»Twice Removed from Yesterday«). У почетку је звучао готово исто као Џими Хендрикс. Временом се удаљавао од свог узора. У Америци је Робин Трауер један од најпопуларнијих гитариста и његове плоче већином су достигле златне и платинасте тираже. У Европи критичари су у почетку били наклоњени Трауеру, али онда га оштро критикују због његовог инсистирања на звуку Џимија Хендрикса.

Трауер ће започети турнеју у Енглеској, а онда ће посетити и већи број западноевропских земаља. Репертоар ће се углавном састојати од нових композиција са последње плоче.

Чичин кућак

ПОШТАНСКА КОЛА

Вероватно вам је познато како су живели досељеници на Дивљем западу. Они су често путовали поштанским колима која се данас могу видети само у неком музеју, на филму или у стриповима. Ако желите да имате модел такве кочије, можете је лако направити.

Најпре исеците све делове овог цртежа и залепите их на картон. Кочију пресавијте по испрекиданим линијама, упрегните коње, сместите кочијаша, укрцајте пртљаг и крените пут Дивљег запада.

ГОТОВА КОЧИЈА

ПРТЉАГ ТРЕБА ЗАЛЕПИТИ НА КРОВ КОЧИЈЕ

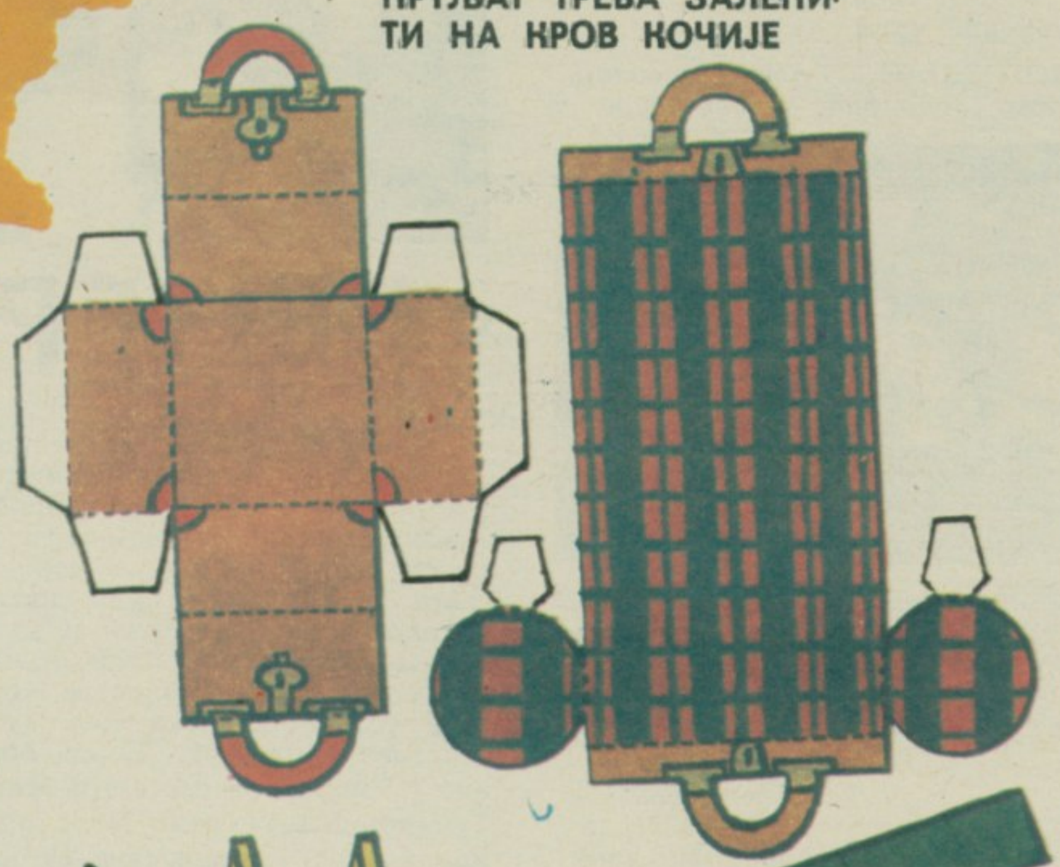

ОВАЈ ДЕО КОЊСКЕ ОПРЕМЕ ПОСТАВИТЕ ПРЕКО КОЊА И ЗАКАЧИТЕ ГА ЗА РУДЕ

ПРЕСАВИЈТЕ ДЕЛОВЕ ДУЖ ИСПРЕКИДАНИХ ЛИНИЈА, ПОВУЦИТЕ ГЛАВУ КОЊА УНАЗАД И ЗАЛЕПИТЕ ЈЕ

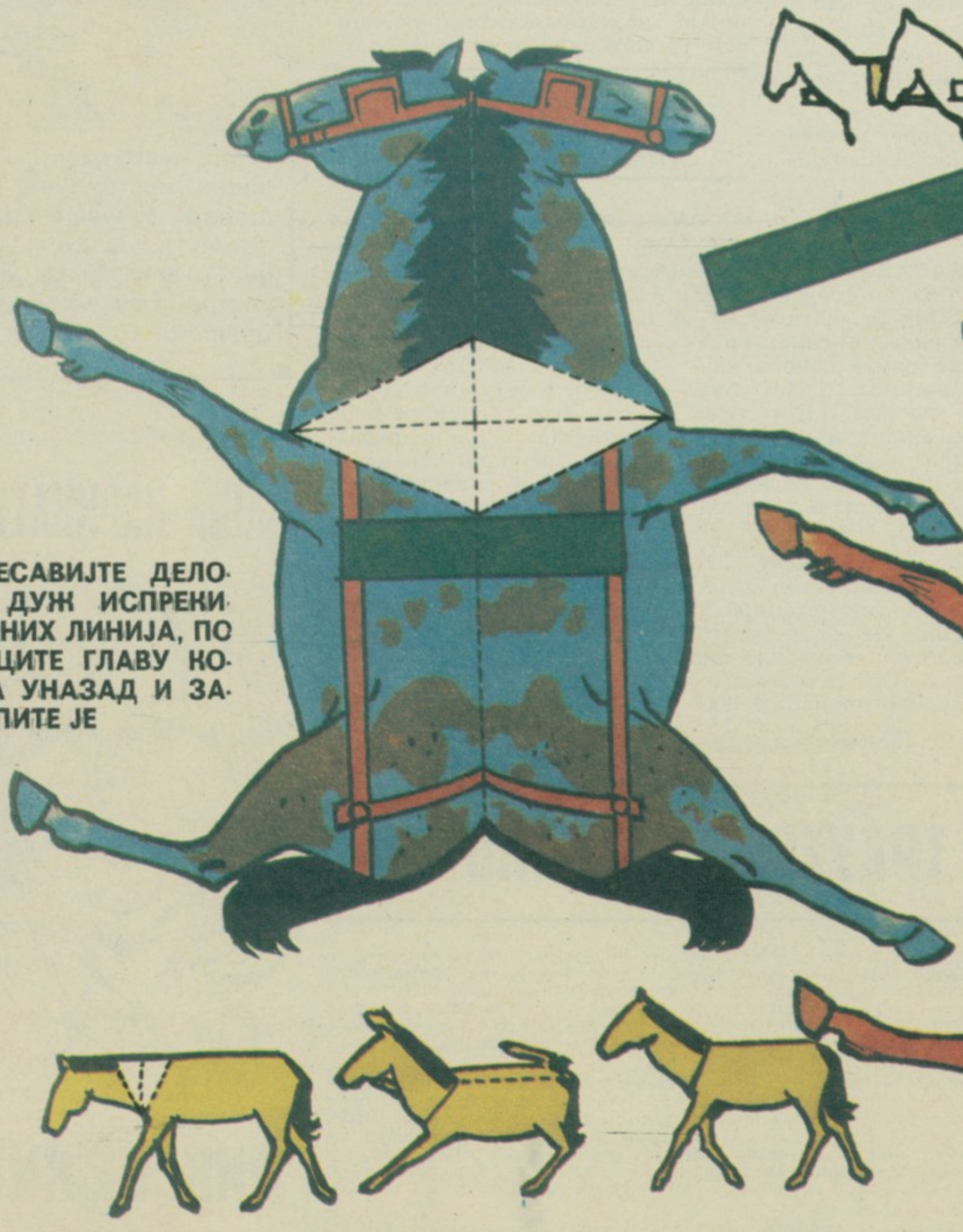

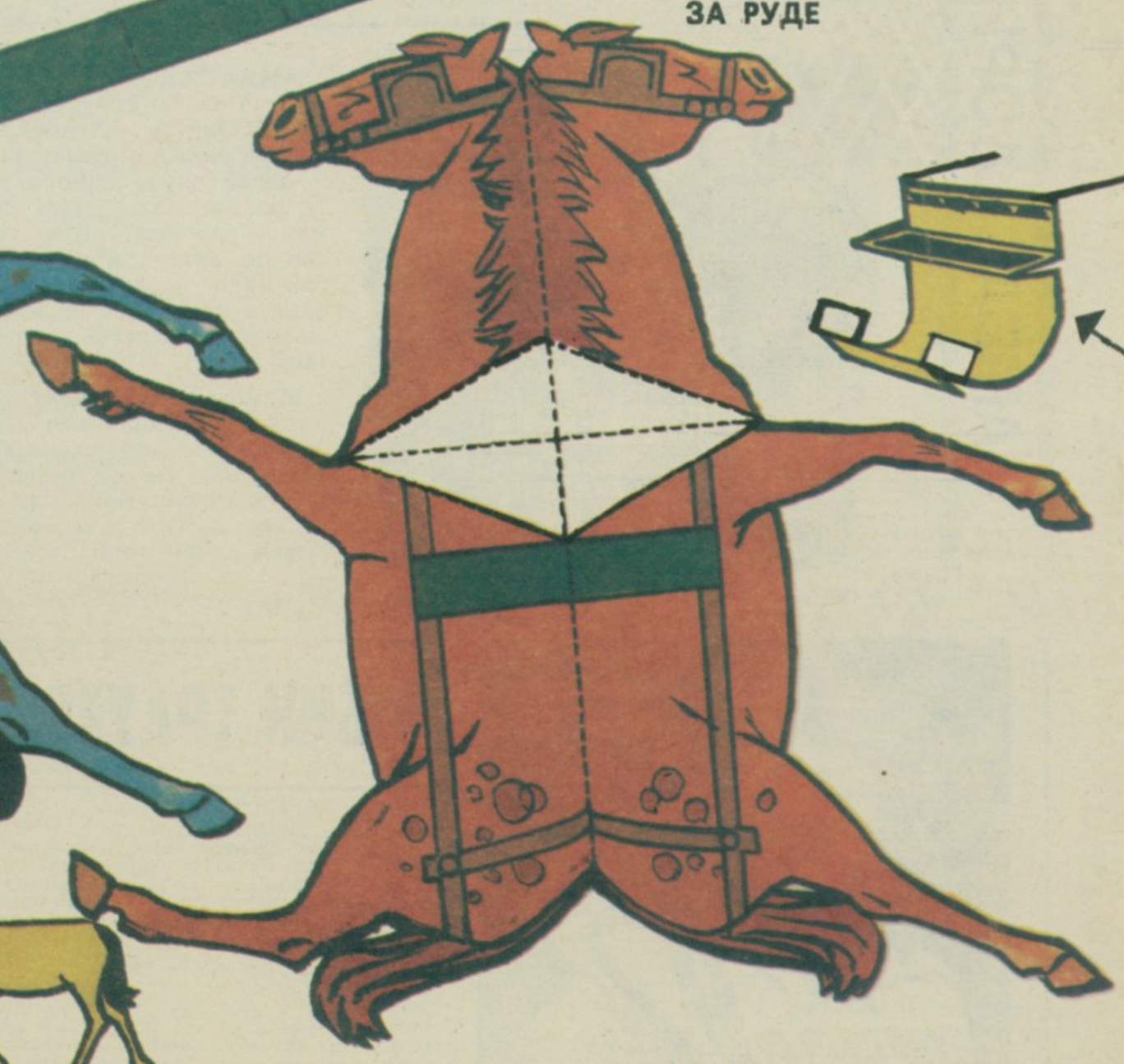

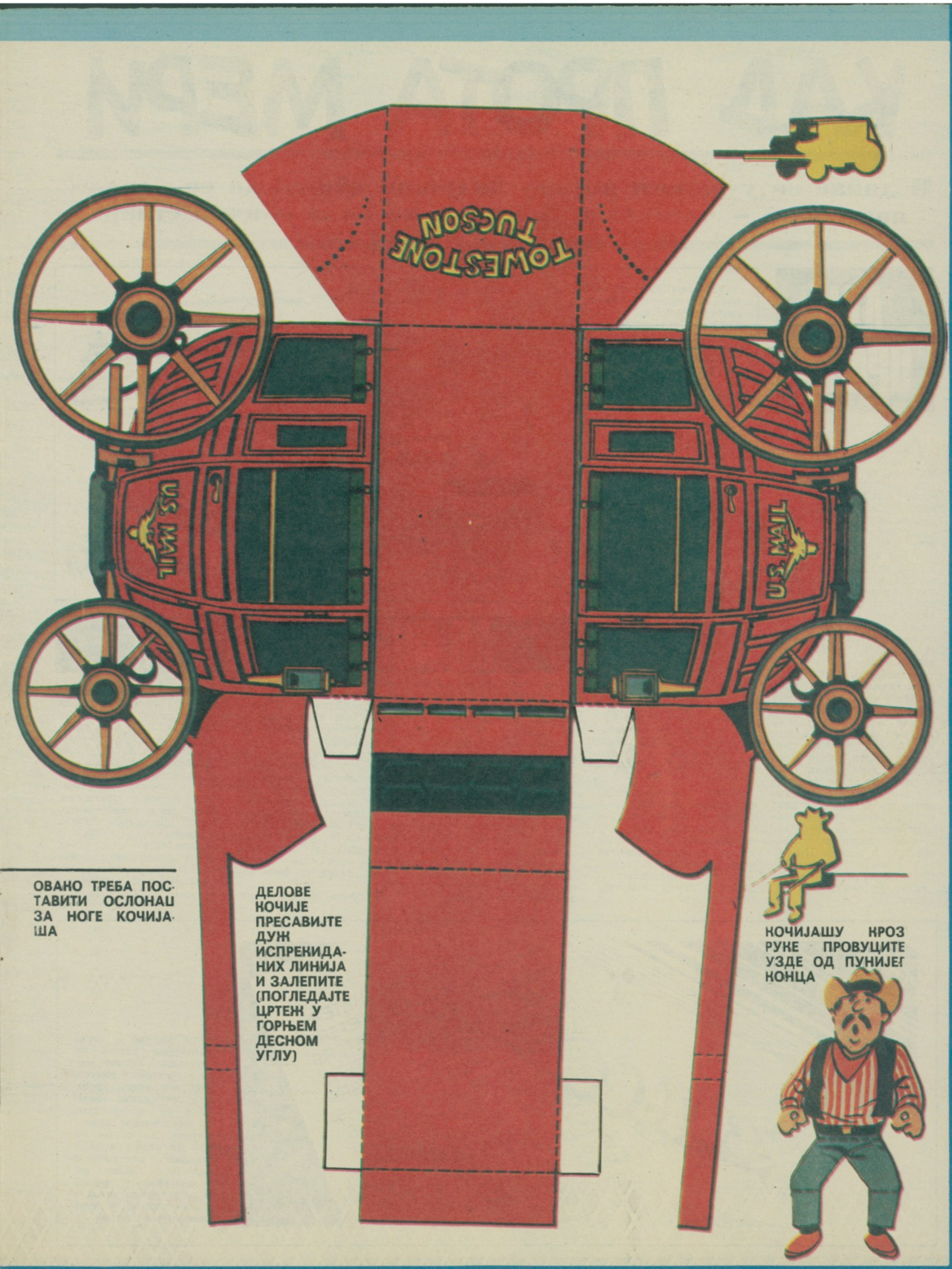

ОВАКО ТРЕБА ПОСТАВИТИ ОСЛОНАЦ ЗА НОГЕ КОЧИЈАША

ДЕЛОВЕ КОЧИЈЕ ПРЕСАВИЈТЕ ДУЖ ИСПРЕКИДАНИХ ЛИНИЈА И ЗАЛЕПИТЕ (ПОГЛЕДАЈТЕ ЦРТЕЖ У ГОРЊЕМ ДЕСНОМ УГЛУ)

КОЧИЈАШУ КРОЗ РУКЕ ПРОВУЦИТЕ УЗДЕ ОД ПУНИЈЕГ КОНЦА

КАД ПРОТА МЕРИ

И данас се у нашем народу задржао обичај да се удаљеност мери — часовима. Некад је то била обична ствар.

ДАН ОРАЊА

Ланац, у појединим нашим крајевима врло распрострањена мера за земљу, односно површину, у прво време био је искључиво мера за дужину. Постоји мишљење да је тај појам мађарског порекла, можда зато што је његова примена била најраширенија у крајевима који су припадали Угарској. Међутим, има и претпоставки да ова мера није добила име по ланцу, у смислу верига, већ од неке прасловенске речи која је значила њиву, оранicу.

У односу на друге старе мере за дужину, ланац је „млађи“, али не као нова мера, већ као нови назив настао због начина одмеравања растојања — помоћу ланца утврђене дужине, уместо ужета или мотке. Према неким подацима, ланац је тек од средине осамнаестог века почео да се користи као мера за земљу. Колико се дуго задржао као мера за дужину говори и чињеница да Атанасије Николић у својој Геометрији (1841. године) објашњава „ланац је дужина од 10 хвати“.

И као мера за површину, односно земљу, ланац је био ново име за стару меру — јутро. М. Петровић у својој поуци „Нове мере у Аустроугарској“ објашњава да је „1 ланац (јутро) једнако 1600 квадратних хватова“. Међутим, нису ретки случајеви, нарочито у појединим крајевима, да се прави разлика између ланца и јутра.

Ланац, односно његово коришћење доспело је у Србију из Војводине. Тако, у српском закону о мерама из 1873. године ланац је изједначен са мером „дан орања“, при чему се утврђује да и „један и други захватају 57, 54642 ара“.

У највећем делу света данас се користи метарски систем. Међутим, САД и Енглеска задржали су англосаксонски систем мера али и у овим земљама се употребљава и метарски систем. Није реткост да су на разним машинама и уређајима који потичу из ових земаља извршена обележавања у оба ова мерна система.

ДО ЛОЗНИЦЕ 20 САТИ

Понекад се за ближе означавање неког растојања користе и појмови који се иначе употребљавају за време, односно временске интервале.

Обданица, поред значења „времена од јутра до вечери“, у појединим случајевима означава и растојање које се за ово време може прећи. У једној нашој народној песми се каже: „до Јелаче девет обданица, све Илија за дан начинио“. А у другој, на питање колика је удаљеност до Новога, јунак одговара „лошу коњу и лошу јунаку има ићи за три обданице, а меника и мом каравранцу за дан отић и да натраг доћем“.

Сат, односно сахат, још чешће се употребљава у овом смислу. Сматра се да је сат, односно „сат хода“ најпре употребљен у Славонији. У једном запису из 1698. године стоји да је дужина једног земљишта у Славонији „пола сата хода“, а ширина „једну трећину сата“.

И прота Матеја Ненадовић врло често употребљава ову меру за дужину, не само у својим „Мемоарима“ него и у писмима. Тако 1811. године јавља Карађорђу да „од Раче до Лознице има 20 сати“. И у нашим народним песмама може се наћи овакво изражавање величине растојања. Тако се у једној песми каже: „па довати срчали дурбина, који гледа на четири сата“, што значи да је домет ове оптичке справе био онолики колико човек за четири сата може прећи. **В. К.**

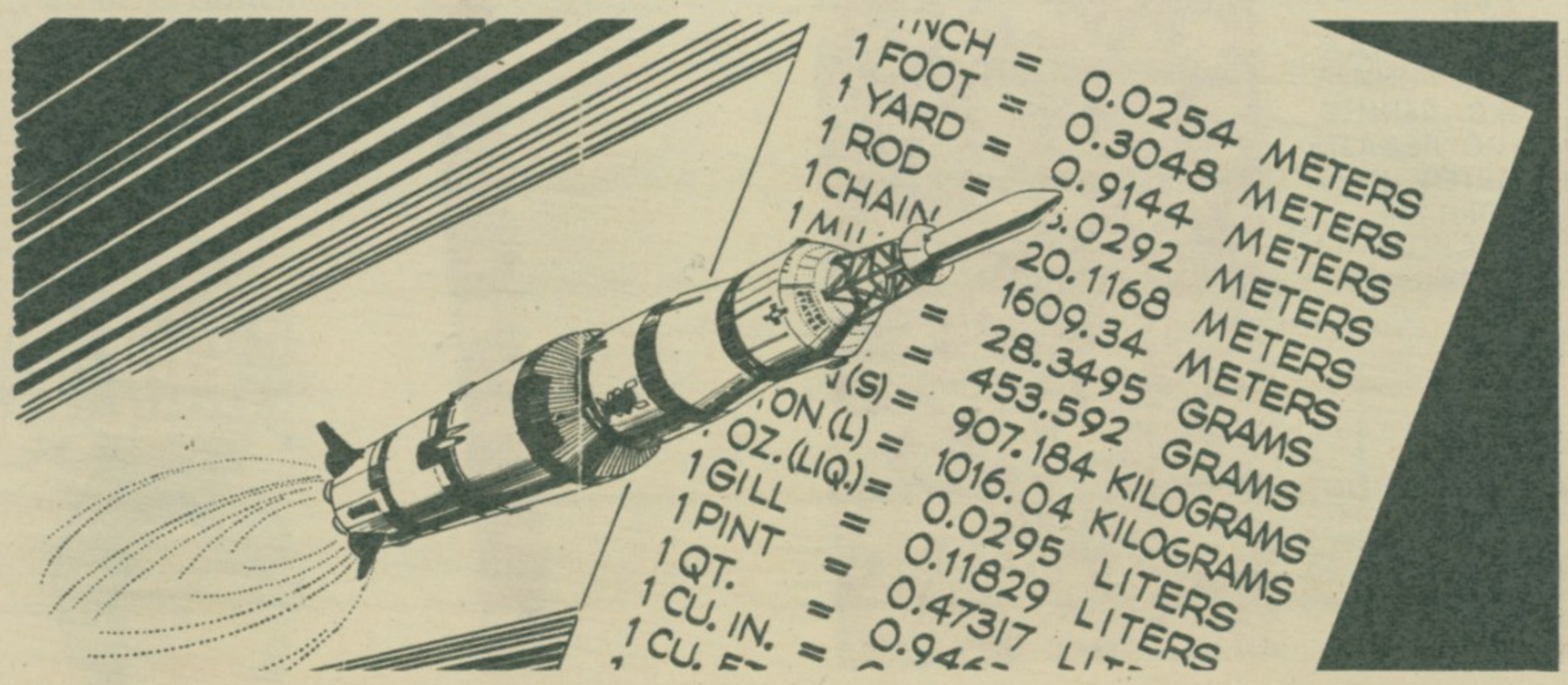

Разна научна и друга саопштења везана за свемирске летове користе метарски систем. Међутим, многи уређаји у летелицама обележени су димензијама англосаксонског мерног система. Да не би дошло до неспоразума у оваквим случајевима користе се таблице које омогућавају претварање величина датих у једном систему у величине другог система.

ГРМЕЧКА КОРИДА

Сваке године, прве недеље у августу, на падинама Грмеча званим Међеђе брдо огледају се најбољи волови не само из подгрмечких села Јелашиноваца и Санице него и из удаљенијих места. Брижно храњене и добро припремљене волове доводе чак из Мркоњића и Какња. А за такав мегдан треба их заиста ваљано припремити јер у питању је престиж целог села. Ту су и телевизијске екипе. чак и из иностранства, па ваља осветлати образ. а последњих година »грмечка корида« привлачи све већи број туриста.

Становници Јелашиноваца и Санице одавно нису одгајили победника, али потајно се надају да ће се неком од њихових »бакова« ускоро осмехнути срећа. Љубазни су домаћини и кад се приближи време надметања не љуте се што туђи волови пасу на њиховим најбољим ливадама. Тада престају све забране.

Кад дође август и падинама Грмеча одјекне рика победника, киге га најлепшим пешкирима које су извезле најлепше девојке из ових села. Тужан је крај пораженог »бака« — он завршава на ражњу.

Не зна се тачно откад датирају ова надметања, претпоставља се од времена кад су овдашњи пастири изазвали чуваре беговских волова да своје бакове пусте на мегдан са сеоским баш као у алегоричној приповеци Петра Кочића »Јаблан«. И ту се боре бикови — Рудоња, спахијски, царски, и други народни, Лујин Јаблан.

»Испод врата Рудоњина шикну велики млаз крви. Лујо задолига. Јаблан стоји поносито на мејдану и риче, а планински врхунци силно — силно одјекују« писао је Кочић.

Јаблан побеђује као нада и вера босанског човека да ће се ослободити окупације.

Р. С.

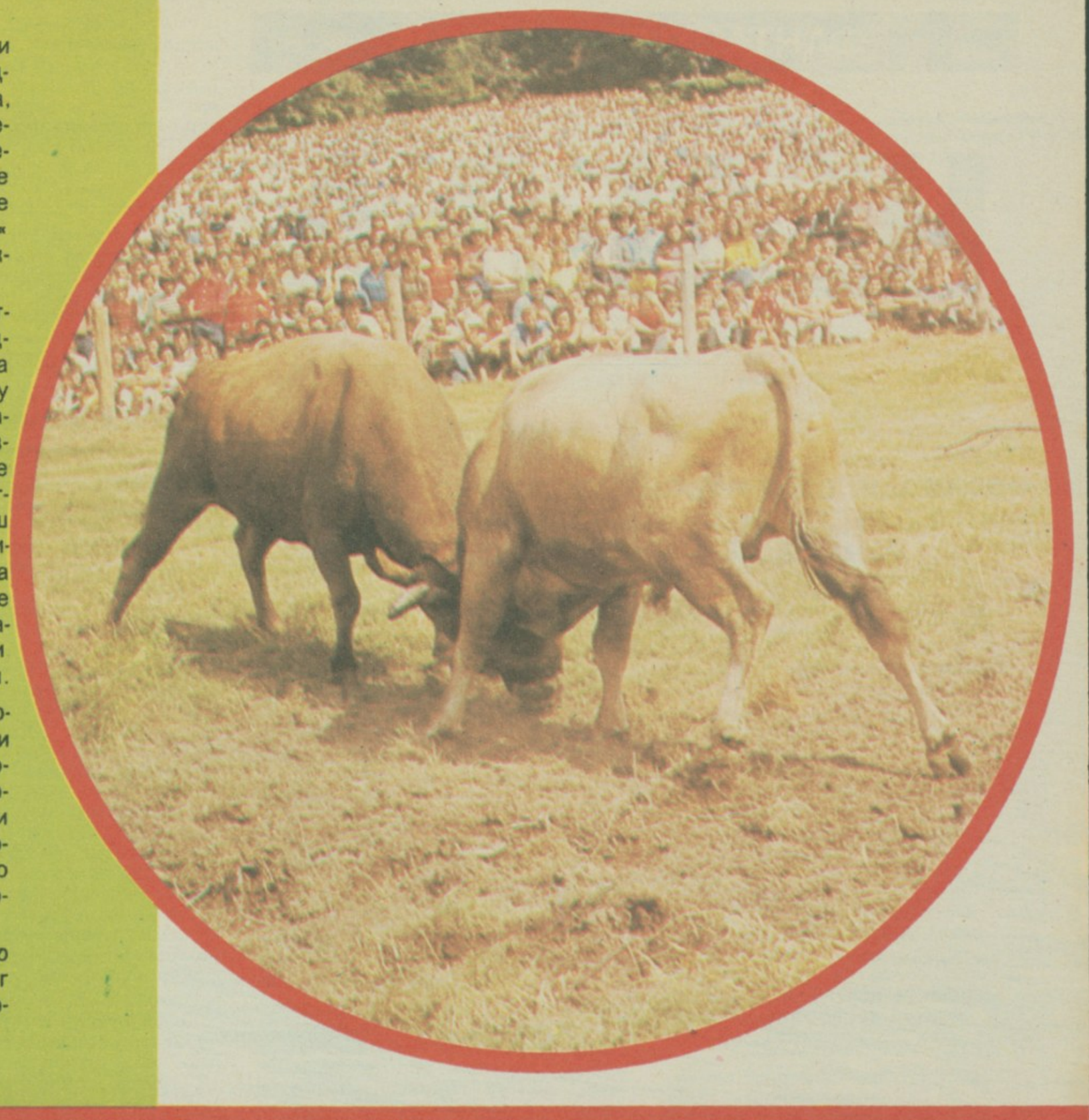

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

НЕДЕЉА

ЏЕК ХАЧИСОН

КОЛИЈЕР ЈЕ СА УЖАСОМ ПОСМАТРАО СПОКОЈНЕ ЖИТЕЉЕ ЧЕСТЕРЛИЈА — ШЕСТО ЧУЛО ГОВОРИЛО МУ ЈЕ ДА У СЕЛУ НЕМА ЖИВЕ ДУШЕ.

Данас је недеља! Мисао праћена страхом допирала је сасвим јасно. Гордон Колијер притиснуо је кочницу свог аутомобила и погледао на сат да провери дан и датум: уторак, двадесет први...

Пролазник који је бацио поглед у Колијерова кола видео би смеђег, снажно грађеног тридесетогодишњака који се ни по чему није разликовао од хиљада других. Нико није знао за његово шесто чуло, способност која му је у животу доносила разне непријатности. Али никада није био збуњен као сада. Неко веома близу, нека девојка или жена, ужасавала се на помисао да је данас недеља.

Колијер је поново упалио возило и скренуо на неравну, вијугаву стазу која се спуштала ка селу Честерлију.

Мисли су сада допирале из непосредне близине: „Никога нема. Мртви... сви мртви...“

Шта је то лекар?

Колијер је поново стао, силовито повукао ручну кочницу и изишао. Пео се уз падину четвороношке, пробијајући се кроз трњак, све док није угледао девојку која је седела на трави окруженој вресом. Погледала га је дивље, као уплашена звер.

— Мери Елен! — узвикнуо је Колијер препознавши је.

Мери Елен је била сеоска луда. Нико у Честерлију није јој знао ни презиме ни порекло. Причало се да су је оставили неки бескућници после затварања рудника угља. И Колијерова породица се ускоро потом преселила из умирућег села у оближњу варош Станфилд. Било је то пре двадесет година. Сада је Мери Елен морало бити око двадесет пет.

— Шта се догодило? — Упитао је. — Чуо сам како плачеш.

— Нисам плакала! — рекла је Мери Елен с пркосом у очима.

Говорила је истину. На њеном прљавом лицу није било трагова суза. Паничне мисли више није чуо, као што је то увек бивало кад би с неким ступио у разговор.

— Извини — рекао је. — Мислио сам да си се можда повредила. Могао бих те одвести лекару.

Њене плаве очи раширише се од радозналости.

— Лекар? Шта је то лекар?

— Лекар — одговорио је он стрпљиво — је неко ко ти може помоћи ако си болесна или — повређена.

Мери Елен се насмејала.

Колијер је видео да су јој руке и чланци на ногама прекривени огреботинама од брања купина.

— Сада у селу постоји лекар. Ниси знала?

Био је то разлог Колијеровог доласка. Станфилдски лист „Недељне новости“ повремено га је слао да раскринкава тајне људи у крају. Није могло бити погоднијег лица за откривање тајни. Уредник листа није знао за његов дар читања мисли, али је дубоко ценио резултате тог дара у облику новинских чланака. Додуше, то је крио страхујући да му Колијер не побегне у неки важнији лист. Јутрос га је послао код новог лекара у Честерлију.

— Живео си тамо па знаш да досад није било лекара нити је икоме потребан. И ето, сада се неки доктор Паркер уселио у бившу рудничку лабораторију, уредио је и навукао свакојаког прибора. Али, изгледа да не помишља да отвори праксу. Иди види шта кува!

Црквена звона

— Дакле, хоћеш ли у село код лекара? — упитао је Колијер.

— Не, не у село! — крикнула је Мери Елен. — Сви мртви!

— Доста с тим! — викнуо је он изгубивши стрпљење. — Како могу сви бити мртви, шашавице? Осим тога, данас **није** недеља!

Само што је то рекао, из дремљиве сунчане долине допро је звук црквених звона. Најежио се. Ипак је недеља? Мери Елен се стресла.

— Хајде! — рекао је Колијер пруживши руку. — Открићу ја шта се овде догађа... Не бој се, у мом аутомобилу си безбедна.

Девојчино лице синуло је од радозналости.

— Тако је, у аутомобилу — поновио је он. — Волела би да се провозаш, зар не?

Устала је. Сада је Колијер први пут приметио да је и поред рита и прљавштине на неки дивљи начин лепа. Насмејала се и бели зуби блеснули су јој на сунцем опаљеном лицу.

— Свиђаш ми се — рекла је. — Не плашим се више.

Колијер је упалио мотор и опрезно наставио пут низ стазу, заобилазећи рупе. Мери Елен радознало је гледала око себе, али сада је Колијер био пун слутњи. Обично је, долазећи, још издалека регистровао душу Честерлија — жамор мисли и сложене боје људских расположења. Сада се није „чуло“ ништа.

Обишли су окуку и Колијер је нагло закочио. Пред њима се простирало село окупано сунцем. Изгледало је да живот тече нормално — за недељу! Закаснели верници улазили су у цркву. Стари Џек Аткинсон дремао је пред кућним прагом. Бака Пари је, као и увек недељом, шишала живу ограду око своје баште.

Колијер је са ужасом посматрао овај спокојан призор. Када би затворио очи и ослонио се само на своје шесто чуло, могао се заклети да километрима унаоколо нема ни живе душе, с изузетком престрављене девојке до њега.

Механичка лутка

Скупивши храброст, потерао је кола и зауставио их код баке Пари.

— Добар дан, бако!

Седа старица наставила је да поткресује ограду као да ништа није чула. Колијер је изишао из возила и пришао јој.

— Добар дан! — поновио је гласно. Ништа. Скупио је снагу и повукао је за рукав. Бака се искренула и даље стрижући маказама, погледа упртог у живицу. Као механичка лутка. Колијер јој се унео у наборано лице и упијао у њене избледеле плаве очи које ни за секунд нису одале да су га приметиле. Обузет језом вратио се у аутомобил и стровалио за управљач, тешко дишући. Није морао да покушава са другим житељима — било би исто. Али, шта је посреди? Нека нечувена болест? Можда би неки лекар знао? ... Лекар! Заборавио је на њега!

Исправио се и упалио мотор.

Да би стигао до бивше рудничке лабораторије, морао је да се провезе кроз читаво село, а онда врати другом обалом реке Ли. Ауто је брујао и поскакивао, страх Мери Елен запљускивао је Колијерову свест. Изненада му је нешто друго привукло пажњу. Биле су то испрекидане мисли неког врло узбуђеног човека:

„Наравно, случајност... Чиста срећа... Прави човек на правом месту у право време... Нема сумње да сам наишао на нешто... епохално...

Лабораторија је сада била на видику са својим опекама поцрнелим од времена и прозорима прекривеним дебелим слојем прашине. Ток мисли нагло се променио:

„Аутомобил? Ко ли је то? Ваљда не долази овамо? До врага, баш сад да ми сметају!“

На вратима се појавио омањи човек с наочарима на црвеном лицу.

Нисам стручњак

— Доктор Паркер? Ја сам Гордон Колијер из станфилдских „Недељних новости“.

— Мора да сањам! — узвикнуо је Паркер скинувши наочари. — Новински репортер у овој рупи. Шта могу да учиним за вас?

— Пре свега да нам помогнете — рекао је Колијер показујући главом на Мери Елен.

— Ох, ја нисам лекар опште праксе. Ко је она?

— Можете је назвати сеоском лудом. Нашао сам је тако избезумљену да сам је довео овамо.

Паркер је поново ставио наочари и одмерио Мери Елен.

— Колико видим, треба јој преписати купање и пристојну одећу, иначе ми изгледа сасвим здрава. У сваком случају нисам стручњак за умно заостале.

— У реду. У ствари, дошао сам да вас интервјуишем али сам уз пут приметио да доле, у селу, нешто није у реду. Тешко ми је да објасним. Можемо ли да уђемо на тренутак?

— Свакако, ако се млада дама не плаши пацова...

Ушли су за Паркером у дугачку одају по којој се орила цика и писка. Дуж читавог једног зида били су поређани кавези. на клупама насред собе лежали су инструменти, епрувете, бочице, ваге и један четвртасти апарат који је зујао и шкљоцао.

— Неред је — извињавао се паркер. — Имам само једну столицу — за даму.

Али, Мери Елен није ни помишљала да седне. Пошла је од кавеза до кавеза, пажљиво завирујући у сваки. Обишла је читав

низ а онда се вратила у средину. Била је узнемирена.

— Сви мртви овде — рекла је. — Као они људи. Мртви.

Колијер је пришао. У три средња кавеза трчкарало је неколико пацова. Ослушнуо је. Таласићи животне енергије допирали су до његових невидљивих антена из свих околних кавеза, али не и из та три.

— Шта сте то приметили? — упитао је Паркер обуздавајући бес. — Зар нису ти пацови исти као остали?

— Сви су мртви — рекла је Мери Елен.

— Јесте ли чули? — узвикнуо је Колијер. Лакнуло му је што неће морати да ода своју способност. — Она је видовита. Боље нам одмах реците шта је с тим пацовима. Могло би да буде значајно.

— Значајно? — Паркер се насмејао. — И те како је значајно! Медицина већ деценијама трага за леком против рака; ја сам га пронашао!

Незгода са серумом

— Како... — замуцао је запрепашћени Колијер. — Како делује?

— Хм... да бисте ме лако разумели и да вам не бих одао тајну, рећи ћу овако: познато вам је да су ћелије рака налик на све друге осим што одбацују своју улогу и стварају сопствене заједнице, као побуњеници. Дакле, случајно сам наишао на гљивичну културу која зауставља њихов развој. Невоља је само што она делује и на све остале ћелије у организму. Чудна ствар, још је не разумем.

Паркеров глас добио је фанатичан призвук.

— Огледне пацове који су добили серум упоредио сам са контролном групом. Колијеру, они уопште не старе, не мењају се! Чак им је и понашање чудно — циклично. Као грамофонска игла која стално клизи по истој бразди плоче. Ето, нећу вам рећи више ни реч!

— Варате се! — љутито је узвикнуо Колијер. — Само ме слушајте. Управо смо прошли кроз село; оно што се догодило с пацовима догодило се и с људима.

— Којешта! — рекао је Паркер.

— Изиђите и уверите се. Понашају се као роботи... Аха, чујете ли црквено звоно? Они већ трећи дан мисле да је недеља! Ви и ја знамо да је уторак, зар не?

Паркер је пребледео.

— Недеља... промрмљао је. — У недељу ми се разбила боца са серумом.

— Где?

— Овде, у умиваонику.

— У умиваонику! — узвикнуо је Колијер. — Значи, култура је отишла право у реку. Знате ли да читаво село употребљава речну воду?

Паркер се лупио по челу.

— Како сам то могао да знам? Зар свуда нема канализације?

— Постојала је одводна цев која је ишла до друге стране моста али је одавно зарђала.

— Зашто до друге стране моста?

— Зато што су се тамо отпадне воде мешале са прљавим одливом из рудника, пуним сумпора и оксида гвожђа. Све заједно отицало је даље, а вода у селу остајала је чиста.

— Да ли још тече из рудника?

— Мислим да да.

Паркер је узео две епрувете и комадић обојеног папира и излетео из куће. Колијер је морао да трчи за њим до обале.

— Шта сад смерате?

— Да испитам ту воду из рудника. Надајмо се да је киселинског састава. Ако не, култура се већ разлила по читавој долини.

Имаћете посластицу

Мери Елен трчала је за њим скачући босим ногама попут газеле.

— Ипак нису мртви? — упитала је.

Колијер се умало није саплео од изненађења.

— Мери Елен, ти си разумела наш разговор?

Из рудника је и даље отицала прљавожута вода, само у далеко тањем млазу но што се Колијер сећао из детињства. После минут-два Паркер се усправио.

— У реду је — рекао је обрисавши зној са чела. — Јака киселина. Даље одавде гљива није отишла.

— Шта ћемо сад? — упитао је Колијер. — Имате ли неко противсредство?

— Противсредство? Право лаичко питање. Човече, не знам још ни какве су то гљиве! Овамо сам и дошао да то на миру установим. Али, ствар није озбиљна. У свим ранијим огледима животиње би избациле серум за отприлике 72 часа.

— И то је нешто. Али, кад се сељани поврате за који сат, биће им потребна помоћ. Сигурно сте их потпуно пореметили.

— У праву сте — сложио се Паркер невесело. — Мораћу да јавим својим претпостављенима да нешто предузму. Имаћете праву посластицу за ваше новине.

— Има разних начина да се нешто напише. Могу да направим извештај о малој епидемији која је сузбијена захваљујући савесности лекара. Не желим да ометам ваш рад — једино се надам да ћете ме се сетити кад велико откриће буде спремно за објављивање.

— Нећу вас заборавити — рекао је Паркер срдачно пруживши руку Колијеру. — Драго ми је што смо се упознали.

Климнуо је главом Мери Елен и отрчао обалом.

***

Колијер је уздахнуо и, окренувши се девојци, схватио да има још један проблем. Шта с њом да ради? Изненада му је постала важна. Ако је поведе са собом, шта ће рећи тетка Мод, његова једина жива рођака?

— Купање — рекла је Мери Елен. — Топла вода и сапун. Чиста хаљина, чешљање — све ме научи. Тетка Мод ће онда пристати?

Гледајући у њене веселе плаве очи Колијер је постепено схватао. Како му раније није било јасно да она има исти дар? Већ је одавно изгубио наду да ће наћи девојку сличну себи. Никакво чудо што је Мери Елен била усамљена, дивља и „чудна". Сетио се мука и страхова које је сам претрпео читајући скривене мисли људи. Њој је морало бити још теже, овако самој.

— Нисам више сама — рекла је Мери Елен.

— Тако је — одговорио је Колијер. — Ни ја.

укрштене речи

СЕДАМ СЕКРЕТАРА СКОЈ-а (II)

После пет година тешке тамнице, политички секретар ЦК СКОЈ-а од 1924—26. **Златко** (презиме уписати испод **броја 1)** је физички уништен и пред смрт пуштен на „условно лечење код куће". Као члан ЦК КПЈ и секретар ЦК СКОЈ-а, **Јосип (број 2)** је упућен на илегалан рад у Југославију али га је полиција брзо открила на загребачкој Виноградској цести. У борби је успео да убије злогласног полицијског агента Дотлића и рањен побегне. Међутим, полиција га је поново открила и — убила. Један од оснивача и руководилаца Савеза радничке омладине Југославије **Јанко (број 3)** је у сукобу с полицијом убијен у Самобору као организациони секретар ЦК СКОЈ-а.

АУТОР: ВЕ-МАК	1	ВРЕМЕНСКИ ОДСЕК	ФРАНЦ. КЊИЖЕВНИК („НАНА")		КУКУРУЗНИ ХЛЕБ / ВРСТА ТОПА, МЕРЗЕР	ЗНАК ЗА ЛАНТАН	РЕКА У СИБИРУ	ПАНТАЛОНЕ	НОВОСАДСКИ ПЕСНИК МИРОСЛАВ
СТОЛАРСКИ МАТЕРИЈАЛ									
НЕПОШТЕН, БЕЗ МОРАЛА									
МЕЛОДИЈА						СПИС 2			
ДАНСКО ПОЛУОСТРВО			- - - - -				ЗНАК ШИБЕНИКА / СУДАРИТИ СЕ С КИМ		
„ДРЖАВНИ ОСИГУРАВАЈУЋИ ЗАВОД"				КОМПОЗИТОР ЗАБАВНЕ МУЗИКЕ ИЛИЈА					
ИМЕ СЛИКАРА МУРТИЋА				ПРИТОКА ЗАПАДНЕ МОРАВЕ					ПОБУНА, ПОКРЕТ МАСА (МН.)
		ТАЧКА НАСУПРОТ ЗЕНИТУ		ДИВЉА ЖИВОТИЊА / ТРЕЋИ ПАДЕЖ					
100 m^2	ПОСЛЕ ТОГА, ЗАТИМ / ШАТОРСКО НАСЕЉЕ							НА СИЛУ УЗЕТ	
ЗНАК ЗА КАРЛОВАЦ			АМПЕР / ЛИСТИЋИ СПОРТСКЕ ПРОГНОЗЕ		ДЕО МОЛЕКУЛА / ХОДАТИ				
ПОДЗЕМНИ СВЕТ (МИТ.)			ИРСКИ ДРАМАТИЧАР БЕРНАРД						
3						КАТРАН			
ПОГЛЕДАТИ КРОЗ УЗАН ОТВОР									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Д, шампионат, орао, зима, Карпов, ак, уговор, т, П, авалит, рани, иног, заносћити, о, Сава, Итал, т, иг, иду, Пашћан, сам, ом, кб, СРЕШКИ, со

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА" Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА" Живорад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку — НО „ПОЛИТИКА" — ООУР „Продаја" претплата на лист „Политикин забавник"

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	$	47 —
СР НЕМАЧКА	DM	83.—
ШВЕДСКА	Skr	195.—
ФРАНЦУСКА	Ffr	193.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	77 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА" код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 6081-620-63-257300-00051, са обавезном назнаком, претпата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ЦЕЛА ИСТОРИЈА ЉУДСКОГ ДРУШТВА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ

»ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА«

у седамдесет поглавља обрађује целокупан развој цивилизације од почетка до наших дана. Писана једноставно и популарно плени пажњу читалаца и остаје драгоцен извор података.

Читајте и сазнаћете:

Како је Ханибал прешао преко Алпа?

Како су Џингис-канови монголски ратници јуришали на Кинески зид?

Како је убијен Цезар?

Како је живео Луј XIV окружен својим дворјанима у Версају?

Како се судило јеретицима у доба шпанске инквизиције?

Шта је Черчил рекао приликом обиласка Лондона после бомбардовања?

Ово и низ других занимљивости нуди вам ова јединствена књига, која доказује да чињенице могу бити далеко узбудљивије од фантастике и да историја изложена на занимљив и маштовит начин буди интересовање и љубав према нашој прошлости.

Књига је штампана ћирилицом, богато технички опремљена са илустрацијама у боји, формата 26 x 18 цм, у тврдом повезу са пластифицираним корицама.

Цена књиге је 300.— динара.

Књиге можете подићи сваког радног дана до 15 часова у ИРО »Вук Караџић«, Краљевића Марка 9, тел. 620-371, а можете их купити и у представништвима у Новом Саду — Лазе Костића 22, тел. 20-339; Сарајеву — Симе Милутиновића 10, тел. 22-773; Светозареву — Славне Ђурђевић бб. згр. Б-3, тел. 23-313 и у Загребу — Николе Тесле 14/III, тел. 410-525.

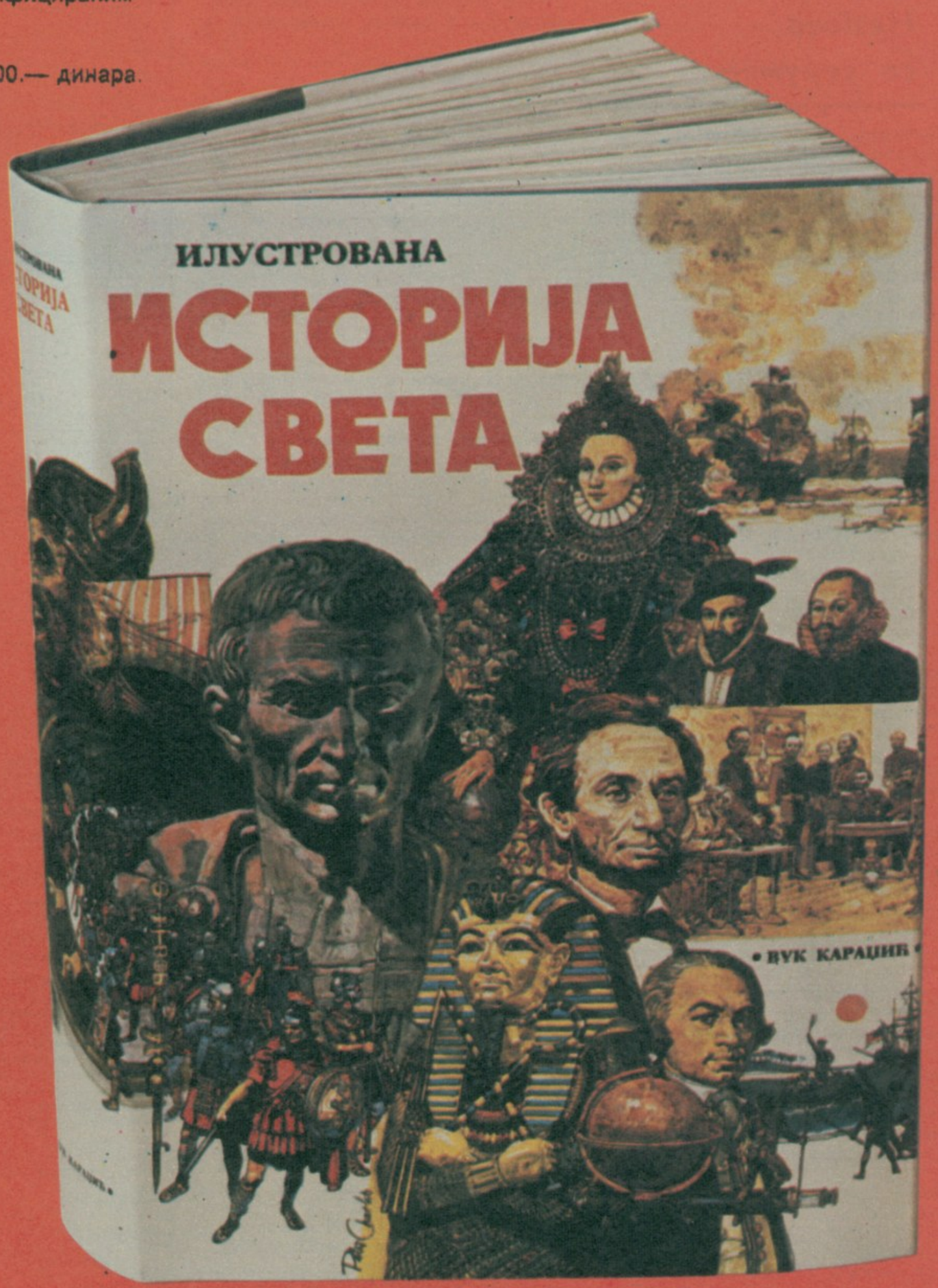

Издавачка радна организација „ВУК КАРАЏИЋ“, Београд, Краљевића Марка 9

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем: књигу „ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА“ по цени од 300.— динара.

А) ЗА ГОТОВО — са попустом од 10%, плаћање поштару приликом пријема књиге.

Б) НА ОТПЛАТУ — у 3 месечне рате. Рате ћу отплаћивати редовно сваког месеца, најкасније до 10-ог у месецу, по пријему књиге, рачуна и одговарајућег броја уплатница „ВУК КАРАЏИЋ“.

(Непотребно прецртати)

У случају спора признајем надлежност Општинског суда у Београду.

Презиме, очево име и име

Место и година рођења

занимање

Поштански број и место становања

Улица и број

телефон

Назив радне организације

Место седишта

Улица и број

телефон

Овера о запослењу

потпис купца

бр. л. карте — Издате од СУП-а

Пензионери прилажу претпоследњи чек од пензије.

ПРИПРАВНИК ПЕЦА

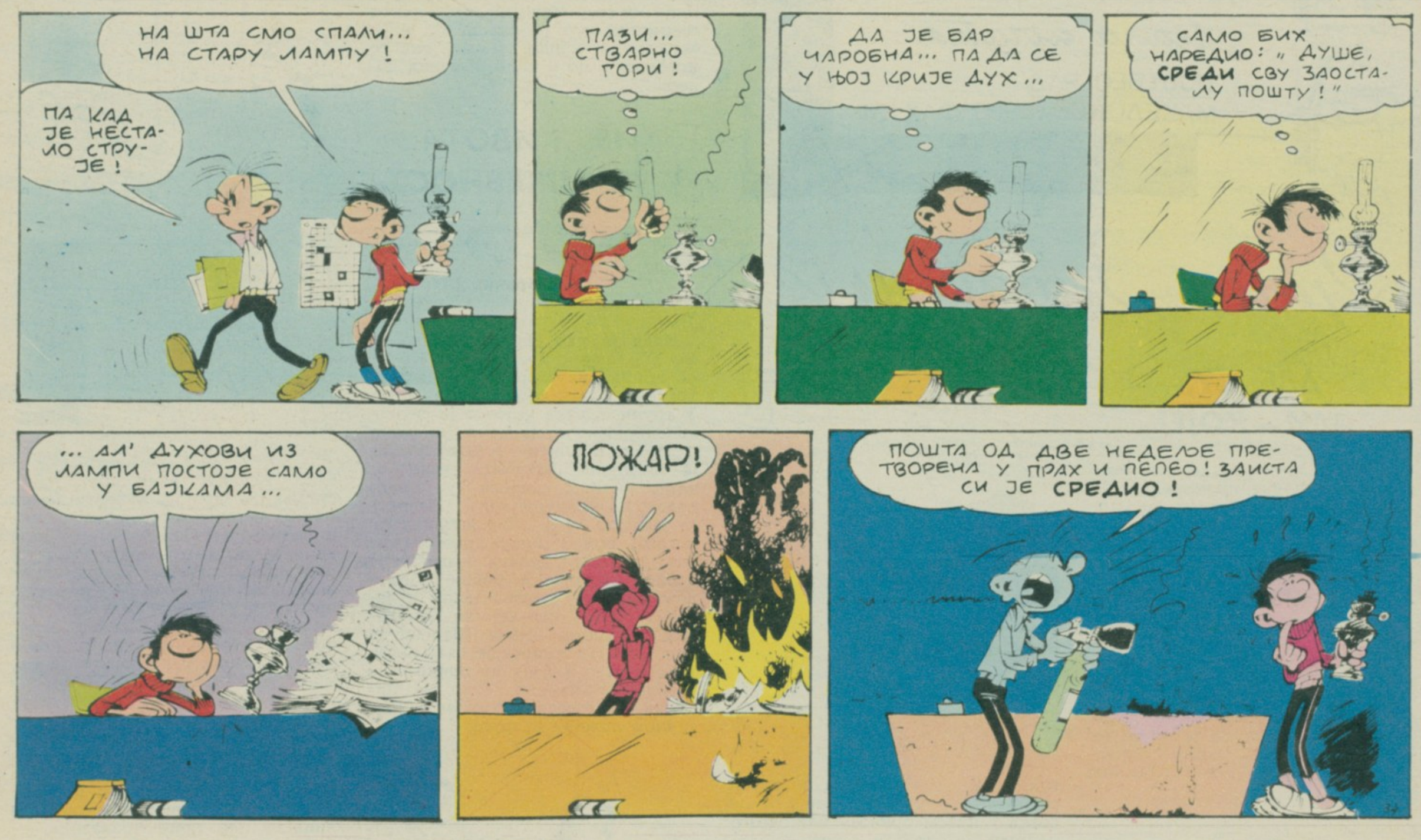

Код PEZ*-а је увек нешто ново!*

Ако радо узимаш PEZ *бомбоне*
и играш се PEZ *фигурицама,*
пошаљи нам 5 омотница
PEZ *бомбона, а ми ћемо*
ти послати леп PEZ *књижицу.*
Као пријатељ PEZ*-а користићеш*
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког петка
на овом месту о новостима
за пријатеље PEZ*-а*

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА
Kolinska

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ", 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број, место и поштански број)

PEZ PRIJATELJI

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ДВЕ СУ, АЛИ — КОЈЕ?

Да ли је тачно да се код Београда налазе две планине? И да ли су то Авала и Торлак, за коју кажу да је само неколико метара нижа од Авале и да, према томе, спада у планине?

Радосав Ранковић,
Београд

Тачно је да се у близини Београда налазе две планине и то су: Авала и Космај. Што се тиче Торлака он није планина већ — брдо. Тих „неколико метара", колико су ти рекли да је нижи од Авале, износи 201 метар. Наиме, Авала је висока 511, а Тролак 310 метара.

УЗДУЖ И ПОПРЕКО

Хтио бих да урадим уљану слику али не знам како се за њу припрема платно. Молим те напиши ми како се то ради?

Саша Кајић,
Сарајево

За сликање уљаним бојама потребна је масна подлога, а то значи да платно треба прво импрегнирати туткалом (на литар воде стави се 70 грама туткала). Пошто се платно, које треба да буде ланено, осуши, приступа се следећој „операцији" — шмирглању. Последњу фазу припремања представља грундирање. Кад су у питању уљане боје грунд се припрема од једног дела ланеног уља, једног дела цинквајса, једног дела бир-креде и једног дела туткала. Овом смесом, не баш пријатног мириса, платно се премаже два до

три пута. Важно је да се прунд размазује у танком слоју и да четка у првом премазу иде одозго наниже а у другом с леве на десну страну или обрнуто, свеједно. При свом том мазању важно је да се задржи структура платна, односно да она и даље остане видљива.

ЛАКШИ ЈЕ СКУПЉИ

Желела бих да знам који је пас најмањи на свету и да ли га има у нашој земљи? Интересује ме и колико кошта?

Слађана Милосављевић
Зејмал Ајдини 18 б
Скопље

Најмањи пас на свету је чиуауа који је име добио по постојбини, покрајини у Мексику. Претпоставља се да је псић за којег кажу да је интелигентан, радознао, привржен и веома храбар, некад био дивљи и да су га Индијанци хватали и припитомљавали. Није искључена ни могућност да је потомак пигмејске пасмине неке изгубљене цивилизације коју је

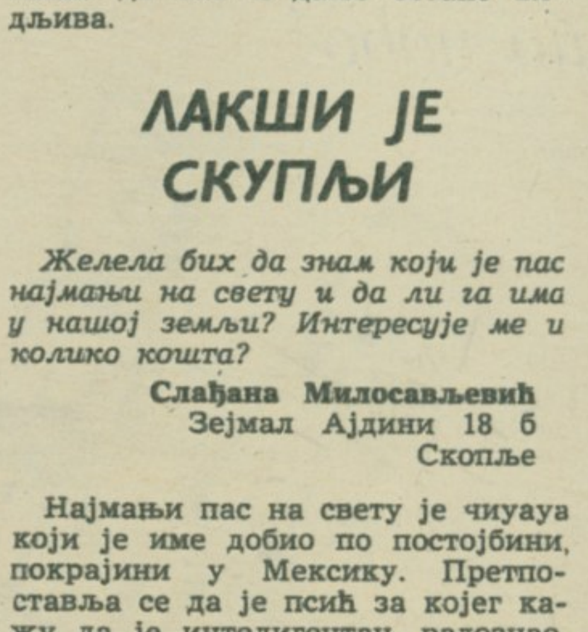

надживео склонивши се у шуму. Просечна тежина одраслог чиуауе креће се од 900 до 3500 грама. Цена му је у обрнутој сразмери са тежином: што је лакша то је — скупља. У нашој земљи она се креће од 5 до 6 хиљада нових динара.

ИЗ ЖИВОТА У КЊИЖЕВНОСТ

Желела бих да знам да ли је заиста постојао Кочићев јунак Давид Штрбац.

Бранка Штрбац,
Кривај а

Када је као студент дошао из Беча у родни крај, Петар Кочић је отишао на збор код манастира Гомјенице, где му је живео отац. У групи сељака угледао је ситног, кочоперног старца како, уз ракију, прича о суђењу — јазавцу. Био је то Давид Штрбац, један од најпознатијих ликова у Кочићевом књижевном делу. Петар га је замолио да и њему исприча тај догађај, али је Давид прво тражио два „паклића" дувана. Када их је добио, испричао је писцу познати доживљај са суђења њему и јазавцу. Дакле, као већина Кочићевих личности, Давид Штрбац је постојао. Из живота је овај писац такође узео и Лују из приповетке „Јаблан", Симеуна Ђака из циклуса приповедака о овом симпатичном лажову и друге.

Давид је живео у селу Мелине код Бронзаног Мајдана. Не зна се када је рођен, а умро је почетком овог века, вероватно 1906. године. У Мелини се и данас налази његов гроб, обележен каменом плочом.

ЗНАЈУ СВАКУ КУЋУ

Чуо сам да у Токију не постоје улице и бројеви па ме интересује како онда њихови становници добијају пошту и како се људи са стране сналазе у њему?

Бранко Миљајић,
Паје Марг ановић 1
Панчево

Истина је да у Токију не постоји ниједна улица која има своје име. Исто тако тачно је и да куће нису обележене бројевима. Па ипак, токијски поштари се веома добро сналазе. Стотине, па и хиљаде писама која имају потпуно исту адресу (састоји се од назива четврти) не чине никакав про-

блем. Велику „олакшицу" представља то што на коверти поред назива четврти стоји и име рејона и подрејона у којем станује онај коме је писмо упућено. Тако им још једино преостаје да нађу кућу чијем станару треба да уруче пошиљку, а то и није баш нарочито тешко: у подрејону има тек „која" стотина зграда. Странцима који дођу у главни град Јапана је већ много теже, али њима стоји на располагању читава војска таксиста. А таксисти муштерију одводе до почетка траженог кварта и ту га предају колеги који тај део града познаје као свој џеп. Онима који немају новац за такси у помоћ ће притећи дежурни полицајац или први пролазник, обично врло љубазан и предусретљив.

НЕПРИЗНАТА ДО - ДАЉЊЕГ

Занима ме да ли је код нас парапсихологија призната као научна дисциплина и да ли се може студирати на нашим факултетима?

Сњежана Р.
Осијек

Већ сам назив парапсихологија упућује на то да је она „дисциплина" која проучава појаве изван оквира деловања природних закона какви су до сада познати, па према томе код нас и није призната као научна грана. То уједно значи и да на нашим факултетима не може да се студира као посебна дисциплина.

СЛОБОДНА ДОМОВИНА ИЛИ СМРТ!

Молим те одговори ми ко су сандинисти и због чега се тако зову?

Недим Алајбеговић,
Коњиц

Сандинисти су припадници такозваног Сандинистичког фронта националног обезбеђења, никарагванске политичке организације формиране 1961. године с циљем да се бори против режима диктатора Анастасија Сомосе. Створене на традицији политичке мисли и метода највећег револуционара Никарагве генерала Августа Сандина, ова организација предводила је народни устанак којим је 17. јула 1979. године коначно срушен диктаторски режим.

Почетком двадесетих година у Никарагви, ускомешаној унутрашњим сукобима који су повремено попримали облике правог грађанског рата, рударски радник, будући генерал Августо Сандино, устао је против америчке окупације и марионетских личности на челу земље. Њему су се придружиле стотине сиромашних и потлачених људи од којих су формиране прве борбене јединице за ослобођење Никарагве. Како су оне расле и јачале, тако је растао и јачао и утицај које су оне, заједно са својим вођом, имале у народу. И управо захваљујући њима, почетком тридесетих година из Никарагве су се повукле америчке интервенционистичке трупе. Испунивши завет садржан у Сандиновој пароли „Слободна домовина или смрт", борбене јединице ступиле су у преговоре и по њиховом окончању прихватиле предлог да прекину оружану борбу и да се за даље остварење својих циљева боре демократским путем. Међутим, само неколико месеци касније њихов вођа Августо Сандино је на прилично недемократски начин уклоњен. Сва одговорност за његово мучко убиство пала је на породицу Сомоса која је од тада, па све до драматичних јулских дана, држала целу земљу у „шаци".

САЧЕКАЈ, ЈОШ СИ МЛАД!

У једном од твојих бројева видео сам чланак „Срчани малишани" о мотоциклима „Томос". Пошто ми се један од њих, модел „томос 15 слц", веома допао и желео бих да га купим, молим те да ми кажеш да ли треба да полажем неки возачки испит. Мотоцикл који ми се допада има запремину мотора од 49 сст. Да ли то што још немам ни пуних 14 година представља неки проблем?

Миладин Бокић,
Петровац на Млави

По информацији коју смо добили ти ћеш морати још мало да сачекаш пре него што седнеш на мотоцикл који ти се свиђа. Наиме, лицима која нису навршила 14 година забрањено је учешће у јавном саобраћају, па чак и кад су у питању мотоцикли тако мале кубикаже.

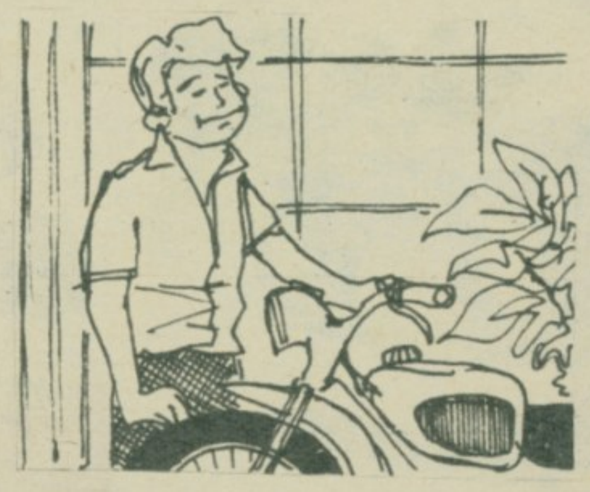

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Fabienne Opsomer, Rode Mutslaan 162, 9600 Ronse, Belgigue — 15 година, жели пријатељство са вршњацима из Југославије, воли поп-музику и спорт дописивање на француском и енглеском

Маура Лаковић, 52380 Новиград, Трг слободе 6а — 14 година

Раде Илић, 11213 Падинска Скела, Дунавац 18/7 —

Блажо Коцев, 92000 Штип, Лоле Рибара 128 — воли све што воле млади

Марио Машић, 36103 Рибница, Четврте црногорске 16/2 — 11 година, навија за „Партизан", сакупља значке

Мелиха Смаилбеговић, 71000 Сарајево, Владислава Скарића 10 — 12 година сакупља значке и маркице, воли забавну музику

НОВИ БРОЈ

ПОЛИТИКА Мозаик

ДОНОСИ

- УКРШТЕНЕ РЕЧИ, РЕБУСЕ, АНАГРАМЕ
- НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТИМ СПОРТИСТИМА РАТКО СВИЛАР
- ЉУБАВНУ И ДРУГЕ ПРИЧЕ
- ПСИХО-ТЕСТ КОЛИКО ВОЛИТЕ ДА ГОСПОДАРИТЕ
- МУЗИЧКИ МОЗАИК И ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

WALT DISNEY

МИКИ